

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Petra Baudyšová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti Visegrádské čtyřky v letech 2004 až 2011

Analysis of the Factors Determining Unemployment Development in Visegrad Four in Years 2004 - 2011

DP – EF – KEK – 2012 – 03

Bc. Petra Baudyšová

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D., katedra ekonomie

Konzultant: Mgr. Helena Adamcová, Úřad práce ČR, krajská pobočka v Liberci

Počet stran: 111

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 4. 5. 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci 4. 5. 2012

Bc. Petra Baudyšová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Ivě Nedomlelové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za trpělivost, cenné rady a připomínky při vedení této práce.

Poděkování patří také Mgr. Heleně Adamcové za ochotu, poskytnuté rady a podklady pro vypracování diplomové práce.

Nakonec bych chtěla poděkovat rodině a svému příteli, za poskytnutí zázemí a podpory po celou dobu mého studia.

Anotace

Tématem diplomové práce je Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti Visegrádské čtyřky v letech 2004 až 2011. Nezaměstnanost je aktuální téma, kterým se zabývají nejen tvůrci makroekonomické politiky, ale i široká veřejnost. Cílem práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska v letech 2004 až 2011 a prokázat vliv vstupu zemí do Evropské unie a vliv ekonomické krize na nezaměstnanost. V práci je charakterizována nezaměstnanost, její druhy a způsoby měření. Analyzována je celková a dlouhodobá nezaměstnanost, nezaměstnanost dle věku, nejvyššího dosaženého vzdělání uchazečů a zaměstnanost. Ke komparaci vývoje nezaměstnanosti a zaměstnanosti v jednotlivých zemích je použit graficko-analytický a tabulkový aparát. Údaje jsou čerpány z Eurostatu a statistických úřadů jednotlivých zemí Visegrádské čtyřky.

Klíčová slova

Ekonomická krize, Evropská unie, míra nezaměstnanosti, nezaměstnanost, trh práce, Visegrádská čtyřka, zaměstnanost

Annotation

The theme of the thesis is Analysis of the factors determining unemployment development in the Visegrad Four in years 2004 – 2011. Unemployment is a current topic, which involved not only the creators of the macroeconomic policy but also the general public. The target of this thesis is analyze the development of unemployment in the Czech Republic, Slovakia, Hungary and Poland in years 2004 – 2011 and prove the influence of join to European Union and the influence of the economic crisis on unemployment. In this thesis is characterized unemployment by its types and methods of measurement. Analyzed is total and long-term unemployment, unemployment by age, by level of jobseekers education, and employment. For comparison of unemployment and employment in individual countries are used graphs and tables. Data are taken from Eurostat and statistical offices of individual countries of the Visegrad Four.

Key Words

Economic crisis, employment, European Union, labour market, The Visegrad Four, unemployment, unemployment rate

Obsah

Seznam zkratk.....	12
Seznam ilustrací.....	13
Seznam tabulek.....	14
Úvod	16
1. Teoreticko-ekonomické přístupy k problematice nezaměstnanosti.....	18
1.1 Definice nezaměstnanosti	18
1.2 Měření nezaměstnanosti	19
1.2.1 Míra nezaměstnanosti	20
1.2.2 Další metody měření nezaměstnanosti	20
1.2.3 Podzaměstnanost, odrazení pracovníci, fiktivní nezaměstnanost.....	21
1.3 Typy nezaměstnanosti	22
1.3.1 Frikční nezaměstnanost	22
1.3.2 Strukturální nezaměstnanost.....	23
1.3.3 Cyklická nezaměstnanost	24
1.4 Definice plné zaměstnanosti	24
1.5 Přirozená míra nezaměstnanosti	25
1.5.1 Determinanty přirozené míry nezaměstnanosti	25
1.6 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost	27
1.6.1 Dobrovolná nezaměstnanost.....	27
1.6.2 Nedobrovolná nezaměstnanost	27
1.6.3 Nezaměstnanost při pružných mzdách	28
1.6.4 Nezaměstnanost při nepružných mzdách	28
1.7 Náklady a přínosy nezaměstnanosti	30
1.7.1 Náklady spojené s nezaměstnaností	30
1.7.2 Přínosy nezaměstnanosti.....	31

1.8 Okunův zákon.....	32
1.9 Doba trvání nezaměstnanost.....	32
2 Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti zemí Visegrádské čtyřky.....	33
2.1 Metodika měření nezaměstnanosti	33
2.1.1 Míra nezaměstnanosti dle Eurostatu.....	33
2.1.2 Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	34
2.1.3 Míra zaměstnanosti.....	34
2.2 Charakteristika Visegrádské čtyřky.....	35
2.3 Charakteristika jednotlivých zemí V4	36
2.3.1 Česká republika	36
2.3.2 Slovensko	37
2.3.3 Maďarsko.....	38
2.3.4 Polsko	39
2.4 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti v České republice.....	40
2.4.1 Celková nezaměstnanost v letech 2004 - 2011.....	40
2.4.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011.....	44
2.4.3 Nezaměstnanost dle pohlaví a věku uchazečů.....	46
2.4.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání....	49
2.4.5 Zaměstnanost.....	52
2.4.6 Shrnutí	54
2.5 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti na Slovensku	56
2.5.1 Celková nezaměstnanost v letech 2004 - 2011.....	56
2.5.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011.....	59
2.5.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů	61
2.5.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání....	63
2.5.5 Zaměstnanost.....	65

2.5.6 Shrnutí	67
2.6 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti v Maďarsku.....	68
2.6.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti v letech 2004 -2011	68
2.6.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011.....	71
2.6.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů	73
2.6.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání....	75
2.6.5 Zaměstnanost.....	76
2.6.6 Shrnutí	78
2.7 Vývoj nezaměstnanosti v Polsku.....	79
2.7.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti v letech 2004 – 2011.....	79
2.7.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 - 2011	82
2.7.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů	83
2.7.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání....	85
2.7.5 Zaměstnanost.....	87
2.7.6 Shrnutí	89
2.8 Komparace míry nezaměstnanosti zemí V4.....	90
3 Vliv ekonomické krize na nezaměstnanost a zaměstnanost v podnikové sféře	92
3.1 Česká republika	92
3.2 Slovensko	93
3.3 Maďarsko.....	94
3.4 Polsko	95
4 Verifikace tezí, formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení	97
4.1 Verifikace tezí.....	97
4.2 Hospodářsko-politická doporučení.....	99
Závěr.....	101
Seznam použité literatury	103

Seznam zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
ILO	Mezinárodní organizace práce
KZAM	Klasifikace zaměstnání
MMF	Mezinárodní měnový fond
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
V4	Visegrádská čtyřka

Seznam ilustrací

Obr. 1 – Populace podle ekonomické aktivity.....	18
Obr. 2 – Nezaměstnanost při pružných mzdách	28
Obr. 3 – Nezaměstnanost při nepružných mzdách	29
Obr. 4 – Mapa České republiky.....	37
Obr. 5 – Mapa Slovenska	38
Obr. 6 – Mapa Maďarska	39
Obr. 7 – Mapa Polska	39
Obr. 8 – Míra nezaměstnanosti v České republice v letech 2004 - 2011 [v %]	42
Obr. 9 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice v letech 2004 - 2011 [v %]	45
Obr. 10 – Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice dle věku uchazečů [v %].....	47
Obr. 11 – Vývoj míry zaměstnanosti v České republice [v %]	53
Obr. 12 – Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 - 2011 [v %]	58
Obr. 13 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 - 2011 [v %]....	60
Obr. 14 – Vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku dle věku uchazečů [v %].....	62
Obr. 15 – Vývoj míry zaměstnanosti na Slovensku [v %]	66
Obr. 16 – Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2004 - 2011 [v %]	70
Obr. 17 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2004 - 2011 [v %]	72
Obr. 18 – Vývoj míry nezaměstnanosti v Maďarsku dle věku uchazečů [v %].....	73
Obr. 19 – Vývoj míry zaměstnanosti v Maďarsku [v %]	77
Obr. 20 – Míra nezaměstnanosti v Polsku v letech 2004 - 2011 [v %]	80
Obr. 21 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Polsku v letech 2004 - 2011 [v %]	82
Obr. 22 – Vývoj míry nezaměstnanosti v Polsku dle věku uchazečů [v %].....	84
Obr. 23 – Vývoj míry zaměstnanosti v Polsku [v %]	88
Obr. 24 – Vývoj míry nezaměstnanosti zemí V4 v letech 2004 - 2011 [v %]	91

Seznam tabulek

Tab. 1 – Počet nezaměstnaných osob v České republice [v tis. osob]	44
Tab. 2 – Počet nezaměstnaných osob v České republice v členění dle věku a pohlaví [v tis. osob]	48
Tab. 3 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]	50
Tab. 4 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]	51
Tab. 5 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]	51
Tab. 6 – Počet zaměstnaných osob v České republice [v tis. osob]	54
Tab. 7 – Počet nezaměstnaných osob na Slovensku [v tis. osob].....	59
Tab. 8 – Počet nezaměstnaných osob na Slovensku dle věku [v tis. osob].....	63
Tab. 9 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]	64
Tab. 10 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]	64
Tab. 11 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]	65
Tab. 12 – Počet zaměstnaných osob na Slovensku [v tis. osob]	67
Tab. 13 – Počet nezaměstnaných osob v Maďarsku [v tis. osob]	71
Tab. 14 – Počet nezaměstnaných osob v Maďarsku dle věku [v tis. osob].....	74
Tab. 15 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]	75
Tab. 16 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]	76
Tab. 17 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]	76
Tab. 18 – Počet zaměstnaných osob v Maďarsku [v tis. osob]	78
Tab. 19 – Počet nezaměstnaných osob v Polsku [v tis. osob]	81
Tab. 20 – Počet nezaměstnaných osob v Polsku dle věku [v tis. osob]	85
Tab. 21 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]	85
Tab. 22 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]	86

Tab. 23 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]	87
Tab. 24 – Počet zaměstnaných osob v Polsku [v tis. osob]	89

Úvod

Cílem diplomové práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti zemí Visegrádské skupiny v letech 2004 až 2011. Při analyzování bude prokazováno, zda měl na vývoj nezaměstnanosti v daných zemích vliv vstup do Evropské unie a do jaké míry ovlivnila vývoj nezaměstnanosti celosvětová hospodářská krize, která zasáhla Evropu ve druhé polovině roku 2008.

Visegrádská čtyřka je aliance středoevropských zemí – České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Uskupení vzniklo v roce 1991 z úsilí zemí o spolupráci v řadě oblastí společného zájmu v rámci celoevropského sjednocení. Cílem Visegrádské skupiny byla integrace do Evropské unie. Tento záměr byl splněn 1. května 2004, kdy se všechny státy staly členy Evropské unie a spolu s dalšími šesti státy rozšířily Evropskou unii na 25 států.

O situaci na trhu práce poskytují přehled základní statistické ukazatele – zaměstnanost, nezaměstnanost a ekonomická aktivita. Nezaměstnanost patří mezi nejdůležitější makroekonomické ukazatele, pomocí nichž se hodnotí výkonnost dané země. Pokud chce být ekonomika konkurenceschopná, musí umět dobře využít lidský kapitál a kvalifikovanou pracovní sílu.

Měřením nezaměstnanosti se zabývají statistické úřady, které existují ve všech zemích Visegrádské skupiny i Evropské unie. Jelikož mají jednotlivé země různé výpočty míry nezaměstnanosti, slouží pro porovnávání nezaměstnanosti v mezinárodním hledisku Eurostat – Evropský statistický úřad. Eurostat sám si žádná data nepořizuje, pracuje pouze s údaji, které mu předávají statistické úřady z členských států Evropské unie. Evropský statistický úřad data uspořádává tak, aby bylo možné jejich porovnávání v rámci jednotné metodiky. Vzhledem k objektivnosti jsou v práci údaje o nezaměstnanosti a zaměstnanosti převzaty z Eurostatu.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První část se zabývá problematikou nezaměstnanosti z teoretického hlediska. Charakterizována je nejen nezaměstnanost, její druhy a metodika měření, ale také faktory, které vývoj nezaměstnanosti ovlivňují.

V druhé kapitole je popsána Visegrádská skupina a podrobněji rozebrána nezaměstnanost v České republice, Slovensku, Maďarsku a Polsku. Ke komparaci jsou použita data o celkové nezaměstnanosti, o dlouhodobé nezaměstnanosti, nezaměstnanosti dle věku uchazečů, nezaměstnanosti dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání uchazečů a údaje o zaměstnanosti.

Třetí kapitola shrnuje vliv ekonomické krize na nezaměstnanost a zaměstnanost v podnikatelské sféře.

Ve poslední části jsou zhodnoceny níže stanovené teze. Dále jsou navržena hospodářsko-politická doporučení, která by měla napomoci poklesu nezaměstnanosti a vést ke zvýšení zaměstnanosti ve všech zemích Visegrádské čtyřky. V závěru jsou sumarizovány poznatky, které byly zjištěny v průběhu diplomové práce.

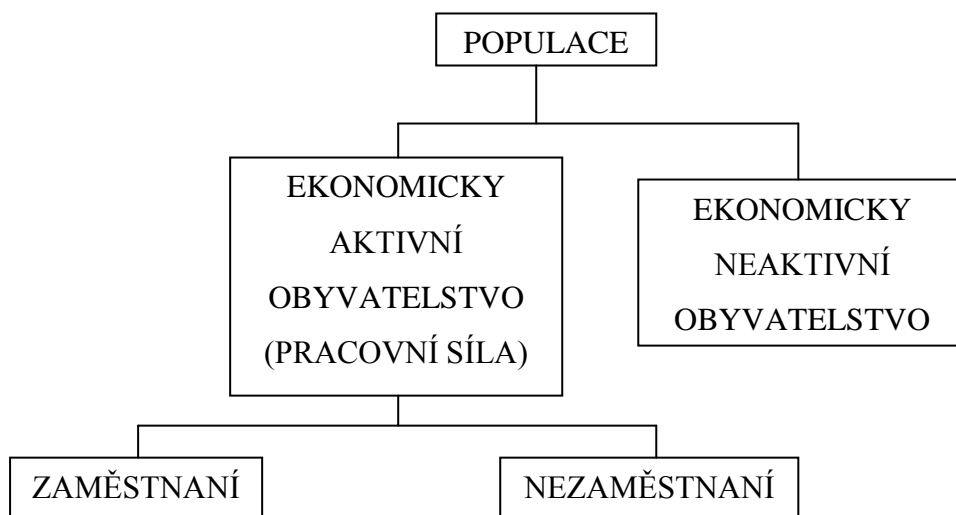
Vzhledem k připojení zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie v roce 2004, bude první tezí předpokládáno, že vstup do Evropské unie pozitivně ovlivnil vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích V4. Jelikož ve druhé polovině roku 2008 zasáhla Evropu ekonomická krize, je druhou tezí předpokládáno, že ekonomická krize ovlivnila vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny. Třetí tezí je předpokládáno, že ekonomická krize zasáhla velkou ekonomiku méně než malé.

1. Teoreticko-ekonomické přístupy k problematice nezaměstnanosti

Tato kapitola přehledně shrnuje teoreticko-ekonomické přístupy k problematice nezaměstnanosti. Nezaměstnanost je makroekonomický problém, kterým se zabývají tvůrci makroekonomické politiky i široká veřejnost. Má politický význam a stává se jednou z hlavních otázek voleb. S ohledem na nezaměstnanost jsou formována některá opatření makroekonomické politiky.

1.1 Definice nezaměstnanosti

Obyvatele lze rozdělit na dvě skupiny – ekonomicky aktivní obyvatelstvo a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Ekonomicky aktivní část populace je také nazývána pracovní silou. Ta se dále dělí na zaměstnané a nezaměstnané. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo patří např. děti předškolního věku, osoby navštěvující vzdělávací instituce, osoby pobírající starobní nebo invalidní důchod a osoby dlouhodobě nemocné.¹

Obr. 1 – Populace podle ekonomické aktivity

Zdroj: LIŠKA, V. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 426. ISBN 80-86419-54-1.

¹ LIŠKA, V. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 426. ISBN 80-86419-54-1.

Dle Českého statistického úřadu (ČSÚ) se za zaměstnané považují „všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání; hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je tedy vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity.²“ Není zde rozhodující, zda byla pracovní aktivita osob trvalá, dočasná, sezónní nebo příležitostná. Mezi zaměstnané jsou zařazeni všichni, kteří mají placené zaměstnání nebo jsou zaměstnání ve vlastním podniku. Dle mezinárodní metodiky jsou za zaměstnané považováni i tyto skupiny:

- profesionální příslušníci armády,
- osoby na mateřské (nikoli rodičovské) dovolené, které před tím pracovaly.

Naopak za zaměstnané nejsou považovány osoby, které jsou na mateřské dovolené a před jejím nástupem nepracovaly a osoby na rodičovské dovolené.

Při měření nezaměstnanosti se vychází z definic Mezinárodní organizace práce (ILO). Jedním z důvodů, proč se používá definice ILO, je možnost mezinárodního srovnání. Dle ILO se za nezaměstnané považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne splňují tři podmínky. Za první, nejsou zaměstnané, za druhé, si aktivně hledají práci a za třetí, jsou připraveny do zaměstnání nastoupit nejpozději do 14 dnů. „Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny ji nastoupit nejpozději do 14 dnů.“³

1.2 Měření nezaměstnanosti

Při hodnocení ekonomické aktivity se ekonomové opírají o řadu různých ukazatelů. Výši nezaměstnanosti lze vyjádřit absolutně nebo relativně. Absolutním určením výše nezaměstnanosti je počet osob. Relativní určení je pomocí míry nezaměstnanosti.⁴

² ČSÚ. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad. [vid. 2011-11-23]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.

³ Tamtéž.

⁴ FRANK, R. H. a B. S. BERNANKE. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. s. 467. ISBN 80-247-0471-4. LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 426. ISBN 80-86419-54-1.

1.2.1 Míra nezaměstnanosti

Velkou pozornost věnují ekonomové i veřejnost míře nezaměstnanosti. Je to citlivý indikátor situace na trhu práce. Je-li mezní míra nezaměstnanosti nízká, pracovní místa se snadno shánějí. S nízkou mírou nezaměstnanosti je spojeno zvyšování mezd a zlepšování pracovních podmínek, protože mezi zaměstnavateli je při získávání a udržení zaměstnanců velká konkurence.⁵

Nezaměstnanost lze vyjádřit pomocí míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti se získá procentuálním podílem počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle.

$$U = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{pracovní síla}} \times 100 \quad (1.1)$$

1.2.2 Další metody měření nezaměstnanosti

Zjišťuje se jak obecná, tak specifická míra nezaměstnanosti popisující nezaměstnanost např. dle věkové struktury obyvatelstva.

V České republice se nezaměstnanost sleduje na základě poskytnutých údajů, které s měsíční frekvencí publikují jednotlivé úřady práce. Jelikož všichni nezaměstnaní nemusí být evidováni na úřadu práce, provádí Český statistický úřad čtvrtletně výběrové šetření pracovních sil, kterým také zjišťuje údaje o nezaměstnanosti.⁶

„Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) se provádí kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně

⁵ FRANK, R. H. a B. S. BERNANKE. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. s. 467. ISBN 80-247-0471-4.

⁶ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 426. ISBN 80-86419-54-1.

odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce a metodickým doporučením Eurostatu. Výsledky VŠPS jsou publikovány podle bydliště respondentů.“⁷

Prostřednictvím VŠPS zjišťuje Český statistický úřad například tyto specifické ukazatele nezaměstnanosti a zaměstnanosti:

- *Míra dlouhodobé nezaměstnanosti*
 - vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných jeden rok a déle na celkové pracovní síle.
- *Registrovaná míra nezaměstnanosti*
 - podíl počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání součtem zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva průmyslu a obchodu a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání.
- *Specifická míra nezaměstnanosti*
 - podíl počtu určité skupiny nezaměstnaných na shodně vymezené pracovní síle v procentech (např. věková skupina, stupeň vzdělání).
- *Míra ekonomické aktivity*
 - podíl pracovní síly na počtu všech osob starších 15 let.
- *Míra zaměstnanosti*
 - podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob patnáctiletých a starších.⁸

1.2.3 Podzaměstnanost, odrazení pracovníci, fiktivní nezaměstnanost

Měření nezaměstnanosti však mají mírně odlišné výsledky a jsou pravděpodobně odchýlena od skutečné míry nezaměstnanosti. Za nepřesnosti mohou vést tyto příčiny:

Podzaměstnanost

Podzaměstnaní jsou ti pracovníci, kteří si nemohou dovolit opustit pracovní sílu a jsou tak nuceni přijmout jakoukoliv práci. Ať už se jedná o práci na částečný úvazek, nebo za špatných platových podmínek o práci na plný úvazek. Tito lidé nedobrovolně pracují kratší

⁷ ČSÚ. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad. [vid. 2011-11-23]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.

⁸ Tamtéž.

dobu, než je pracovní doba pro danou činnost určena. I když jsou podzaměstnaní pracovníci součástí problému nezaměstnanosti, do stavu nezaměstnaných se nezapočítávají.

Odrazení pracovníci

Odrazení pracovníci jsou lidé, kteří dlouhodobě usilovně hledali práci, ale nenašli ji. Opakovaně byli odmítáni a nyní jsou odrazení. Nabyli dojmu, že pro ně není vhodná práce. Odrazení pracovníci už nemají odvahu hledat práci, i když by pracovali rádi. Stejně jako podzaměstnaní, ani odrazení pracovníci se do stavu nezaměstnaných nezapočítávají, protože jsou zařazeni mimo pracovní sílu.

Fiktivní nezaměstnanost

Na druhé straně jsou i lidé, kteří jsou ochotni pracovat pouze při vyšší mzdě, než je v danou chvíli běžná mzda pro dané zaměstnání. Tito lidé často předstírají, že hledají práci, aby pobírali podporu v nezaměstnanosti. Vykazovaná nezaměstnanost tak zahrnuje i osoby nezúčastněné v pracovní síle. Za příčinu fiktivní nezaměstnanosti jsou považovány vyšší podpory v nezaměstnanosti.⁹

1.3 Typy nezaměstnanosti

U nezaměstnanosti nejde jen o její výši, ale také o délku jejího trvání. Dopady krátkodobé nezaměstnanosti jsou mnohem menší než v případě nezaměstnanosti dlouhodobé. Ekonomy jsou uváděny tři hlavní typy nezaměstnanosti.

1.3.1 Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost je taková nezaměstnanost, která je spojena s obdobím, kdy pracovníci odcházejí ze svého zaměstnání, aby si našli jiné, které jim bude více vyhovovat. Ať už z finančních nebo osobních důvodů. Také u absolventů vstupujících na trh práce není vhodné, aby přijali první nabídku práce, která jim byla navrhuta. „*Období shánění*

⁹ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 427. ISBN 80-86419-54-1. SCHILLER, R. *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. s. 107. ISBN 80-251-0169-X.

*zaměstnání poskytuje příležitost zjistit, jaké typy míst jsou k dispozici, jaká kvalifikace se požaduje a kolik se kde platí. Jistá doba věnována hledání práce je tedy přínosem jak pro nové účastníky trhu práce, tak pro ekonomiku jako celek.*¹⁰

Frikční nezaměstnanost je od ostatních druhů odlišena třemi faktory. Za prvé, na trhu existuje dostatek pracovních míst pro frikčně nezaměstnané - existuje odpovídající poptávka pro práci. Za druhé, frikčně nezaměstnané osoby mají na dostupná místa požadovanou kvalifikaci. Za třetí, lidé hledají práci poměrně krátké období.¹¹

Určitá frikční nezaměstnanost je tedy žádoucí.

1.3.2 Strukturální nezaměstnanost

Ekonomika prochází strukturálními změnami vyžadujícími přizpůsobení zdrojů. Pokud není přizpůsobení zdrojů rychlé, vede k nezaměstnanosti v některých odvětvích, v nichž se poptávka po práci snižuje rychleji než nabídka.

V důsledku strukturálních změn mohou přijít pracovníci o svá místa. Nová místa najít nemohou, protože jejich schopnosti a regionální umístění neodpovídá volným pracovním místům. Doba hledání práce se tak může prodloužit na měsíce, dokonce i roky, protože kvalifikace pracovníků neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů. Strukturální nezaměstnanost je déletrvající a je jistým společenským problémem. Vláda může zmírnit dopady strukturální nezaměstnanosti podporou rekvalifikačních programů.

Indukovaná nezaměstnanost je forma strukturální nezaměstnanosti, kdy je určitá nezaměstnanost důsledkem hospodářské politiky. Příkladem může být zákon o minimální mzdě, který může omezit pracovní příležitosti pro nekvalifikované pracovníky, jestliže výše minimální mzdy přeceňuje jejich práci.¹²

¹⁰ SCHILLER, R. *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. 412 s. ISBN 80-251-0169-X.

¹¹ Tamtéž.

¹² LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 429. ISBN 80-86419-54-1.

1.3.3 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost souvisí s poklesem výkonu ekonomiky. S hospodářskými poklesy roste a naopak při růstu výkonnosti ekonomiky klesá.¹³

K cyklické nezaměstnanosti dochází, když je na trhu počet požadovaných pracovníků výrazně menší, než počet pracovníků nabízejících svou práci. Tento jev je způsoben neadekvátní úrovní poptávky po zboží a službách, a tím i po pracovní síle.¹⁴

„Rozlišení mezi cyklickou, frikční a strukturální nezaměstnaností pomáhá ekonomům při odhadech kondice a stavu pracovního trhu. Vysoká úroveň frikční, případně strukturální nezaměstnanosti nastává navzdory rovnováze na pracovním trhu, například když je obrát na trhu vysoký, nebo když vysoké minimální mzdy vytlačují řadu lidí mimo pracovní trh. Cyklická nezaměstnanost se naopak projevuje v hospodářské recesi, s poklesem zaměstnanosti díky nerovnováze mezi agregátní nabídkou a poptávkou.“¹⁵

1.4 Definice plné zaměstnanosti

Plná zaměstnanost je jedním ze základních makroekonomických cílů. Pro ekonomy neznamená plná zaměstnanost stav, kdy míra nezaměstnanosti je rovna nule. Z několika důvodů není nulová nezaměstnanost realistická. Za prvé, vždy je někdo nezaměstnaný, ať už z důvodu změny práce nebo hledání svého prvního zaměstnání – frikční nezaměstnanost. Za druhé, mnoho lidí je nezaměstnaných, protože vzhledem k technologickému pokroku jsou jejich dovednosti zastaralé a proto, že nové obchodní dohody změnily podstatu toho, co se vyrábí – strukturální nezaměstnanost. Jak frikční, tak strukturální nezaměstnanost je v určité míře žádoucí, protože vyjadřuje schopnost ekonomiky reagovat na změny. Třetím důvodem, proč je nulová nezaměstnanost

¹³ BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. s. 67. ISBN 80-247-9006-8

¹⁴ SCHILLER, R. *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. s. 111. ISBN 80-251-0169-X.

¹⁵ SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. s. 655. ISBN 978-80-205-0590-3.

nerealistická, je legislativní úprava. Například minimální mzda stanovená zákonem, může být pro zaměstnavatele při najmutí další pracovní síly nákladná.¹⁶

1.5 Přirozená míra nezaměstnanosti

„Přirozená míra nezaměstnanosti je chápána jako dlouhodobě rovnovážná míra nezaměstnanosti, kolem níž skutečná míra nezaměstnanosti kolísá. Determinuje ji mikroekonomická struktura trhu práce a rozhodování domácností a firem, týkající se nabídky práce a poptávky po práci.“¹⁷

Přirozená míra nezaměstnanosti nezávisí na inflačních trendech. Skládá se pouze z frikční a strukturální nezaměstnanosti.

1.5.1 Determinanty přirozené míry nezaměstnanosti

Lze uvést dva obecné determinanty přirozené míry nezaměstnanosti. Prvním determinantem je fakt, že hledání práce vyžaduje čas. Druhým determinantem je nepružnost nominálních mezd.

Dále je možné obecné determinanty přirozené míry nezaměstnanosti konkretizovat:

- **Demografická skladba obyvatelstva země a její vývoj**

Přirozenou míru nezaměstnanosti získáme váženým průměrem přirozených měr nezaměstnanosti pro rozdílné demografické skupiny. Tyto skupiny jsou různě velké a jejich podíly se mění. Přirozená míra nezaměstnanosti je v celé ekonomice ovlivněna změnou podílu těchto skupin. Jako příklad můžeme uvést početnější ročníky mladých lidí, které vstupují do produktivního věku. Mladí lidé mění častěji práci. Průměrná přirozená míra nezaměstnanosti této skupiny je tedy vyšší, než přirozená míra nezaměstnanosti v dané zemi. Tím je způsobeno, že má přirozená míra nezaměstnanosti v dané ekonomice tendenci zvyšovat se.

¹⁶ KENNEDY, P. *Macroeconomic Essentials: Understanding Economics in the News*. 2nd ed., Massachusetts: The MIT Press, 2000. s. 39. ISBN 978-0-262-61150-3.

¹⁷ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 429. ISBN 80-86419-54-1.

- **Pojištění osob v nezaměstnanosti**

Pojištění osob v nezaměstnanosti ovlivňuje přirozenou míru nezaměstnanosti, protože snižuje břemeno nezaměstnanosti u lidí, kteří se stali nezaměstnanými. Lidé porovnávají svůj disponibilní důchod v situaci, kdy jsou nezaměstnaní, s disponibilním důchodem, který mají, když pracují. Poměrem těchto dvou důchodů dostaneme koeficient náhrady. Čím vyšší je tento koeficient, tím nižší jsou náklady nezaměstnanosti, a tím větší tendenci mají nezaměstnaní déle hledat práci.

- **Státem garantovaná či uzákoněná minimální mzda**

Přirozená míra nezaměstnanosti se zvyšuje, je-li minimální mzda vyšší než nominální mzdová sazba, která by vyčistila trh. Pokud je minimální mzda takto stanovena, snižuje podněty najímat nekvalifikované pracovní síly a nabízet jim zaškolení v práci.

- **Systém přeškolení organizovaný státními institucemi nebo firmami a systém přesné a včasné evidence volných pracovních míst.**

- **Tempo růstu rozdílných sektorů ekonomiky**

Některé sektory v ekonomice jsou více prosperující a poptávají více práce, zatímco jiné sektory svou produkci omezují a snižují počet zaměstnanců. Propuštění zaměstnanci však nemohou ihned nastoupit do prosperujícího sektoru, jejich přestup vyžaduje čas. Čím větší jsou rozdíly v míře růstu mezi sektory, tím vyšší je přirozená míra nezaměstnanosti.

Další faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti jsou:

- mzdové dohody uzavřené mezi odbory a zaměstnavateli,
- efektivní mzdy,
- celkový systém sociálního zabezpečení,
- další ekonomické, sociální a jiné faktory.

Faktory, které ovlivňují přirozenou míru nezaměstnanosti, se liší v jednotlivých zemích. Proto je v různých zemích různá míra nezaměstnanosti.¹⁸

1.6 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

V ekonomické teorii je nezaměstnanost dobrovolná nebo nedobrovolná. Rozlišení mezi těmito druhy nezaměstnanosti je založeno na předpokladu pružných a nepružných mezd.¹⁹

1.6.1 Dobrovolná nezaměstnanost

„Dobrovolná nezaměstnanost znamená, že je upřednostněn volný čas před konáním práce. Dobrovolně nezaměstnaní mohou mít nabídky pracovních příležitostí, ale aktivně hledají jiné, např. lépe placené místo.“²⁰

1.6.2 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná nezaměstnanost vyjadřuje, že *„každá nezaměstnaná osoba, která chce skutečně pracovat, bude nabízet nižší mzdu tak dlouho, dokud nebude pro některého zaměstnavatele dostatečně atraktivní. Podobně kdokoli s nadbytečnou zásobou zboží na pultech bude snižovat ceny, dokud zboží neprodá. Pružné přizpůsobení mezd a cen ponechává všechny subjekty po celou dobu v situaci, že pracují tolik, kolik chtějí, a také firmy vyrábějí tolik, kolik chtějí.“²¹*

¹⁸ SEKERKA, B. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. s. 286. ISBN 80-7259-050-2.

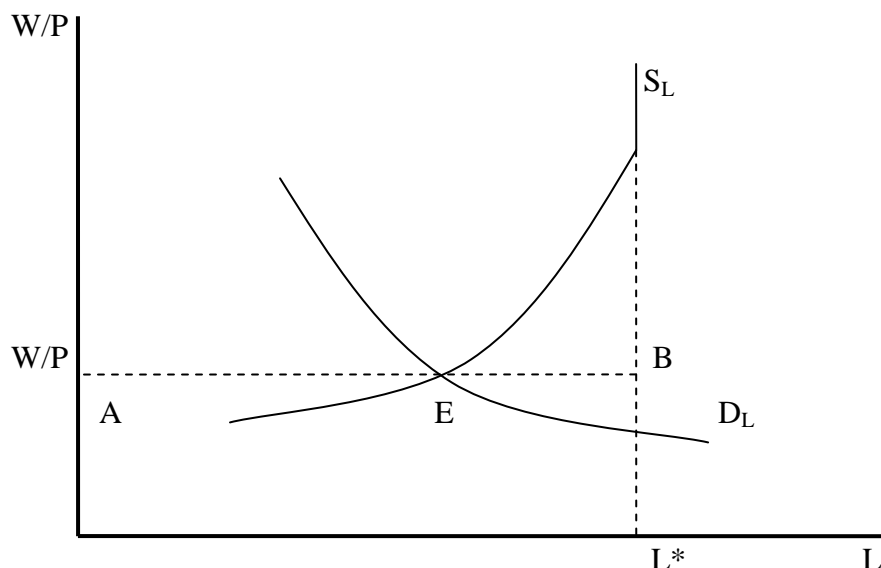
¹⁹ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 430. ISBN 80-86419-54-1.

²⁰ BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8.

²¹ DORNBUSCH, R. a S. FISCHER. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. s. 24. ISBN 80-04-25556-6.

1.6.3 Nezaměstnanost při pružných mzdách

Pokud je trh práce v rovnováze, rovná se při dané reálné mzdové sazbě nabízené množství práce poptávanému množství práce. Při rovnovážné mzdové sazbě najímají firmy všechny pracovníky, kteří chtějí za danou mzdovou sazbu pracovat.

Obr. 2 – Nezaměstnanost při pružných mzdách

Zdroj: LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 431. ISBN 80-86419-54-1.

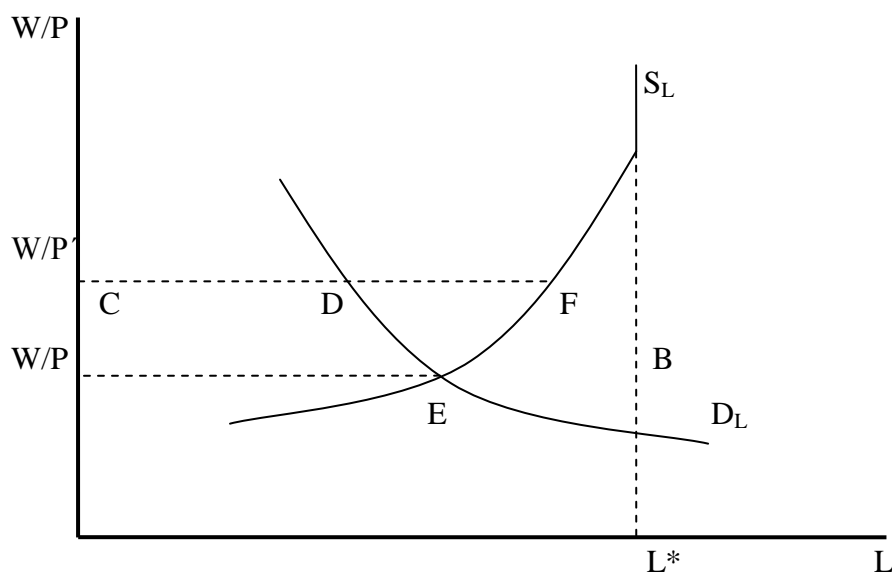
Na obr. 2 je výše zaměstnanosti dána úsečkou AE. Z křivky nabídky práce se dá vyčíst, že určitá část pracovní síly chce pracovat jen při vyšších mzdových sazbách. Tato část pracovní síly je znázorněna úsečkou EB. Tato pracovní síla je dobrovolně nezaměstnaná, neboť nechce pracovat při dané mzdové sazbě. V tomto modelu jsou předpokládány dokonale pružné mzdy, které se mění tak dlouho, dokud není trh vyčištěn.²²

1.6.4 Nezaměstnanost při nepružných mzdách

Mnoho ekonomů tvrdí, že mzdy nejsou dokonale pružné, tak jak bylo uvedeno výše. Je-li reálná mzdová sazba vyšší než rovnovážná mzdová sazba, je poptávané množství práce

²² LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 430. ISBN 80-86419-54-1.

nižší než nabízené. Tuto situaci je možné vidět na obr. 3. Nepružnost mezd způsobuje, že se reálná mzdová sazba nemůže měnit dostatečně rychle tak, aby se vyrovnalo nabízené a poptávané množství práce a vzniká tak nedobrovolná nezaměstnanost. Velikost nedobrovolné nezaměstnanosti vyjadřuje úsečka DF. Při dané mzdové sazbě budou firmy ochotny zaměstnat množství pracovníků CD, ale nabízené množství práce bude ve velikosti úsečky CF. Lidé pracovat chtějí, ale nemohou najít práci.

Obr. 3 – Nezaměstnanost při nepružných mzdách

Zdroj: LIŠKA, V. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 432.

ISBN 80-86419-54-1.

Jednou z příčin, proč může mzdová sazba zůstat pod rovnovážnou úrovní, může být zákon o minimální mzdě. Pokud je zákonem stanovena minimální mzda nad úrovní, která by vyrovnala nabízené a poptávané množství práce, je vytvořen přebytek práce, tj. nezaměstnanost.

Za druhou příčinu můžou být považovány odbory a kolektivní vyjednávání. Odbory mohou při vyjednávání se zaměstnavateli dosáhnout mezd, které jsou nad úrovní rovnovážné mzdy.

„Třetí příčinou jsou tzv. efektivnostní mzdy. Jsou to mzdy nad rovnovážnou úroveň, které platí firmy svým zaměstnancům, aby zvýšily jejich produktivitu. Vyšší mzdy mají pracovníky odradit od hledání jiného místa, což firmám snižuje náklady na najímání a zapracování nových pracovníků. Vyšší mzdy ve srovnání s konkurencí mají přitáhnout kvalitnější pracovní sílu. A do třetice, vyšší mzdy podle této teorie zvyšují pracovní úsilí zaměstnanců, mají je odradit od ulívání se a absencí, neboť v případě přistižení a propuštění by tuto vyšší mzdu ztratili.“²³

1.7 Náklady a přínosy nezaměstnanosti

I nezaměstnanost má své náklady. Jejich měření je ovšem velmi obtížné. Je nutné rozdělit náklady na jednoho pracovníka a na celek. Náklady na nezaměstnanost jsou ve společnosti rozděleny nerovnoměrně. *„Nezaměstnanost je více rozšířena mezi nekvalifikovanými pracovníky, v určitých skupinách ve společnosti, rozdílná je i podle věkových skupin pracovníků, podle pohlaví aj. Více je koncentrována v nejchudší části obyvatelstva. Nerovnoměrné jsou tedy i náklady nezaměstnanosti.“²⁴*

1.7.1 Náklady spojené s nezaměstnaností

Náklady nezaměstnanosti jsou spojeny především s cyklickou nezaměstnaností. Nezaměstnanost uvaluje náklady na každého z nás. Nezaměstnaní nemají výdělek a zaměstnaní platí pojištění v nezaměstnanosti.

Ztráta agregátního výstupu a důchodu

„Náklady nezaměstnanosti v podobě ztráty výstupu a důchodu představují hodnotu výstupu, která by byla nezaměstnanými vyprodukována, kdyby pracovali. Tyto náklady nejsou zanedbatelné.“²⁵ Je-li skutečná míra nezaměstnanosti vyšší než přirozená míra, dochází ke ztrátě výstupu. Tuto skutečnost můžeme popsat pomocí Okunova zákona viz níže.

²³ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 432. ISBN 80-86419-54-1.

²⁴ SEKERKA, B. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. s. 288. ISBN 80-7259-050-2.

²⁵ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 433. ISBN 80-86419-54-1.

Znehodnocení lidského kapitálu

Dalším významným nákladem nezaměstnanosti jsou ztráty na lidském kapitálu, které mohou být způsobeny přerušením kariéry jedince. Lidským kapitálem se rozumí hodnota vzdělání a nabytých schopností a dovedností jedince. Mezi tyto schopnosti patří mechanické i duševní schopnosti, které jedinec získal ve škole a dále je rozvíjel v zaměstnání. Dlouhodobá nezaměstnanost přispívá k jejich ztrátě, a tím ke snížení hodnoty lidského kapitálu.

Zvýšení kriminality

Nezaměstnanost může být spojena i s kriminalitou. Když si lidé nemohou vydělat peníze legálním způsobem, mohou se pokusit získat je pomocí trestného činu. Vyšší míra nezaměstnanosti může být spjata s vyšší kriminalitou.

Ztráta lidské důstojnosti

Ztráta sebeúcty může postihnout hlavně ty, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní. Nezaměstnaností je vyvolán psychický tlak na celou rodinu. Společenské a psychické náklady nezaměstnanosti mohou být významnější než finanční ztráta, avšak je obtížné je změřit.²⁶

1.7.2 Přínosy nezaměstnanosti

Některé typy nezaměstnanosti mohou mít také přínos. Například pokud by neexistovala nezaměstnanost, museli by všichni uchazeči o zaměstnání přijmout první místo, které by jim bylo nabídnuto. Firmy by si nemohly vybírat zaměstnance z většího počtu potenciálních uchazečů, neměly by dostatečný prostor na zaškolení či přeškolení pracovníků při zavádění nových technologií.

Přínosy nezaměstnanosti znamenají lepší alokaci zdrojů a zlepšení efektivnosti celé ekonomiky. Mezi ekonomy je navíc jistá nezaměstnanost považována za brzdu

²⁶ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 433. ISBN 80-86419-54-1.

přemrštěných mzdových požadavků a ostatních výhod, kterých by se určití lidé dožadovali.²⁷

1.8 Okunův zákon

Nejtypičtější a nejproblematictější příznak hospodářské recese tvoří nárůst nezaměstnanosti. Když ekonomika zaznamenává recesní mezeru, je cyklická nezaměstnanost kladná, naopak je záporná, jedná-li se o expanzní mezeru. Pokud neexistuje žádná mezera, je cyklická nezaměstnanost nulová. Pravidlo kvantifikující vztah mezi cyklickou nezaměstnaností a produkční mezerou, je podle amerického ekonoma Arthura Okuna nazýváno Okunův zákon.²⁸

„Okunův zákon uvádí, že pokles HDP o dvě procenta potenciálního produktu znamená nárůst nezaměstnanosti průměrně o jeden procentní bod.“²⁹

Z Okunova zákona plyne, že zaměstnanost se nemění, pokud skutečné i potenciální HDP rostou stejným tempem. Pokud se má nezaměstnanost snížit, musí skutečné HDP růst rychleji než potenciální.³⁰

1.9 Doba trvání nezaměstnanost

Doba trvání nezaměstnanosti je důležitou charakteristikou nezaměstnanosti. Je charakterizována průměrnou délkou období, kdy je jedinec nezaměstnán. Délka trvání nezaměstnanosti závisí na strukturálních charakteristikách trhu práce a na momentálním stavu ekonomického cyklu. Prodlužování průměrné doby nezaměstnanosti má negativní důsledky a náklady.³¹

²⁷ LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. s. 434. ISBN 80-86419-54-1.

²⁸ FRANK, R. H. a B. S. BERNANKE. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. s. 609. ISBN 80-247-0471-4.

²⁹ SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. s. 653. ISBN 978-80-205-0590-3.

³⁰ Tamtéž.

³¹ SEKERKA, B. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. s. 283. ISBN 80-7259-050-2.

2 Analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti zemí Visegrádské čtyřky

Tato kapitola je rozdělena na několik podkapitol zabývajících se metodikou měření nezaměstnanosti dle Eurostatu, charakteristikou Visegrádské skupiny, jednotlivých zemí V4 a vývojem nezaměstnanosti a zaměstnanosti zemí V4 v letech 2004 – 2011.

2.1 Metodika měření nezaměstnanosti

Ačkoliv statistické úřady existují v každé zemi, má každá země rozdílné požadavky k výpočtu míry nezaměstnanosti. Proto se pro mezinárodní srovnání používá Eurostat. Eurostat sám si nepořizuje žádná vlastní data, nýbrž pracuje výhradně s údaji, které mu poskytují národní statistické úřady jednotlivých členských států. Úkolem Evropského statistického úřadu je pak národní data konsolidovat tak, aby je bylo možné porovnávat v rámci jednotné metodiky. Má-li být například k dispozici objektivní informace o stavu nezaměstnanosti v EU, musí být čísla zpracována ve všech členských státech stejnou metodikou, nebo musí statistická šetření alespoň obsahovat shodné otázky.

Aby bylo možné porovnávat vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích V4, jsou v této práci použita data o vyvíjení nezaměstnanosti a zaměstnanosti převážně z databáze Eurostatu.

2.1.1 Míra nezaměstnanosti dle Eurostatu

Dle Eurostatu představuje míra nezaměstnanosti nezaměstnané osoby jako procentní podíl z pracovní síly, tedy aktivního obyvatelstva. Do nezaměstnaných osob se zařazují osoby ve věku 15 až 74 let, které byly během referenčního týdne bez práce, jsou k dispozici pro nástup do práce před koncem dvou týdnů následujících po referenčním týdnu a aktivně si

hledají práci ve čtyřtýdenním období končícím referenčním týdnem, nebo kteří našli práci s pozdějším začátkem, tzn. maximálně v tříměsíčním období.³²

2.1.2 Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

„Dlouhodobě (12 měsíců a déle) nezaměstnané jsou osoby patnáctileté a starší, nežijící v kolektivních zařízeních, které nejsou zaměstnané po dobu 14 dnů následujících po šetření, jsou k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání a hledají práci (v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci nebo nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny ji nastoupit nejpozději do 14 dnů). Celková pracovní síla je celkový počet osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním plus celkový počet nezaměstnaných. Doba trvání nezaměstnanosti je definována jako doba hledání práce nebo jako délka období uplynulého od posledního zaměstnání (pokud je toto období kratší než doba hledání práce).“³³

2.1.3 Míra zaměstnanosti

„Míra zaměstnanosti je vypočítána podílem počtu zaměstnaných osob ve věku 15 až 64 let k počtu všech osob v této věkové skupině. Ukazatel je založen na Šetření pracovních sil EU (EU Labour Force Survey). Předmětem šetření jsou všechny osoby žijící v soukromých domácnostech a nevztahuje se na osoby žijící v hromadných ubytovacích zařízeních, jako jsou penziony, studentské ubytovny a nemocnice. Zaměstnané obyvatelstvo sestává z osob, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání.“³⁴

³² ČSÚ. Databáze Eurostatu v češtině – Míra nezaměstnanosti v členění dle pohlaví [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsiem110>.

³³ ČSÚ. Databáze Eurostatu v češtině – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsisc070>.

³⁴ ČSÚ. Databáze Eurostatu v češtině – Míra zaměstnanosti [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsiem010>.

2.2 Charakteristika Visegrádské čtyřky

Visegrádská skupina (Visegrádská čtyřka) je uskupením čtyř států ležících ve střední Evropě – České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Původní název tohoto uskupení je Visegrádská trojka. Název Visegrádská čtyřka se používá až od roku 1993, kdy proběhlo rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky na dva samostatné státy. Seskupení vzniklo 15. února 1991 během zasedání prezidenta ČSFR Václava Havla, premiéra Maďarska Józefa Antalla a prezidenta Polska Lecha Wałęsy pořádaného v maďarském městě Visegrád. Na setkání byla politiky podepsána Visegrádská deklarace.³⁵

Visegrádská skupina odráží úsilí zemí střední Evropy o spolupráci v řadě oblastí společného zájmu v rámci celoevropské integrace. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko byly vždy součástí jedné civilizace a sdílejí podobné kulturní a náboženské hodnoty, které si chtějí zachovat. Všechny země V4 usilovaly o členství v Evropské unii. Tohoto cíle dosáhly 1. května 2004, kdy se všechny země V4 staly členy EU.

V4 nebyla vytvořena jako alternativa k snaze o celoevropskou integraci. Její aktivity v žádném případě nesměřují k izolaci nebo k oslabení vztahů k ostatním zemím. Naopak. Skupina se zaměřuje na podporu optimální spolupráce se všemi zeměmi, zejména se svými sousedy, a zajímá se o demokratický rozvoj všech částí Evropy.

Skupina V4 chce přispívat k budování evropské bezpečnostní architektury založené na efektivní, funkčně se doplňující a vzájemně posilující spolupráci a koordinaci mezi stávajícími evropskými i transatlantickými institucemi. V zájmu zachování a šíření kulturní soudržnosti hodlá skupina Visegrádské čtyřky při své spolupráci podporovat předávání hodnot v oblasti kultury, vzdělávání, vědy a výměny informací.

Veškeré aktivity Visegrádské skupiny jsou zaměřeny k posílení stability v regionu střední Evropy. Zúčastněné země vnímají svou spolupráci jako výzvu, jejíž úspěšné naplňování je nejlepším důkazem schopnosti integrovat se do takových struktur, jako je Evropská unie.³⁶

³⁵ The Visegrad Group. *History of the Visegrad Group* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie>.

³⁶ The Visegrad Group. *About the Visegrad Group* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about>.

Spolupráce Visegrádské skupiny je založena na principu pravidelných setkávání svých zástupců, které mají různé úrovně (setkání na úrovni předsedů vlád a hlav států, odborné konzultace). Oficiální summity premiérů zemí V4 se konají jednou ročně. Mezi těmito summity má vždy jedna ze zemí V4 předsednictví.

Visegrádská skupina má pouze jednu instituci - Mezinárodní visegrádský fond. Mezinárodní visegrádský fond byl založen v roce 2000 s cílem podporovat rozvoj spolupráce v oblasti kultury, vědy a vzdělávání. Fond má podporovat projekty prohlubující spolupráci uvnitř uskupení a mezi jejich sousedy. Finanční podpora z Mezinárodního visegrádského fondu je určena především nevládním organizacím. Rozpočet fondu je tvořen příspěvky členských států. Pro rok 2012 je roční rozpočet fondu 7 milionů eur.³⁷

2.3 Charakteristika jednotlivých zemí V4

V této podkapitole je uvedena stručná charakteristika jednotlivých zemí V4.

2.3.1 Česká republika

Česká republika vznikla 1. 1. 1993. Je vnitrozemským státem a svou rozlohou 78 867 km² zaujímá mezi 27 státy Evropské unie 15. místo. Dle sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 má Česká republika 10 562 tisíc obyvatel.³⁸ V demografickém složení představují ženy přibližně 51 % z celkového počtu obyvatelstva. Téměř 70 % obyvatel je ve věku 15 – 64 let.

Od 1. 1. 2000 je Česká republika rozdělena do 14 krajů – vyšších územních samosprávných celků a 76 okresů. Základními územními samosprávnými celky jsou obce.

³⁷ The Visegrad group. *Aims and structure* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>.

³⁸ ČSÚ. *Předběžné výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 Česká republika*. Praha: Český statistický úřad, únor 2012 [vid. 2012-03-15]. ISBN 978-80-250-2145-3. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9500339D6B/\\$File/pvcr011.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9500339D6B/$File/pvcr011.pdf).

K nejvýznamnějším hospodářským odvětvím patří průmyslová výroba, zejména výroba automobilů, obráběcích nástrojů a strojírenských výrobků. Na Moravě má významný podíl železářství a ocelářství. K hlavním pěstovaným plodinám patří kukuřice, cukrová řepa, brambory, pšenice, ječmen a žito.³⁹

Obr. 4 – Mapa České republiky

Zdroj: Europa.eu. Česká republika [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm.

2.3.2 Slovensko

Slovenská republika vznikla rozdělením Česko-slovenské federativní republiky 1. 1. 1993. Leží v srdci střední Evropy a sousedí s 5 státy. Rozlohou zaujímá 49 036 km² a obývá ji 5 430 tisíc obyvatel. V demografickém složení převažují na Slovensku přibližně o 3 % ženy nad muži.

Slovensko je rozděleno na 8 samosprávních krajů a 79 okresů. Od 1. 1. 2009 je na Slovensku základní peněžní jednotkou Euro. Tuto měnu Evropské unie používá jako jediný stát z V4.⁴⁰

³⁹ Europa.eu. *Česká republika* [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm.

⁴⁰ Businessinfo.cz. *Slovensko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000797/#sec2>.

Obr. 5 – Mapa Slovenska

Zdroj: Europa.eu. Slovensko [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm.

2.3.3 Maďarsko

Maďarská republika byla vyhlášena 23. 10. 1989. Vzhledem k tomu, že 1. 1. 2012 vstoupila v platnost nová ústava, změnil stát název na Maďarsko. Maďarsko je vnitrozemský stát sousedící se 7 zeměmi. Zaujímá rozlohu 93 030 km² a má přibližně 9 960 tisíc obyvatel. V demografickém složení převažují v Maďarsku o 5 % ženy nad muži. Více než 56 % obyvatelstva je ekonomicky činné.

Dle dvoustupňového administrativně-správního členění je Maďarsko rozděleno na 19 žup a 23 velkých měst s župními pravomocemi.⁴¹

⁴¹ Businessinfo.cz. *Maďarsko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/madarsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000690/>.

Obr. 6 – Mapa Maďarska

Zdroj: Europa.eu. Maďarsko [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/hungary/index_cs.htm.

2.3.4 Polsko

Polsko, oficiálním názvem Polská republika, vzniklo 11. 11. 1918. Zaujímá rozlohu 311 888 km² a má přibližně 38 167 tisíc obyvatel. Vzhledem ke své rozloze a počtu obyvatel náleží Polsku 6. místo v Evropské unii. V demografickém složení převažují v Polsku téměř o 3 % ženy nad muži.

Obr. 7 – Mapa Polska

Zdroj: Europa.eu. Polsko [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/poland/index_cs.htm.

Polsko je rozděleno na 16 vojvodství, 314 zemských okresů, 65 městských okresů a 2478 obcí.⁴²

2.4 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti v České republice

Kapitola je rozdělena na několik podkapitol věnujících se vývoji nezaměstnanosti a zaměstnanosti v České republice v letech 2004 - 2011.

2.4.1 Celková nezaměstnanost v letech 2004 - 2011

Maximální hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti v České republice na začátku sledovaného období, tedy v roce 2004. Jak je vidět na obr. 8, činila tento rok 8,3 % a dle tab. 1 bylo celkem 425,7 tis. nezaměstnaných osob. Jak již bylo výše uvedeno, 1. května 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Členské země postupně otevíraly své trhy práce obyvatelům ostatních členských zemí, a tak mohli začít občané ČR bez omezení pracovat např. ve Velké Británii, Irsku, Portugalsku, Finsku a Francii. A naopak. Občané členských států mohou od roku 2004 vstupovat na trh práce v České republice. Nejčastěji jsou cizinci obsazována pracovní místa, která čeští občané nechtějí např. z důvodu nabízené nízké mzdy nebo neochoty mobility za prací.

Od roku 2004 měla míra nezaměstnanosti klesající tendenci. V roce 2005 její hodnota činila 7,9 %. Ekonomika České republiky rostla poměrně rychlým tempem. Ekonomický růst byl v roce 2005 nejvíce ovlivněn zahraničním obchodem. Zlepšení obchodní bilance bylo způsobeno zvýšením investičních aktivit z předcházejících let, kterými si podniky rozšiřovaly výrobní kapacity, což mělo pozitivní dopad i na vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Zvýšení počtu pracovních míst bylo zaznamenáno především v sektoru průmyslu a služeb. Mezi volnými místy převažovaly profese především pro řemeslníky a kvalifikované výrobce, zpracovatele, opraváře – 49,1 %, pomocné a nekvalifikované dělníky – 18,3 % a provozní pracovníky ve službách a obchodě – 8,7 %. Ostatní pracovní

⁴² Businessinfo.cz. *Polsko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/polsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000792/>.

místa byla pro pracovníky ve vědě a výzkumu a pro administrativní, technické, zdravotnické a pedagogické pracovníky.

V porovnání s růstem HDP v roce 2005 dosahovala míra nezaměstnanosti stále vysokých hodnot. Nezaměstnanost v České republice měla především strukturální charakter – na trhu byla zaměstnavateli nabízena volná pracovní místa, ale pracovní síla nenabízela odpovídající praxi a vzdělání, uchazeči o zaměstnání nebyli ochotni za práci dojíždět, nebo se kvůli práci přestěhovat.⁴³

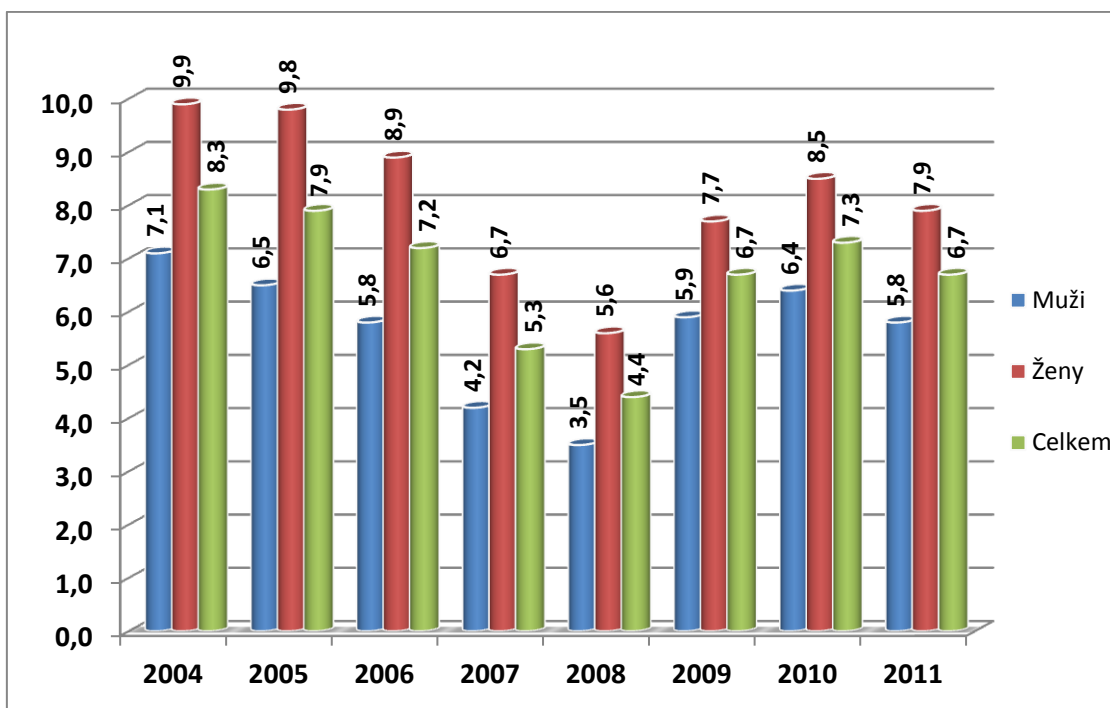
K poklesu nezaměstnanosti v roce 2005 přispěly nejen dobré ekonomické podmínky, ale i legislativní opatření. Od 1. října 2004 začal platit nový zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Zákon „zprůsnil podmínky pro vedení uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadů práce, pro poskytování podpor v nezaměstnanosti. Zákon zároveň kromě stávajících nástrojů aktivní politiky zavedl i nové nástroje a opatření aktivní politiky zaměstnanosti. Dále jsou poskytovány v rámci programů dotace podnikům, které vytvoří nová pracovní místa v okresech s vysokou mírou registrované nezaměstnanosti. Tato a další opatření, která se začínají projevovat, přispívají ke snížení regionálních rozdílů v nezaměstnanosti, k předcházení dlouhodobé a opakované nezaměstnanosti ohrožených skupin obyvatelstva.“⁴⁴

⁴³ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005* [online]. Integrovaný portál MPSV, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf.

⁴⁴ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005* [online]. Integrovaný portál MPSV, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf.

Obr. 8 – Míra nezaměstnanosti v České republice v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>. Vlastní úprava.

Růst ekonomické výkonnosti základních odvětví pokračoval i v dalších letech. Díky přílivu zahraničních investic byla vytvářena nová pracovní místa a rozdíl mezi vyšší nabídkou pracovních sil a nižší poptávkou po nich se zmenšil. Největší podíl na vytváření nových pracovních pozic měly průmyslové podniky. V roce 2006 bylo oproti roku 2004 o 54 tisíc nezaměstnaných osob méně.

Vzhledem k demografickému vývoji, kdy silné ročníky odcházely do důchodu a na trh vstupovaly slabší ročníky, poklesl v roce 2007 počet ekonomicky aktivních osob. Míra nezaměstnanosti byla 5,3 % a celkem bylo 276,6 tis. nezaměstnaných osob.⁴⁵

Nejnižší hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti v roce 2008 – 4,4 %. Ve druhé polovině roku 2008 zasáhla Českou republiku globální ekonomická krize, která byla

⁴⁵ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v roce 2007* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2008 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf.

důsledkem americké hypoteční krize z roku 2007. Vlivem krize poklesla výkonnost ekonomiky a klesla zahraniční poptávka po českém zboží. Pro podniky to znamenalo nedostatek zakázek a značné omezení výroby, což mělo za následek výrazné propouštění zaměstnanců. Některé podniky byly uzavřeny úplně, jiné jen dočasně. Propouštění byli především zaměstnanci pracující na částečný úvazek nebo na dobu určitou. Ekonomika se nacházela v recesi a zaměstnavatelé omezili zájem o nové pracovní posily. Proto byl v roce 2009 poměrně velký nárůst míry nezaměstnanosti. Ze 4,4 %, kterých dosahovala v roce 2008, vzrostla o 2,3 % na 6,7 %. Česká republika zaznamenala nárůst počtu nezaměstnaných osob oproti roku 2008 přibližně o 53,3 %.

I přes to, že díky postupně rostoucí výkonnosti průmyslových odvětví a tržních služeb, výkonnost ekonomiky v roce 2010 opět vzrostla, míra nezaměstnanosti pokračovala v růstu a činila 7,3 %. Důvodem zvýšení byla zpožděná reakce trhu práce na výkon ekonomiky.⁴⁶

V důsledku zlepšení situace na trhu práce v roce 2011 míra nezaměstnanosti mírně klesla (o 0,6 %), dosáhla tak stejné hodnoty jako v roce 2009, avšak předkrizových hodnot stále nedosáhla. Oproti roku 2010 bylo o 27,9 tis. nezaměstnaných osob méně. V tab. 1 je vidět, že celkem bylo 355,6 tis. nezaměstnaných.

Na obr. 8 je také vidět, že v mírách nezaměstnanosti dle pohlaví existují výrazné rozdíly. V letech 2004 – 2011 byla v ČR větší míra nezaměstnanosti žen než mužů. Ženy jsou na trhu práce ohroženy více, protože se v převážné většině právě ony starají o děti a zajišťují chod domácnosti. Pokud přeruší svou pracovní kariéru např. kvůli mateřství, může být jejich návrat na trh velmi obtížný. Ženy s malými dětmi zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat, z důvodu hrozby časté absence způsobené péčí o děti. V porovnání s muži jsou ženy znevýhodněny i v platových podmínkách, jelikož mají v průměru nižší mzdové ohodnocení.

Míra nezaměstnanosti žen dosahovala nejvyšší hodnoty v roce 2004 – 9,9 %. Od roku 2005 měla klesající tendenci a vyvíjela se stejně jako míra celková. Minimální hodnota nastala v

⁴⁶ MPSV. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, únor 2011 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf.

roce 2008 – 5,6 %. Oproti roku 2004 klesl počet nezaměstnaných žen o 97,3 tis. V letech 2009 až 2010 nezaměstnanost žen rostla, ale v roce 2011 opět klesla. Jak ukazuje tabulka č. 1, bylo v roce 2011 v České republice 181,5 tis. nezaměstnaných žen.

Tab. 1 – Počet nezaměstnaných osob v České republice [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	201,2	186,7	169,2	123,7	102,6	175,4	190,8	174,1
Ženy	224,5	223,5	202,4	152,9	127,2	176,8	192,8	181,5
Celkem	425,7	410,2	371,7	276,6	229,8	352,2	383,5	355,6

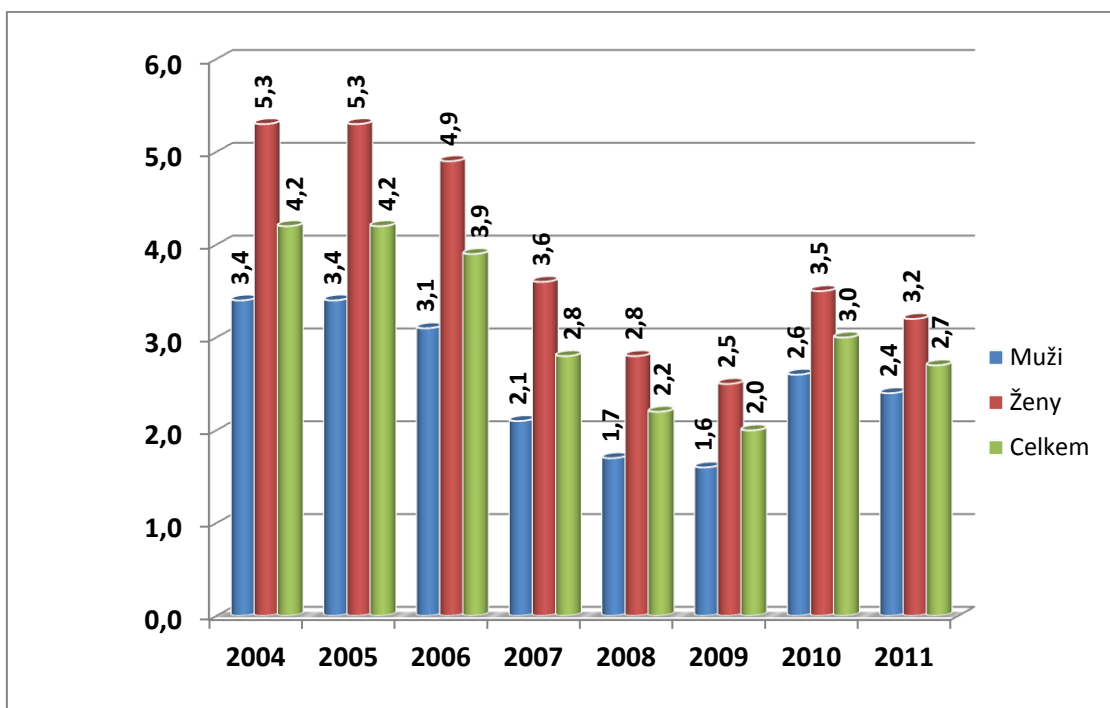
Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

Za celé sledované období bylo nejvíce nezaměstnaných mužů v roce 2004 a to 201,2 tisíc. Od roku 2005 se hodnota míry nezaměstnanosti postupně snižovala, až se v roce 2008 dostala na své minimum – 3,5 %. V letech 2009 až 2010 měla rostoucí tendenci. V důsledku hospodářské krize vzrostl počet nezaměstnaných mužů v roce 2009 meziročně o 72,8 tis. Nárůst byl výraznější než u žen, protože krizí byla zasažena především odvětví zaměstnávající muže. Mezi nejvíce postižená odvětví patří automobilový a zpracovatelský průmysl. V roce 2010 činila hodnota míry nezaměstnanosti 6,4 % a celkem bylo nezaměstnáno 190,8 mužů. Vzhledem k postupné stabilizaci na trhu práce, míra nezaměstnanosti klesla v posledním roce sledovaného období na hodnotu 5,8 %, kterou dosahovala také v roce 2009.

2.4.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011

Mezi dlouhodobě nezaměstnané se zařazují osoby, které jsou nezaměstnané po dobu 12 měsíců a déle. Čím vyšší je míra nezaměstnanosti a čím delší je doba jejího trvání, tím je obtížnější a složitější prodlužující se nezaměstnanost odstranit.

Obr. 9 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Long-term unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-18 [vid. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tisc070>. Vlastní úprava.

Ve sledovaném období dosahovala v České republice míra dlouhodobé nezaměstnanosti svého maxima – 4,2 % – v letech 2004 a 2005. Měly na ní podíl především osoby nezaměstnané déle než 24 měsíců. V roce 2006 se průměrný počet dlouhodobě nezaměstnaných přiblížil hranici 200 tisíc a tvořil více než polovinu z celkového počtu nezaměstnaných. Od roku 2006 měla míra klesající tendenci. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2007, kdy hodnota meziročně klesla o 1,1 %.

V roce 2008 počet dlouhodobě nezaměstnaných osob opět klesl. Na poklesu má zásluhu nejen ekonomický růst, který je spojen s vysokou poptávkou po pracovních silách, ale také zpřísnění podmínek pro získání sociálních dávek. K poklesu podílu dlouhodobě nezaměstnaných přispěl nárůst počtu uchazečů o zaměstnání z konce roku 2008.⁴⁷

⁴⁷ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2009 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf.

I přes to, že v roce 2009 došlo v České republice k poklesu výkonu ekonomiky, míra dlouhodobé nezaměstnanosti se nadále snižovala a dosahovala svého minima. Ten to jev byl způsoben tím, že mezi dlouhodobě nezaměstnané osoby se zařazují osoby nezaměstnané déle než 12 měsíců. Proto se ještě v roce 2009 v dlouhodobé nezaměstnanosti ekonomická krize výrazně neprojevila. V roce 2010 už byly i u dlouhodobé nezaměstnanosti znatelné důsledky celosvětové ekonomické krize, míra meziročně vzrostla o 1 %. Její hodnota tak činila 3 %.

V roce 2011 se situace na trhu práce zlepšila, a také míra dlouhodobé nezaměstnanosti klesla na hodnotu 2,7 %. Dlouhodobá nezaměstnanost se projevuje především v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti. Tendenci k ní mají zejména osoby, které se špatně umisťují do zaměstnání, mezi něž patří osoby se zdravotním postižením, osoby vyšších věkových kategorií a osoby s nízkou úrovní vzdělání.

Obr. 9 znázorňuje, že v celém sledovaném období byla v České republice vyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti žen než mužů. Ženy jsou dlouhodobou nezaměstnaností postiženy více, protože zaměstnavatelé upřednostňují muže, kteří nejsou zaneprázdnění starostmi o rodinu.

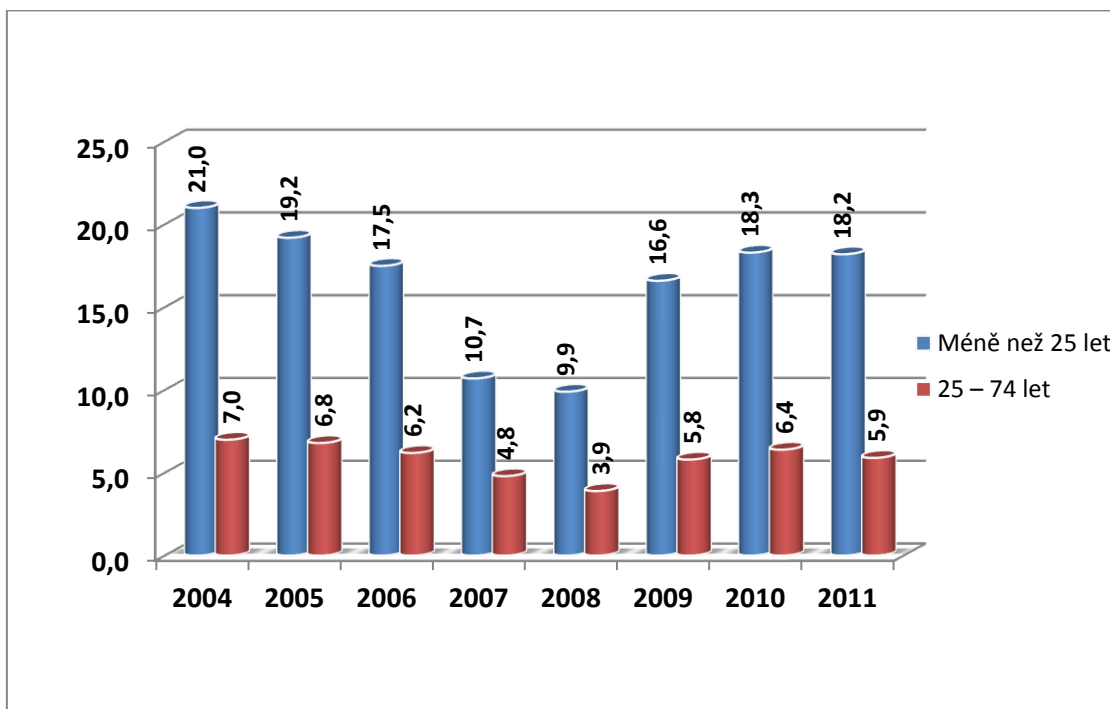
2.4.3 Nezaměstnanost dle pohlaví a věku uchazečů

Dle věku jsou uchazeči rozděleny do dvou skupin. První skupinu tvoří osoby ve věku 15 – 24 let a do druhé skupiny se zahrnují osoby ve věku 25 – 74 let.

Z obr. 10 plyne, že je v České republice vyšší míra nezaměstnanosti osob ve věku do 25 let než ve věku 25 - 74 let. Nezaměstnanost mladých lidí je způsobena především tím, že po ukončení studia nemají požadovanou praxi, pracovní návyky a zkušenosti. Z těchto důvodů je pro ně obtížnější hledat zaměstnání. Dalším důvodem, proč si mladí lidé hledají zaměstnání déle, je neochota přijmout první nabídku, která se jim naskytne. Vzhledem k tomu, že mezi nezaměstnanými do 25 let je většina čerstvých absolventů, dá se předpokládat, že má nezaměstnanost osob do 25 let cyklický vývoj. Nejvyšší

nezaměstnanost je v létě a na podzim, kdy na trh práce vstupují čerství absolventi. Naopak na jaře a v zimě se nezaměstnanost snižuje.

Největší rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti osob ve věku do 25 let a mírou nezaměstnanosti osob ve věku 25 – 74 let nastal v roce 2004, kdy obě míry byly ve svém maximu. Hodnoty se lišily o 14 %. Naopak nejmenší rozdíl byl v roce 2007 – 5,9 %.

Obr. 10 – Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice dle věku uchazečů [v %]

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Od roku 2004 měla míra nezaměstnanosti osob ve věku do 25 let klesající tendenci. I přesto stále dosahovala vysokých hodnot. Tato skutečnost je způsobena demografickým vývojem, kdy na trh vstupují slabší ročníky, a malým počtem ekonomicky aktivních mladých lidí (z důvodu studia či přípravy na povolání jsou ekonomicky neaktivní). Dalším faktorem ovlivňujícím snížení nezaměstnanosti mladých osob, je rostoucí zájem zaměstnavatelů o absolventy škol, kteří se vyznačují lepší adaptabilitou na měnící se

podmínky trhu práce.⁴⁸ Nejnižší hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti osob do 25 let v roce 2008 – 9,9 %.

Tab. 2 – Počet nezaměstnaných osob v České republice v členění dle věku a pohlaví [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži do 25 let	59,7	52,2	43,2	26,7	24,4	42,4	44,0	42,0
Ženy do 25 let	41,6	36,5	35,8	19,2	16,9	28,1	29,4	27,5
Celkem do 25 let	101,4	88,7	79,0	46,0	41,3	70,6	73,4	69,5
Muži nad 25 let	141,5	134,5	126,0	97,0	78,2	132,9	146,8	132,1
Ženy nad 25 let	182,9	187,0	166,6	133,6	110,3	148,7	163,3	154,0
Celkem nad 25 let	324,4	321,4	292,6	230,6	188,5	281,6	310,1	286,1

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

V tab. 2 jsou uvedeny počty nezaměstnaných osob v členění dle věku a pohlaví. V letech 2004 – 2008 se počet uchazečů ve věku do 25 let postupně snižoval. Tento pokles byl způsoben nejen postupným zlepšováním ekonomických podmínek České republiky, ale také lepšími podmínkami pro uplatnění mladých lidí na trhu práce. Jedním z dalších důvodů bylo zpřísnění podmínek pro získání podpory v nezaměstnanosti absolventů škol.⁴⁹

Důsledky ekonomické krize z roku 2008 se projeví především v roce 2009, kdy byl zaznamenán výrazný nárůst nezaměstnaných. Oproti roku 2008 se počet nezaměstnaných do 25 let zvýšil o 29,3 tis. V období krize preferovali zaměstnavatelé starší zkušenější zaměstnance a mladé pracovníky propouštěli mezi prvními.

V roce 2010 pokračoval mírný nárůst nezaměstnanosti osob mladších 25 let. Vzhledem ke zlepšení situace na trhu práce, nebylo navýšení počtu nezaměstnaných v roce 2010 tak výrazné, jako v roce předcházejícím. O rok později počet nezaměstnaných do 25 let opět klesl. Z tabulky je zřejmé, že mezi nezaměstnanými do 25 let převažují muži.

⁴⁸ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v roce 2007* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2008 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf

⁴⁹ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005* [online]. Integrovaný portál MPSV, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analiza_zam_nezam_2005.pdf.

Počet nezaměstnaných osob starších 25 let se vyvíjel stejně jako počet nezaměstnaných do 25 let. Od roku 2004 měla míra nezaměstnanosti klesající trend, který se zastavil v roce 2008. V roce 2009 se projevil vliv globální ekonomické krize. Z důvodu poklesu poptávky byli zaměstnavatelé nuceni snižovat náklady a propouštět své zaměstnance. Počet nezaměstnaných osob nad 25 let se meziročně zvýšil o 93,1 tis. Větší mírou se na nárůstu podíleli muži. V roce 2010 pokračoval rostoucí trend nezaměstnanosti v důsledku doznívajících vlivů ekonomické krize. Naopak pokles se projevil v roce 2011, kdy česká ekonomika pokračovala v mírném růstu

Značnou část nezaměstnaných osob starších 25 let tvoří osoby starší 50 let, především starší 60 let. Tito lidé patří mezi tzv. skupinu ohrožených osob. Většina z nich byla zaměstnavateli propuštěna několik let před tím, než by mohla odejít do důchodu. Nové zaměstnání si nemohou najít, protože jejich produktivita práce klesá a nemají dostatečnou kvalifikaci, neznají nové technologie, neumějí zacházet s moderní technikou a neznají cizí jazyky. To znamená, že nesplňují požadavky vyžadované zaměstnavateli nabízejícími volná pracovní místa.

Na rozdíl od osob do 25 let, bylo mezi osobami staršími 25 let po celé sledované období více nezaměstnaných žen než mužů. Ženy jsou nezaměstnaností ohroženy více především z důvodu mateřství a rodinných povinností.

2.4.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání

Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání zahrnuje osoby ve věku 15 – 64 let a je rozdělena do tří skupin. První tvoří uchazeči s nepřímým, primárním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 – 2) – základní a nižší střední vzdělání. Do druhé skupiny jsou zahrnuti uchazeči s vyšším sekundárním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 – 4) – vyšší střední a nástavbové střední vzdělání. V poslední skupině jsou uchazeči s terciárním vzděláním (úroveň 5 – 6) – první a druhý stupeň vysokoškolského vzdělání.

V České republice jsou v míře nezaměstnanosti dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání uchazečů značné rozdíly. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je u osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity. Avšak vzdělanostní struktura obyvatelstva se v České republice nadále zlepšuje. Vzhledem ke změně struktury odvětví, se mění i požadavky na vzdělání. Na trhu práce je žádána kvalifikovaná pracovní síla, a proto je zvyšování úrovně dosaženého vzdělání předpokladem pro získání dobře placené práce. Osoby se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity jsou tedy na trhu práce nejohroženější, protože pro zaměstnavatele jsou zaměstnanci bez kvalifikace lépe nahraditelní. Dalším důvodem ohrožení je automatizace výroby, protože lidská práce je stále častěji nahrazována stroji.

Tab. 3 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	28,9	30,2	26,4	21,3	20,0	26,5	27,0	28,3
Ženy	24,4	24,8	23,5	19,7	18,9	22,7	24,0	21,9
Celkem	26,2	27,0	24,8	20,4	19,4	24,4	25,3	24,7

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Z tab. 3 je zřejmé, že po vstupu České republiky do Evropské unie míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity mírně vzrostla. Nejvyšší hodnoty dosahovala v roce 2005 – 27 %. Od roku 2006 měla míra klesající tendenci a minimální hodnota činila v roce 2008 19,4 %. Důsledkem celosvětové ekonomické krize byla neschopnost trhu práce absorbovat nově příchozí uchazeče o zaměstnání. Od konce roku 2008 se zpomalil růst ekonomiky a zaměstnavatelé začali nejdříve propouštět zaměstnance s nejnižší kvalifikací. A tak je nárůst míry nezaměstnanosti osob s preprimárním, primárním a nižším sekundárním vzděláním opět zaznamenán od roku 2009. V roce 2011 míra nezaměstnanosti klesla meziročně o 0,6 %. Po celé sledované období vykazují muži vyšší míru nezaměstnanosti než ženy, což souvisí s nižší ekonomickou aktivitou žen se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity.

Tab. 4 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	6,4	5,7	5,1	3,6	2,8	5,3	6,1	5,4
Ženy	8,8	9,2	8,2	6,2	4,9	7,4	8,2	7,9
Celkem	7,5	7,2	6,4	4,7	3,7	6,2	7,0	6,5

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

V tab. 4 jsou zaznamenány údaje o vývoji míry nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním a postsekundárním neterciárním vzděláním. Míra nezaměstnanosti je výrazně nižší než míra osob se vzděláním na úrovni 0 – 2. Jak je z tabulky zřejmé, míra nezaměstnanosti žen s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním převyšuje míru nezaměstnanosti mužů.

Vývoj celkové míry nezaměstnanosti osob se vzděláním úrovně 3 – 4 měl do roku 2008 klesající tendenci. V roce 2009 se míra nezaměstnanosti o 2,5 % zvýšila. Toto navýšení bylo důsledkem hromadného propouštění. V roce 2010 s doznívajícími vlivy ekonomické krize růst míry nezaměstnanosti pokračoval. Zlepšení situace na trhu práce v roce 2011 s sebou přineslo pokles míry nezaměstnanosti osob s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním.

Tab. 5 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	2,1	2,0	2,2	1,7	1,6	2,6	2,7	2,5
Ženy	2,1	2,8	2,8	1,7	1,8	2,4	3,0	3,3
Celkem	2,1	2,3	2,5	1,7	1,7	2,5	2,8	2,9

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Tab. 5 obsahuje údaje o celkové míře nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním. Z pohledu uchazečů o zaměstnání jsou na tom uchazeči s vysokoškolským vzděláním nejlépe. Míra nezaměstnanosti osob se vzděláním úrovně 5 – 6 dosahuje nejnižších hodnot ze všech tří skupin.

Dle tab. 5 měla míra nezaměstnanosti v letech 2004 – 2006 rostoucí tendenci. V roce 2006 činila hodnota míry 2,5 %. O rok později klesla o 0,8 %. Hodnoty 1,7 % dosahovala míra nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním i v roce 2008. V roce 2009 se projevil vliv hospodářské krize a míra nezaměstnanosti vzrostla o 0,8 %. Do konce sledovaného období měla míra nezaměstnanosti opět rostoucí trend. Tento jev je způsoben nejen vlivem hospodářské krize, kdy zaměstnavatelé nechtějí na nižší pozice najímat kvalifikované pracovníky, ale i stále se zvyšujícím počtem absolventů vysokých škol přicházejících na trh práce.

2.4.5 Zaměstnanost

Z tab. 6 a obr. 11 je patrné, že od roku 2004 počet zaměstnaných osob a míra zaměstnanosti v České republice rostly. Počet zaměstnaných rostl především v odvětví zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti, naopak nejvíce poklesla zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu – převážně v oděvním průmyslu, zpracování a barvení kožešin.⁵⁰ Zaměstnanost ovlivňovaly příznivé faktory. Růst zaměstnanosti byl způsoben růstem poptávky po zboží a službách.⁵¹ Dalším důvodem byla nejen rostoucí výkonnost ekonomiky, ale i zvyšující se počet ekonomicky aktivních osob. Skupina osob v produktivním věku se rozšiřovala, protože silné poválečné ročníky ještě neodešly do důchodu a jejich potomci, kteří tvoří další silnou generaci, už převážně začali pracovat.

V roce 2006 se zvýšil nejen počet zaměstnanců, ale i podnikatelů. Ve srovnání s EU byl počet podnikatelů v České republice nadprůměrný. Zaměstnanost vzrostla zejména ve zpracovatelském průmyslu – 71,1 tis. osob. Dále pokračoval také růst počtu obyvatel starších 15 let, který byl způsoben, jak již je výše uvedeno, dvěma silnými populačními vlnami – poválečné a ze 70. let.⁵²

⁵⁰ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2005 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2004/analiza_zam_nezam_rok_2004.pdf.

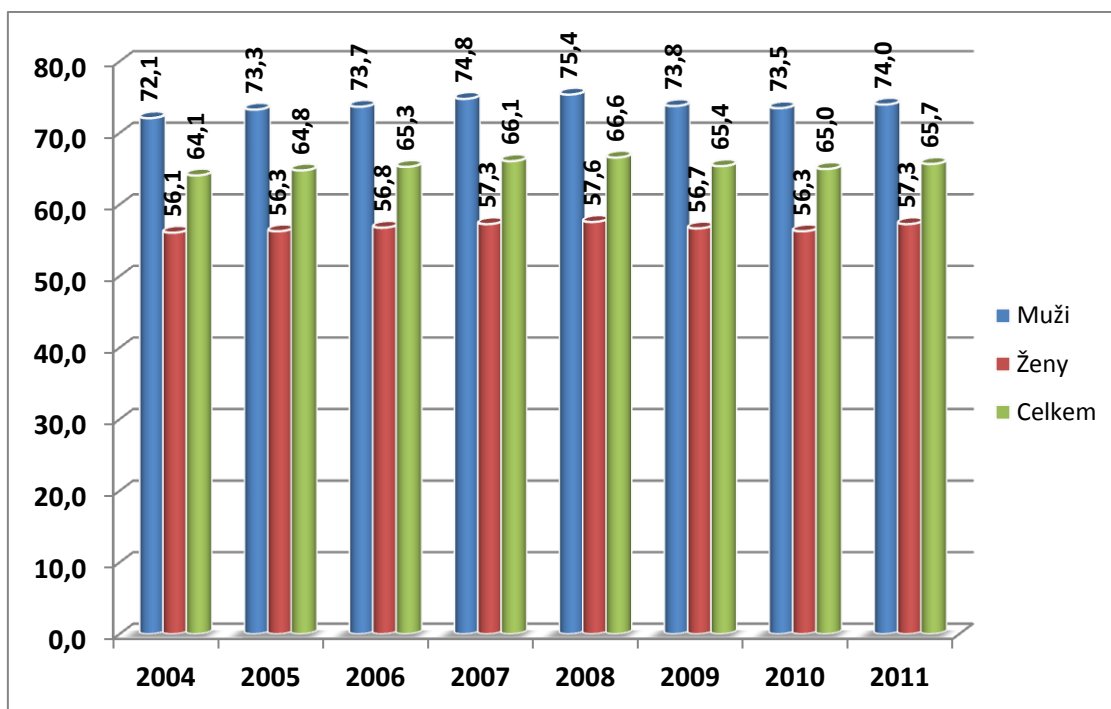
⁵¹ ČSÚ. *Tendence a faktory makroekonomického vývoje ČR v roce 2008* [online]. Český statistický úřad, 2009-04-30 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/A6002D6C5B/\\$File/08_1101-09_kap.2.3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/A6002D6C5B/$File/08_1101-09_kap.2.3.pdf).

⁵² MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2007 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2006/Analiza0612.pdf.

Vzhledem k pokračujícímu zvyšování ekonomického výkonu a prodlužující se věkové hranici pro odchod do starobního důchodu, se růst zaměstnanosti projevil i v roce 2007.⁵³ Zpomalen byl až na konci roku 2008, kdy Česká republika zaznamenala nejvyšší počet zaměstnaných osob – 4 933 tisíc.

Obr. 11 – Vývoj míry zaměstnanosti v České republice [v %]

Zdroj: Employment rates by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_organ&lang=en. Vlastní úprava.

V roce 2009 došlo k poklesu výkonnosti české ekonomiky a situace na trhu práce se postupně zhoršovala. Pokles zaměstnanosti byl zaznamenán ve všech sférách národního hospodářství.⁵⁴ V porovnání s nárůstem nezaměstnanosti, lze nižší pokles zaměstnanosti vysvětlit přechodem z ekonomické neaktivity mezi nezaměstnané.⁵⁵

⁵³ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v roce 2007* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2008 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf.

⁵⁴ MPSV. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, březen 2010 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf.

⁵⁵ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf.

Rok 2009 byl ve znamení ztráty zaměstnání pro 43,2 tis. zaměstnanců. Propouštění bylo projevem dopadů celosvětové ekonomické krize, kvůli které byli zaměstnavatelé nuceni snižovat své náklady. V roce 2010 pokles zaměstnaných osob pokračoval. Celkem za roky 2009 a 2010 přišlo v České republice o zaměstnání 123,9 tis. osob. V roce 2011 se situace na trhu práce nepatrně zlepšila. Míra zaměstnanosti meziročně vzrostla o 0,7 %. Růst celkové zaměstnanosti obstaralo především zvýšení počtu podnikajících osob. U zaměstnaných převládalo zaměstnání na dobu určitou a na plnou pracovní dobu.⁵⁶

Tab. 6 – Počet zaměstnaných osob v České republice [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	2 602,8	2 671,1	2 704,4	2 764,4	2 819,9	2 776,7	2 752,5	2 749,9
Ženy	2 026,6	2 038,9	2 065,0	2 091,5	2 113,7	2 080,6	2 057,1	2 077,9
Celkem	4 629,4	4 710,0	4 769,4	4 855,9	4 933,5	4 857,2	4 809,6	4 827,8

Zdroj: Employment by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02].

Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan&lang=en. Vlastní úprava.

Při porovnání vývoje zaměstnanosti mužů a žen je z tab. 6 patrné, že za celé sledované období bylo více zaměstnaných mužů. Vzhledem k tomu, že celosvětová krize zasáhla převážně odvětví zaměstnávající muže, podílelo se v roce 2009 na poklesu zaměstnanosti přibližně o 10 tisíc mužů více. V roce 2011 se na růstu zaměstnanosti podílely především ženy. Počet zaměstnaných mužů se dokonce oproti předcházejícímu roku o 2,6 tis. snížil.

2.4.6 Shrnutí

Po vstupu do Evropské unie měla nezaměstnanost v České republice klesající trend, který pokračoval až do roku 2008. Tato tendence byla způsobena nejen vstupem do Evropské unie, ale také rostoucím tempem ekonomické výkonnosti a novými legislativními opatřeními, které zpřísnily podmínky pro vyplácení podpor v nezaměstnanosti. Na konci roku 2008 zasáhla Českou republiku celosvětová ekonomická krize a její důsledky se ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti projeví především v roce 2009 změnou

⁵⁶ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v 1. pololetí 2011* [online]. Integrovaný portál MPSV, říjen 2011 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2011p1/analyza1p2011.pdf.

hospodářského cyklu, kdy poklesla výkonnost ekonomiky, klesla zaměstnanost a stoupla nezaměstnanost. Nejvyšší pokles zaměstnanosti byl zaznamenán v automobilovém, zpracovatelském a sklářském průmyslu. Největší nárůst nezaměstnaných osob byl právě v roce 2009, kdy celkem bylo bez zaměstnání 352,2 tis. osob.

Nezaměstnanost v předkrizovém období byla převážně strukturální – na trhu byla nabízena volná pracovní místa, ale vzhledem k nedostatečné kvalifikaci, praxi a neochotě mobility nesplňovali uchazeči o zaměstnání požadavky zaměstnavatelů. Dále by se dala nezaměstnanost považovat za dobrovolnou. Uchazeči, kteří by splňovali požadavky zaměstnavatelů, práci nepřijali a dále aktivně hledali jiné zaměstnání, které bylo např. lépe placené, nebo kvůli kterému by se nemuseli stěhovat či dojíždět. Důsledkem vlivu krize se nezaměstnanost změnila ze strukturální na cyklickou. Zaměstnavatelé vzhledem k omezení nákladů neměli dostatečné finanční prostředky na najímání nových zaměstnanců, nebo dokonce na udržení stávajících, na trhu práce převažoval počet pracovníků nabízejících práci, nad počtem požadovaných pracovníků.

Vzhledem k odvětví, která byla důsledky krize nejvíce postižena, byli více zasaženi muži než ženy. Jako první přišli o zaměstnání krátkodobě zaměstnaní a ti, kteří jsou na trhu tradičně znevýhodněni. Mezi ně patří ženy, starající se o rodinu, čerství absolventi, pracovníci s nízkou kvalifikací, cizinci a osoby starší 50 let.⁵⁷

V členění uchazečů dle vzdělání je nejvyšší míra nezaměstnanosti v České republice u osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity. Naopak nejnižší je míra nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných osob. Dle věku dosahuje vyšších hodnot míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let, která je spojena s nízkou aktivitou mladých, způsobenou především přípravou na budoucí povolání.

⁵⁷ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf.

2.5 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti na Slovensku

Kapitola 2.5 je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti na Slovensku, které je jako jediná země z Visegrádské skupiny členem Evropské měnové unie. Členem eurozóny se Slovensku stalo v roce 2009.

2.5.1 Celková nezaměstnanost v letech 2004 - 2011

Vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 – 2011 ukazuje obr. 12. V porovnání se státy Evropské unie dosahuje míra nezaměstnanosti na Slovensku jednu z nejvyšších hodnot. Stejně jako v České republice, dosahovala svého maxima v roce, kdy se stala členem Evropské unie, tedy v roce 2004. V tomto roce bylo celkem 483 tisíc nezaměstnaných. Vstup do Evropské unie znamenal pro Slovensko odliv pracovní síly do zahraničí, zvýšení zahraničních investic a vytváření nových pracovních míst. Odlivem pracovních sil do zahraničí byl způsoben i značný úbytek kvalifikované pracovní síly.⁵⁸ Mezi společnostmi, které na Slovensko zaměřily své investice, patří např. KIA, PSA Peugeot Citröen, Samsung a Sony.⁵⁹

Slovenská ekonomika vyznačující se otevřeností zvyšovala svou výkonnost a v důsledku zvýšení poptávky po práci měla od roku 2004 míra nezaměstnanosti klesající tendenci. Ta trvala až do roku 2008, kdy se v důsledku poklesu zahraniční poptávky dynamika výkonnosti ekonomiky zmírnila. I přes tento úbytek pokračoval v roce 2008 růst zaměstnanosti doprovázený poklesem nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti dosáhla s 9,5 % své minimální hodnoty.⁶⁰

⁵⁸ PAUKOVIČ, V. a L. HOLOVČÁKOVÁ. Nezamestnanosť ako sociálny jav, štruktúra nezamestnanosti, príčiny, dôsledky a riešenia problému v Slovenskej republike. *Sociálne a politické analýzy* [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2008, roč. 2, č. 1, s. 166-194 [vid. 2012-04-03]. ISSN 1337-5555. Dostupné z: http://sapa.ff.upjs.sk/casopis/3_prve_cislo_2008/22_Paukovic-Holovcakova.pdf.

⁵⁹ Migration.sk. *Labour Market in Slovakia* [online]. Pracovní banka pre migrantov na Slovensku, 2009-01-22 [vid. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.migration.sk/data/files/211.pdf>.

⁶⁰ ŠÚSR *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, marec 2009 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Odbory/odb_410/el_publikacie/Vladna-sprava/Statisticka_sprava_2008.pdf.

Poté, co na Slovensko dopadla světová ekonomická krize, byl přerušen dlouhodobý trend výkonnosti slovenské ekonomiky. S hospodářskou recesí souvisel i pokles zahraniční poptávky. Ekonomický pokles byl spojen s nárůstem nezaměstnanosti.⁶¹

Trh práce na Slovensku prošel v poslední době významnými změnami. Byl nedostatek nejen kvalifikovaných odborníků, ale dokonce i dělníků. Vzhledem k tomu byly výhody na straně zaměstnanců – rostly mzdy a loajalita zaměstnanců klesala. Změna nastala na konci roku 2008 a začátku roku 2009, kdy došlo k rychlému zhoršení situace. Řada firem oznámila hromadné propouštění. Krize změnila trh práce v tom, že již více zaměstnanců začalo zvyšovat svou kvalifikaci, aby se stali na trhu práce konkurenceschopnější.

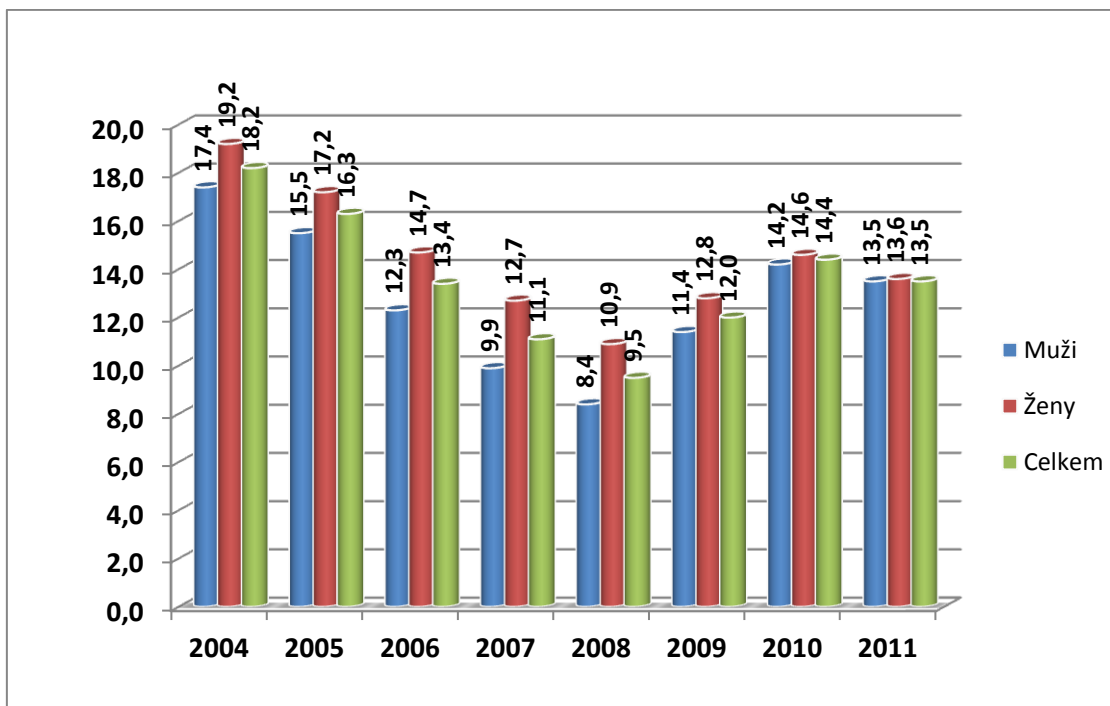
Nejvíce byl krizí na Slovensku postížen automobilový průmysl, strojný a textilní průmysl a jejich dodavatelé. Dalším důsledkem krize bylo na Slovensku zvětšení rozdílů v nezaměstnanosti mezi regiony. Vzhledem k tomu, že krize postihla všechny státy Evropské unie, zvýšil se na Slovensku počet nezaměstnaných o Slováky pracující před krizí v zahraničí. Vrátili se především z Maďarska, České republiky, Velké Británie a Irska, kde pracovali v automobilovém, strojném a elektrotechnickém průmyslu.

Podniky reagovaly na krizi v závislosti na jejich velikosti a hlavní činnosti. Některé začaly okamžitě propouštět své zaměstnance, zatímco jiné hledaly způsob, jak si udržet své kvalifikované pracovníky.⁶²

Míra nezaměstnanosti začala opět stoupat a to do roku 2010, kdy byla její hodnota 14,4 % a celkem bylo 389,2 tis. nezaměstnaných, což je o 133,5 tis. více než v roce 2008. Nejvíce osob z důvodu nadbytečnosti.

⁶¹ ŠÚSR. *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2009* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, marec 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Odbory/odb_410/el_publicacie/Vladna-sprava/statisticka-sprava_2009.pdf.

⁶² Migration.sk. *Labour Market in Slovakia* [online]. Pracovní banka pre migrantov na Slovensku, 2009-01-22 [vid. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.migration.sk/data/files/211.pdf>.

Obr. 12 – Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>. Vlastní úprava.

K zabránění dopadu světové hospodářské krize přijalo Slovensko různá neekonomická a neefektivní opatření, která se promítla do vývoje domácí spotřeby až v roce 2010. Státními dotacemi byla podporována zaměstnanost v podnicích, které neměly pro svou výrobu zakázky. Dále byly vytvářeny nové další dotované podniky, které neměly reálné výrobní a odbytové možnosti. Tato opatření se stala počátkem vzniku krize vnitřní slovenské ekonomiky, která se projevila až po celkové hospodářské krizi.⁶³

Oproti roku 2010 klesla míra nezaměstnanosti na Slovensku v roce 2011 o 0,9 % a celkem bylo 364,2 tis. nezaměstnaných osob. Od začátku sledovaného období se počet nezaměstnaných snížil o 118,8 tis.

⁶³ MZV. *Slovensko: Ekonomická charakteristika země* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

Tab. 7 – Počet nezaměstnaných osob na Slovensku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	251,2	225,4	180,8	145,3	124,4	170,4	212,6	203,8
Ženy	231,8	204,7	174,6	150,4	131,3	153,0	176,6	160,4
Celkem	483,0	430,0	355,4	295,7	255,7	323,5	389,2	364,2

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

Při pohledu na obr. 12 je vidět, jak se vyvíjela míra nezaměstnanosti mužů a žen. Míra nezaměstnanosti mužů dosáhla nejvyšší hodnoty v roce 2004, kdy bylo na Slovensku bez zaměstnání 251,2 tis. mužů. Od té doby postupně klesala až do roku 2008, ve kterém dosáhla nejnižší hodnoty za sledované období – 8,4 %. Nárůst nastal po roce 2008, kdy v důsledku ekonomické krize, která zasáhla především odvětví zaměstnávající muže, začala míra nezaměstnanosti stoupat. Růst se zastavil již v roce 2010, kdy hodnota činila 14,2 %. V roce 2011 míra nezaměstnanosti mužů klesla o 0,7 % na 13,5 %.

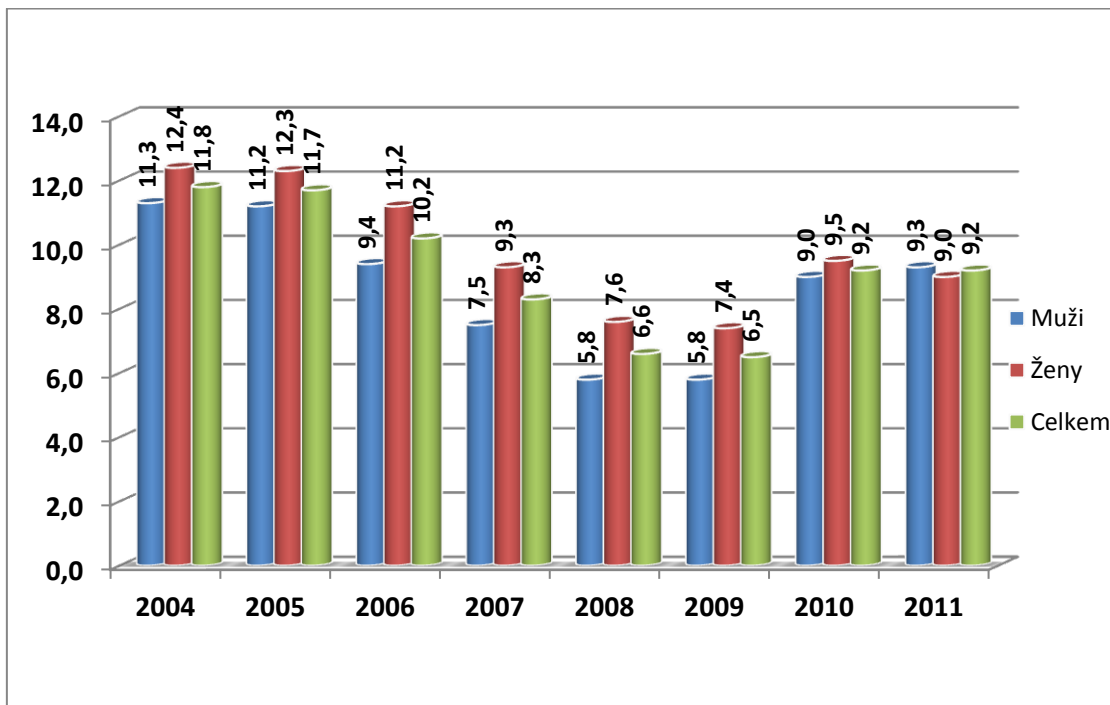
Stejně jako míra nezaměstnanosti mužů, byla i míra nezaměstnanosti žen na Slovensku nejvyšší v roce 2004. V tomto roce její hodnota činila 19,2 %. Až do roku 2008 počet nezaměstnaných žen klesal a celkem bylo bez zaměstnání 131,3 tis. žen. O rok později byl zaznamenán meziroční nárůst o 1,9 %. V roce 2010 činila hodnota míry nezaměstnanosti žen 14,6 %. V důsledku zlepšení situace na trhu práce míra nezaměstnanosti žen v roce klesla o 1 %.

2.5.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku dosahuje ve srovnání se zbylými zeměmi V4 poměrně vysokých hodnot. V roce 2004 činila maximální hodnota 11,8 %.

Mezi dlouhodobě nezaměstnané se zařazují osoby, které jsou evidované na úřadu práce déle než 12 měsíců. Mnozí z evidovaných uchazečů jsou ale evidováni déle. Čím delší je doba evidence na úřadu práce, tím menší je pravděpodobnost získání zaměstnání. Většina dlouhodobě evidovaných uchazečů ztrácí pracovní návyky, pobírá sociální dávky a nové

zaměstnání si nehledá. Pro méně kvalifikované občany může být minimální mzda dokonce nižší, než sociální dávky, které pobírají.

Obr. 13 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Long-term unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-18 [vid. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tisc070>. Vlastní úprava.

Od vstupu Slovenska do Evropské unie začala dlouhodobá nezaměstnanost postupně klesat. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2007, kdy míra dlouhodobé nezaměstnanosti poklesla o 1,7 %. Nejnižší hodnoty dosahovala v roce 2009 – 6,5 %. V tomto roce dlouhodobě nezaměstnaní představovali přibližně polovinu z celkového počtu všech nezaměstnaných osob. Důsledky hospodářské krize se projevily v dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku až v roce 2010. Oproti roku 2009 vzrostla o 2,7 % na hodnotu 9,2 %. Na stejné hodnotě míra stagnovala i v roce 2011.

V krizovém období tvoří značnou část dlouhodobě nezaměstnaných osob nedobrovolně nezaměstnaní. Jakmile tyto osoby ztratí kontakt s pracovním trhem, jejich opětovné umístění se stává problematickým.⁶⁴

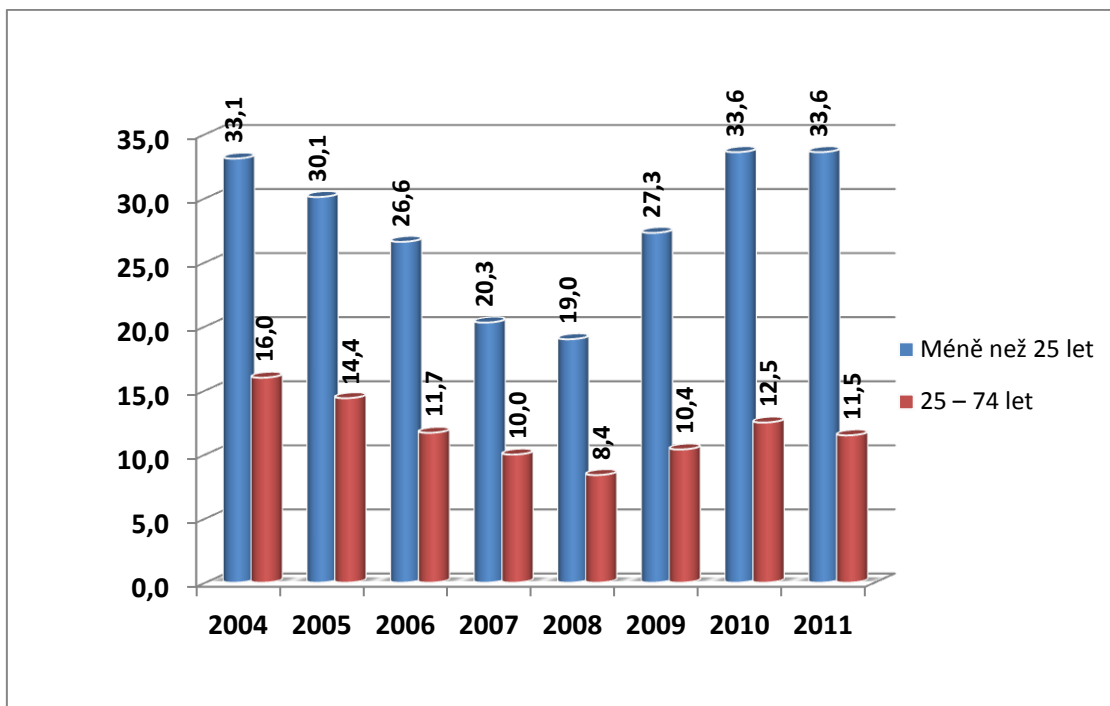
Další část dlouhodobě nezaměstnaných osob tvoří osoby starší 50 let, které byly propuštěny právě v tomto věku. Neznají cizí jazyky, neumí pracovat s počítačem, nerozumí novým technologiím. Z těchto důvodů nesplňují požadavky zaměstnavatelů a je pro ně složité najít si nové zaměstnání.

Jelikož z dlouhodobého hlediska postihuje nezaměstnanost více ženy, než muže, dosahovala míra dlouhodobé nezaměstnanosti žen téměř po celé období vyšších hodnot. Obrat nastal až v roce 2011, kdy se v dlouhodobé nezaměstnanosti projevíly důsledky ekonomické krize, která zasáhla převážně odvětví, zaměstnávající muže. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti mužů svou hodnotou 9,3 % převýšila o 0,3 % míru dlouhodobé nezaměstnanosti žen.

2.5.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů

Při pohledu na obr. 14 je zřejmé, že míra nezaměstnanosti osob do 25 let je výrazně vyšší, než míra nezaměstnanosti osob ve věku 25 – 74 let. Vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí je na Slovensku vážný problém. Na začátku sledovaného období dosahovala více než 33 %. Nejvíce ohroženi jsou mladí lidé s nízkou úrovní vzdělání, především základním nebo nedokončeným základním vzděláním, a uchazeči, kteří nemají žádnou praxi.

⁶⁴ SSDS. *Pohľady na ekonomiku Slovenska 2011* [online]. Bratislava: Slovenská štatistická a demografická spoločnosť, 2012-04-12 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-88946-586-4. Dostupné z: <http://www.ssd.sk/publikacie/pes/pes2011.pdf>.

Obr. 14 – Vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku dle věku uchazečů [v %]

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Od roku 2004 se díky rychlému růstu ekonomiky míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let snižovala. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2007 – 6,3 %. Nejnižší hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti v roce 2008, kdy se o zaměstnání ucházelo celkem 51,5 tis. osob mladších 25 let. S příchodem ekonomické krize a tím způsobeným pomalým růstem ekonomiky razantně stoupla nezaměstnanost mladých lidí. V roce 2009 bylo o 18,3 tis. uchazečů o zaměstnání více než v předchozím roce.

Míra nezaměstnanosti osob ve věku 25 – 74 let byla ve svém maximu v roce 2004. Od té doby měla klesající tendenci. Své minimální hodnoty 8,4 % dosáhla v roce 2008, kdy se dostala pod desetiprocentní hranici. Od roku 2009 zaznamenala míra nezaměstnanosti osob starších 25 let růst.

Tab. 8 zachycuje počet nezaměstnaných osob v členění dle pohlaví a věku. Jak je vidět, ve věku do 25 let je po celé sledované období více nezaměstnaných mužů než žen. U nezaměstnaných starších 25 let v prvních třech letech převažoval počet nezaměstnaných

mužů nad ženami, v letech 2007 a 2008 bylo více nezaměstnaných žen a od roku 2009 bylo bez zaměstnání opět více mužů.

Tab. 8 – Počet nezaměstnaných osob na Slovensku dle věku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži do 25 let	66,4	56,2	45,9	34,4	29,8	43,0	51,1	48,6
Ženy do 25 let	48,4	40,1	34,9	25,4	21,6	26,9	31,6	28,6
Celkem do 25 let	114,8	96,3	80,8	59,8	51,5	69,8	82,7	77,2
Muži nad 25 let	184,8	169,2	134,9	110,9	94,6	127,4	161,6	155,2
Ženy nad 25 let	183,3	164,5	139,7	125,0	109,6	126,2	144,9	131,8
Celkem nad 25 let	368,2	333,7	274,6	235,9	204,2	253,6	306,5	287,0

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

2.5.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání

V tab. 9 jsou uvedeny míry nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity. Nejvyšší míry nezaměstnanosti dosahovali uchazeči se vzděláním úrovně 0 – 2 v roce 2005 – 53,4 %. V porovnání s údaji ostatních zemí V4 má Slovensko nejvyšší míru nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity.

Vyšší hodnoty dosahuje míra nezaměstnanosti mužů než žen. Míra žen je po celé období dokonce nižší než celková míra nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání se vzděláním úrovně 0 – 2. Minimální hodnoty míra nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání s nejnižšími stupni vzdělání dosáhla v roce 2008 – 39,6 %. V roce 2009 se projevil důsledek celosvětové ekonomické krize. Podnikatelské subjekty začaly omezovat svou činnost a propouštět zaměstnance. Mezi nejvíce ohroženou skupinu na trhu práce patří právě osoby s nízkou kvalifikací. Když se začne snižovat počet stavu zaměstnanců v podnicích, jsou propouštěni jako první. Z tohoto důvodu byl tedy jeden z největších nárůstů nezaměstnanosti právě u uchazečů o zaměstnání s preprimárním, primárním a nižším sekundárním vzděláním.

Tab. 9 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	56,9	58,5	53,5	47,7	41,8	42,3	45,5	46,3
Ženy	47,8	48,7	44,3	42,6	37,5	41,0	43,0	38,3
Celkem	52,1	53,4	48,6	45,1	39,6	41,7	44,3	42,4

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Údaje o vývoji nezaměstnanosti uchazečů o zaměstnání se vzděláním úrovně 3 – 4 jsou zaznamenány v tab. 10. Nejvyšší hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti v roce 2004 – 17,0 %. Od roku 2005 do roku 2008 měla klesající tendenci. O rok později se projevil důsledek celosvětové ekonomické krize a míra nezaměstnanosti osob s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním vzrostla o 3,4 %. Tento nárůst byl největší ze všech tří porovnávaných skupin.

Tab. 10 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	15,9	13,5	10,7	8,2	6,9	10,7	13,6	13,2
Ženy	18,3	15,5	13,3	11,0	9,7	12,5	14,8	13,7
Celkem	17,0	14,4	11,8	9,4	8,1	11,5	14,1	13,4

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

V roce 2010 pokračoval u míry nezaměstnanosti rostoucí trend. Nárůst byl mírnější než v předchozím roce, ale i tak činil 2,6 %. V roce 2011 měla míra nezaměstnanosti osob s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním klesající tendenci. Předkrizových hodnot však stále nedosahovala.

Nezaměstnanost uchazečů s terciárním vzděláním je nejnižší ze všech posuzovaných úrovní vzdělání. I přes vliv celosvětové ekonomické krize, který ovlivnil i vývoj nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných osob s vysokoškolským vzděláním, nebyl

nárůst nezaměstnanosti tak výrazný, jako u uchazečů s nižší úrovní vzdělání. Zaměstnavatelé se snažili kvalifikovanou pracovní sílu udržet.

Tab. 11 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	5,7	4,4	2,5	3,0	2,9	3,9	6,2	5,1
Ženy	6,0	5,7	4,3	5,2	4,3	4,7	5,5	6,5
Celkem	5,9	5,0	3,3	4,1	3,6	4,3	5,8	5,8

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Nejvyšších hodnot dosahovala míra nezaměstnanosti uchazečů se vzděláním na úrovni 5 – 6 v roce 2004 – 5,9 %. Od roku 2005 měla klesající tendenci, která byla přerušena v roce 2007, kdy míra nezaměstnanosti oproti roku 2006 vzrostla o 0,7 %. V roce 2008 opět o 0,5 % klesla. K poklesu nezaměstnanosti přispěl i odliv kvalifikované pracovní síly do zahraničí. Od roku 2009 následoval rostoucí trend. V letech 2010 a 2011 se míra nezaměstnanosti zakotvila na hodnotě 5,8 %.

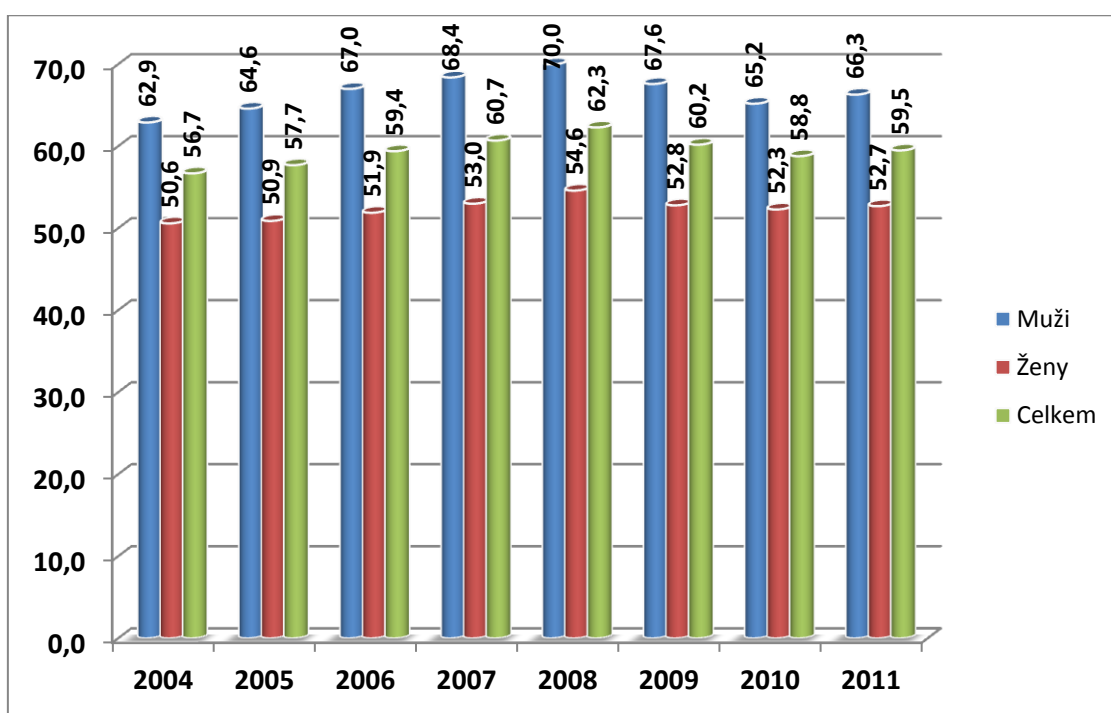
Při porovnání míry nezaměstnanosti žen a mužů s vysokoškolským vzděláním je z tab. 11 zřejmé, že míra nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných žen dosahuje vyšších hodnot. Jediným rokem, kdy tomu bylo naopak, byl rok 2010. Kdy v tomto roce bylo v důsledku ekonomické krize propuštěno více mužů, než žen, protože krize zasáhla především ta odvětví, která zaměstnávala více mužů – např. automobilový průmysl.

2.5.5 Zaměstnanost

Oproti průměru míry zaměstnanosti Evropské unie Slovensko zaostává. Nižší podíl pracovně aktivního obyvatelstva na Slovensku znamená výrazné limity v tvorbě zdrojů veřejných financí z daní a odvodů sociálního a zdravotního pojištění.⁶⁵

⁶⁵ SSDS. *Pohľady na ekonomiku Slovenska 2011* [online]. Bratislava: Slovenská štatistická a demografická spoločnosť, 2012-04-12 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-88946-586-4. Dostupné z: <http://www.ssd.sk/publikacie/pes/pes2011.pdf>.

Míra zaměstnanosti dosahovala nejnižší hodnoty na začátku sledovaného období, tedy v roce 2004 – 56,7 %. Od té doby měla rostoucí tendenci. Nejvyšší počet pracujících ve slovenském hospodářství byl v roce 2008, kdy bylo celkem zaměstnáno 2 423,4 tis. osob. Největší podíl zaměstnaných byl v kategorii technických, zdravotnických a pedagogických zaměstnanců a v kategorii řemeslníků a kvalifikovaných dělníků. Nejmenší podíl zaměstnaných byl v kategorii kvalifikovaných pracovníků v zemědělství a lesnictví. Rostoucí trend slovenské zaměstnanosti byl přerušen v roce 2009, kdy míra zaměstnanosti meziročně klesla o 2,1 %. Největší ztráty zaměstnanosti byly zaznamenány v průmyslových odvětvích, stavebnictví i službách. V sektoru dopravy, nemovitostí a vzdělávání zaměstnanost vzrostla.⁶⁶

Obr. 15 – Vývoj míry zaměstnanosti na Slovensku [v %]

Zdroj: Employment rates by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_organ&lang=en. Vlastní úprava.

⁶⁶ RADVANSKÝ, M., et al. Makroekonomická prognóza vývoja slovenskej ekonomiky so zameraním na vývoj dopytu po práci. *Expertízne štúdie* [online]. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2010 [vid. 2012-04-20]. ISSN 1337-0812. Dostupné z: <http://expak.at/ecpak/img/uploads/expak1231.pdf>.

Vyšší míru zaměstnanosti mají muži. Dle tab. 12 bylo nejvíce zaměstnaných mužů v roce 2008 – 1 357,2 tis. Na druhou stranu muži byli zasaženi krizí více, v roce 2009 jejich počet klesl o 36,8 tis. a v následujícím roce ještě o dalších 41,9 tis. Žen bylo nejvíce zaměstnáno také v roce 2008 – 1 066,3 tis. V roce 2009 klesl počet zaměstnaných žen o 30,1 tis. a v roce 2010 o 7,5 tis. Celkem tedy za roky 2009 a 2010 klesl počet zaměstnaných mužů o 41,1 tis. více, než počet zaměstnaných žen. Tato situace vyplývá z toho, že krizí byla více zasažena odvětví, zaměstnávající více mužů než žen. V roce 2010 bylo nejvíce lidí zaměstnaných v průmyslu, obchodu a stavebnictví. Naopak pokles zaměstnanosti byl zaznamenán v zemědělství, lesnictví a rybolovu.⁶⁷

Tab. 12 – Počet zaměstnaných osob na Slovensku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	1 175,6	1 227,1	1 287,5	1 318,6	1 357,2	1 320,4	1 278,5	1 302,8
Ženy	965,8	980,0	1 007,7	1 031,9	1 066,3	1 036,2	1 028,7	1 036,6
Celkem	2 141,4	2 207,1	2 295,2	2 350,5	2 423,4	2 356,6	2 307,2	2 339,3

Zdroj: Employment by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02].

Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan&lang=en. Vlastní úprava.

2.5.6 Shrnutí

Míra nezaměstnanosti na Slovensku dosahuje poměrně vysokých hodnot. Na začátku sledovaného období byly hodnoty míry nezaměstnanosti jedny z nejvyšších v celé Evropské unii. Příliv zahraničních investic, zvýšení pracovních příležitostí a odliv pracovní síly do zahraničí – to vše s sebou přinesl vstup do Evropské unie. Od roku 2004 míra nezaměstnanosti měla klesající tendenci. Minimální hodnoty dosáhla v roce 2008, kdy se dostala pod 10 %. Vysokou mírou nezaměstnanosti se začalo Slovensko opět trápit v roce 2009.

Nárůst nezaměstnanosti je jeden z nejviditelnějších dopadů světové hospodářské krize, která způsobila pokles ekonomiky v roce 2008. Slovenská ekonomika je závislá na

⁶⁷ ŠÚSR. *Výsledky výberového zisťovania pracovných síl za 4. Štvrťrok 2010* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, apríl 2011 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/vzps104_publikacia.pdf.

exportu, zejména produktů pro automobilový průmysl a elektroniky. Nejvýznamnějším obchodním partnerem Slovenska je Německo, proto Kromě propouštění v soukromé sféře, se na stoupajícím počtu lidí bez práce podepsalo také snížení počtu úředníků kvůli úsporným opatřením vlády.⁶⁸

V porovnání míry nezaměstnanosti dle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání převažuje na Slovensku míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a střední vzděláním bez maturity. V roce 2011 dosahovala její hodnota 42,4 %, což je nejvyšší ze všech zemí V4.

2.6 Vývoj nezaměstnanosti a zaměstnanosti v Maďarsku

Kapitola je rozdělena na několik podkapitol zabývajících se vývojem nezaměstnanosti a zaměstnanosti v Maďarsku.

2.6.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti v letech 2004 -2011

Maďarsko je jediná země Visegrádské skupiny, ve které míra nezaměstnanosti dosahovala svého minima v roce 2004 – 6,1 %. Od roku 2005 do roku 2010 měla míra nezaměstnanosti rostoucí tendenci, která byla přerušena pouze v roce 2007, kdy byl zaznamenán meziroční pokles o 0,1 %.

Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 se Maďarsko stalo součástí jednotného vnitřního trhu EU. Pro všechny členské země byly vytvořeny nové obchodní a investiční příležitosti, což se v Maďarsku projevilo zvýšeným přílivem zahraničních investic. Po roce 2004 nezačala míra nezaměstnanosti klesat, tak jako v ostatních zemích Visegrádské čtyřky, ale naopak vzrostla. Rostoucí trend byl způsoben nejen zpomaleným růstem ekonomiky, ale i zvýšeným počtem osob, které z neaktivity přecházely jako nezaměstnaní mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

⁶⁸ Staffing industry analysts. *Slovakia – Unemployment at eight-year high*. [online]. Staffing industry analysts, 2012-01-23 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.staffingindustry.com/eng/Research-Publications/Daily-News/Slovakia-Unemployment-at-eight-year-high>.

V roce 2005 vzrostl v Maďarsku HDP, objem investic i produktivita průmyslu. Nadšení ze zvýšení těchto makroekonomických ukazatelů rázem vystřídalo zklamání z velmi vysokého deficitu rozpočtu. I přes rostoucí ekonomickou aktivitu, míra nezaměstnanosti pokračovala v průběhu roku v růstu. Zatímco míra nezaměstnanosti je v roce 2005 nižší než průměrná míra nezaměstnanosti v EU, její nárůst byl v porovnání s rychlým růstem ekonomiky znepokojující.⁶⁹

Vzhledem k zvyšujícímu se tempu zadlužování hrozil Maďarsku v roce 2008 státní bankrot. Aby tuto situaci odvrátilo, požádalo Mezinárodní měnový fond (MMF), Světovou banku a Evropskou unií o záchranný balíček ve výši 20 miliard eur. MMF Maďarsku přislíbil 12,5 miliardy eur, Evropská unie 6,5 miliardy eur a Světová banka 1 miliardu eur.⁷⁰

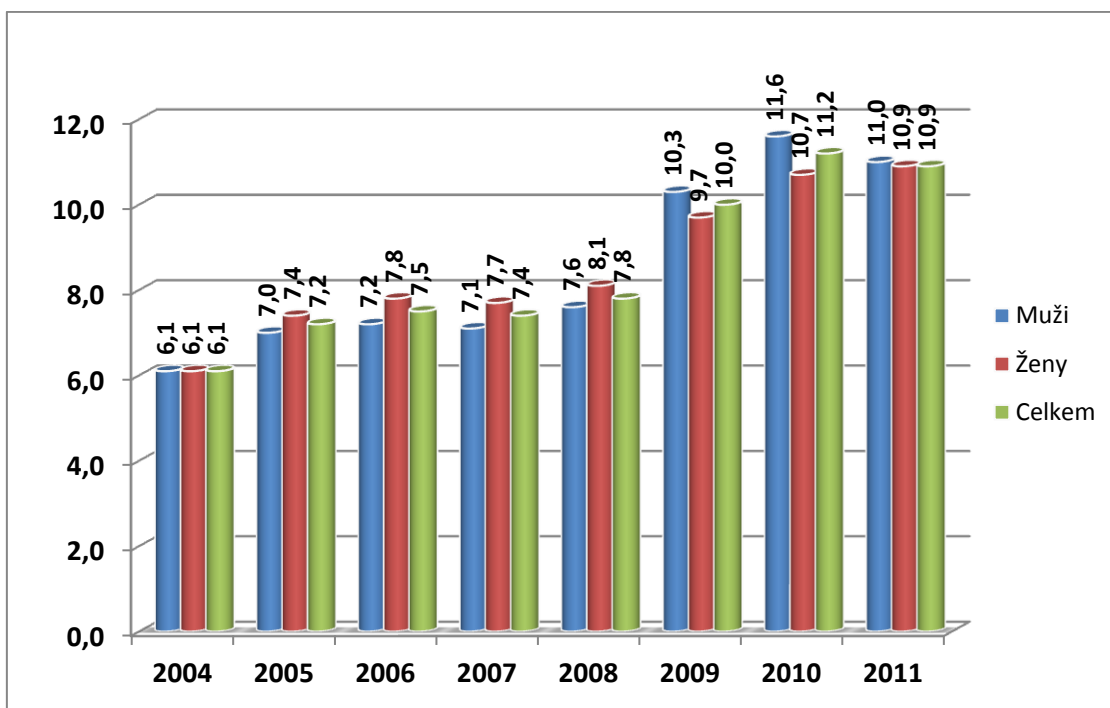
I nadále bylo největším problémem stále vysoké tempo zadlužení. V roce 2009 mělo Maďarsko dokonce nejvyšší veřejný dluh ze zemí východní Evropy. Do nesnází se dostali i samotní Maďaři, kteří využili nabídky půjček v cizí měně, které byly nabízeny s nižšími úroky než půjčky v maďarské měně – forintu. Avšak při propadu forintu měli Maďaři, kteří se zadlužili v eurech, japonských jenech a švýcarských francích, závažné problémy se splácením. Důvodem, proč si pro platby úroků muselo Maďarsko opět půjčovat peníze, byly hluboké deficity rozpočtů. Současně docházelo ke snižování ratingu, což pro Maďarsko znamenalo čím dál tím dražší půjčky. Zhoršující se ekonomické postavení země způsobuje i nižší životní úroveň pro občany.⁷¹ K tomu všemu se Maďarsko, stejně jako ostatní země Evropy, potýkalo s propadem exportu, omezováním výroby, propouštěním, či přímo odchodem zahraničních investorů.⁷²

⁶⁹ HAS. *The Hungarian Labour Market review and analysis, 2006* [online]. Budapest: Institute of Economics, IE HAS & National Employment Foundation, 2006 [vid. 2012-04-05]. ISSN 1785-8062. Dostupné z: http://econ.core.hu/doc/mt/2006/en/lm_trends_2006.pdf.

⁷⁰ Welt online. *Ungarn holt sich Milliarden-Kredit zum Überleben* [online]. Welt online, 2008-10-29 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.welt.de/wirtschaft/article2642633/Ungarn-holt-sich-Milliarden-Kredit-zum-Ueberleben.html>.

⁷¹ Finance.cz. *Veřejné dluhy ve světě - Česko si zatím stojí dobře* [online]. Finance.cz, 2009-04-27 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/217869-verejne-dluhy-ve-svete-cesko-si-zatim-stoji-dobre/>.

⁷² Finance.cz. *Maďarský problém - dluhy* [online]. Finance.cz, 2009-04-07 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/215691-madarsky-problem-dluhy/>.

Obr. 16 – Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>. Vlastní úprava.

Z důvodu výše zmiňovaných skutečností, byl nejvyšší nárůst nezaměstnanosti zaznamenán v roce 2009, kdy míra nezaměstnanosti oproti předchozímu roku vzrostla o 2,2 % a celkem přibýlo 91,6 tis. nezaměstnaných.

Největší rozdíl oproti minimu v roce 2004 nastal v roce 2010, kdy se na vývoji nezaměstnanosti podepsal pokles hospodářské aktivity. Míra nezaměstnanosti dosahovala rekordních 11,2 %. Jak dokazuje tab. 5, bylo v roce 2010 v Maďarsku celkem 474,8 tis. nezaměstnaných osob. V roce 2011 míra nezaměstnanosti mírně klesla na 10,9 %. Značný podíl na vývoji trhu práce má kromě finanční situace Maďarska i vysoký podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva.⁷³

Obr. 16 také zachycuje, jak se vyvíjela míra nezaměstnanosti mužů a žen. V roce 2004 byly obě míry vyrovnané a dosahovaly hodnoty 6,1 %. Do roku 2006 měly rostoucí

⁷³ KSH. *Labour market situation, 2011* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2012-03-08 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/munkerohelyz/emunkerohelyz11.pdf>.

tendenci, avšak míra nezaměstnanosti žen rostla rychlejším tempem. V roce 2007 zaznamenaly obě míry pokles o 0,1 %. Od následujícího roku se začaly opět zvyšovat. Citelný nárůst měr nezaměstnanosti mužů a žen zaznamenalo Maďarsko v roce 2009, kdy míra nezaměstnanosti mužů dosahovala 10,3 % a u žen činila 9,7 %. Oproti roku 2008 vzrostla míra nezaměstnanosti mužů o 2,7 %, což je nejvyšší nárůst za celé sledované období. V tomto roce bylo nezaměstnaných 233,6 tis. mužů a 187,1 tis. žen.

Tab. 13 – Počet nezaměstnaných osob v Maďarsku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	136,8	158,9	164,6	164,2	174,3	233,6	264,5	253,6
Ženy	115,7	143,2	152,1	147,8	154,9	187,1	210,3	213,0
Celkem	252,5	302,2	316,7	312,0	329,1	420,7	474,8	466,6

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

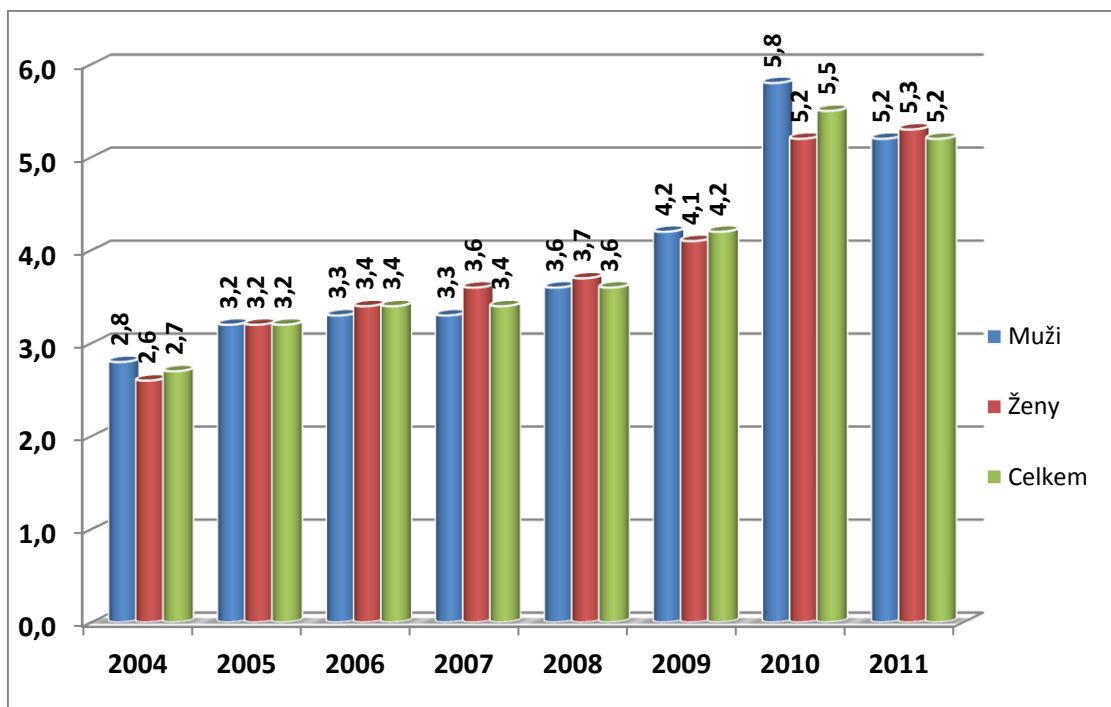
Od roku 2005 až do roku 2008 byla míra nezaměstnanosti žen vyšší než mužů. V roce 2009 nastal obrat a až do konce sledovaného období dosahovala míra nezaměstnanosti žen nižších hodnot. Ze všech čtyř sledovaných ekonomik vznikla tato situace pouze v Maďarsku. Tento obrat nastal v důsledku hospodářské krize, která zasáhla výrazněji odvětví, ve kterých jsou zaměstnání především muži. Nejvíce byl zasažen průmysl a stavebnictví. Jako první byly uzavřeny podniky zaměřené na dělnické profese.⁷⁴ V roce 2010, kdy dosahovaly míry nezaměstnanosti mužů i žen nejvyšších hodnot za celé sledované období, bylo v Maďarsku nezaměstnaných 264,5 tis. mužů a 210,3 tis. žen. V následujícím roce se postavení mužů na trhu práce zlepšilo. Míra nezaměstnanosti mužů zaznamenala pokles o 0,6 % a u žen byl registrován nárůst o 0,2 %.

2.6.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 – 2011

S dlouhodobou nezaměstnaností má Maďarsko velké problémy. Více než polovina nezaměstnaných osob je bez zaměstnání dlouhodobě. Zatímco krátkodobá nezaměstnanost lze připsat k hledání zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost je škodlivá z několika

⁷⁴ KSH. *Main changes in the labour market, 1st – 3rd quarters, 2009* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2010-02-01 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/fmf/efmf20909.pdf>.

důvodů. Lidé mohou být například odrazeni a přestanou si aktivně hledat práci. Dalším důvodem zhoršení či zastarání dovedností.⁷⁵

Obr. 17 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Long-term unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-18 [vid. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t sisc070>. Vlastní úprava.

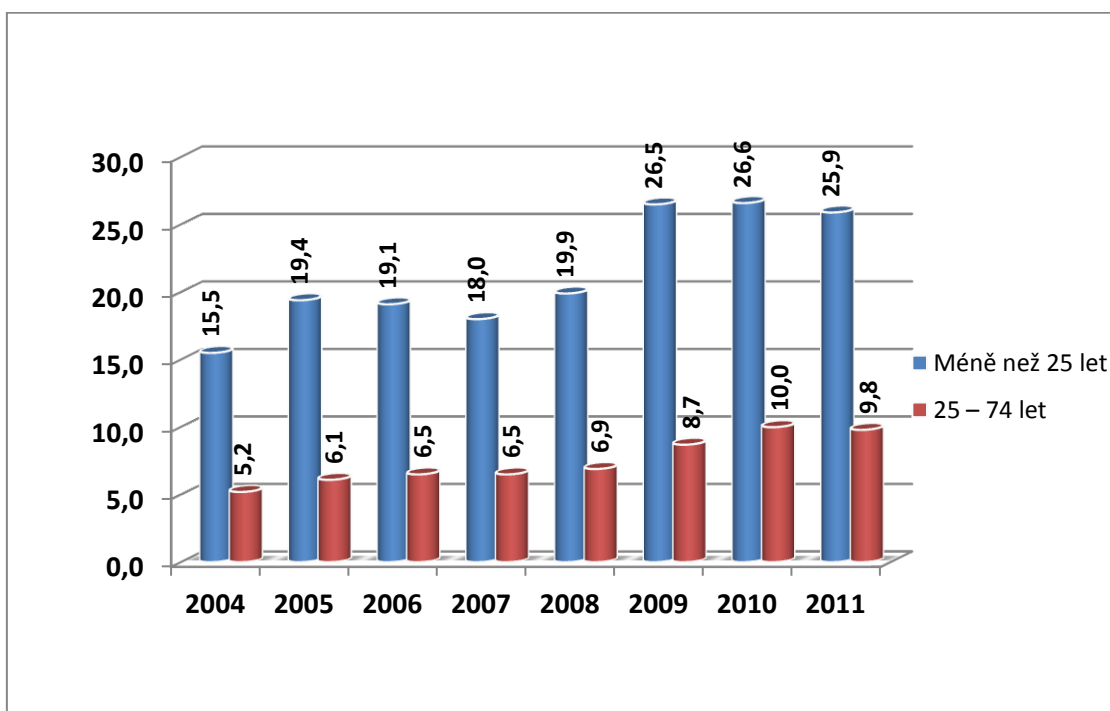
Dlouhodobá nezaměstnanost v Maďarsku dosáhla svého minima v roce 2004, kdy činila 2,7 %. O rok později se začala zvyšovat. Rostoucí tendence byla přerušena pouze v roce 2007, kdy míra nezaměstnanosti stagnovala na stejné hodnotě jako v roce předcházejícím – 3,4 %. Od roku 2008 byl nárůst rostoucím tempem. Vzhledem k charakteristice dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy si uchazeči o zaměstnání hledají zaměstnání déle než 12 měsíců, lze předpokládat časovou prodlevu v projevení důsledků ekonomické krize. V roce 2009 zaznamenala míra dlouhodobé nezaměstnanosti nárůst o 0,6 %, avšak tento nárůst nebyl tak rapidní, jako o rok později. V roce 2010 dosáhla míra nezaměstnanosti rekordní hodnoty – 5,5 %. Průměrná délka nezaměstnanosti byla v roce 2010 18 měsíců.

⁷⁵ HAS. *The Hungarian Labour Market review and analysis*, 2006 [online]. Budapest: Institute of Economics, IE HAS & National Employment Foundation, 2006 [vid. 2012-04-05]. ISSN 1785-8062. Dostupné z: http://econ.core.hu/doc/mt/2006/en/lm_trends 2006.pdf.

Mezi dlouhodobou nezaměstnaností mužů a žen jsou po celé sledované období pouze nepatrné rozdíly. Nejvyšší byl zaznamenán v roce 2010, kdy byla dlouhodobá míra nezaměstnanosti mužů o 0,6 % vyšší.

2.6.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů

Míra nezaměstnanosti mladých lidí je vysoká nejen v Maďarsku, ale i v celé Evropě. Zvýšené hodnoty lze vysvětlit tím, že ekonomická aktivita osob mladších 25 let je velmi malá. Z tohoto počtu je hodně uchazečů o zaměstnání s nedokončeným vzděláním, s nízkou kvalifikací a nedostatečnou praxí. Z těchto důvodů je pro ně velmi těžké najít uplatnění na trhu práce.⁷⁶

Obr. 18 – Vývoj míry nezaměstnanosti v Maďarsku dle věku uchazečů [v %]

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

⁷⁶ KSH. *Labour market situation, 2010* [online]. Hungarian Central Statistic Office, 2011-04-13 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/munkerohelyz/emunkerohelyz10.pdf&usg=ALkJrhj9gDtMIZ5toNMkHEOrxTlbY-4tZw>.

V roce 2004 činila hodnota míry nezaměstnanost osob do 25 let 15,5 %. Počet nezaměstnaných osob mladších 25 let byl v Maďarsku v roce 2004 – 55,9 tis. Od začátku sledovaného období měla míra nezaměstnanosti rostoucí tendenci, která byla přerušena v roce 2007, kdy byl zaregistrován meziroční pokles o 1,1 %. Následující rok byl zaznamenán opět rostoucí trend. Největší nárůst nezaměstnanosti osob do 25 let byl v Maďarsku v roce 2009, kdy se projevil vliv celosvětové ekonomické krize. Mladí lidé byli krizí zasaženi nejvíce. V roce 2009 míra nezaměstnanosti vzrostla meziročně o 6,6 % a její hodnota činila 26,5 %.

Z tab. 14 je zřejmé, že krize připravila o zaměstnání více mladých mužů než žen. V roce 2010 počet nezaměstnaných mužů mladších 25 let mírně klesl a počet žen mírně vzrostl. V roce 2011 se míra snížila na hodnotu 25,9 %. Návrat k předkrizovým hodnotám bude trvat delší dobu.

Míra nezaměstnanosti osob starších 25 let měla od začátku sledovaného období rostoucí tendenci, která trvala až do roku 2010. Nejnižší hodnoty dosahovala v roce 2004 – 5,2 %. Z údajů uvedených v tab. 14 je zřejmé, že v letech 2004 – 2011 bylo v Maďarsku více nezaměstnaných mužů starších 25 let než žen ve stejné věkové kategorii. Největší meziroční nárůst byl zaznamenán v roce 2009 – 1,8 %, kdy v důsledku krize přibýlo na trhu práce 45 tisíc nezaměstnaných mužů a 28,1 tisíc nezaměstnaných žen. V roce 2010 bylo o 199 tis. více nezaměstnaných osob než na začátku sledovaného období. V roce 2011 míra nezaměstnanosti mírně klesla a počet nezaměstnaných starších 25 let se snížil o 5,9 tis.

Tab. 14 – Počet nezaměstnaných osob v Maďarsku dle věku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži do 25 let	33,3	38,2	35,3	32,4	33,9	47,9	46,7	45,5
Ženy do 25 let	22,6	28,5	28,8	25,2	27,1	31,2	32,5	31,5
Celkem do 25 let	55,9	66,7	64,1	57,6	61,0	79,2	79,2	77,0
Muži nad 25 let	103,4	120,8	129,3	131,7	140,4	185,7	217,7	208,1
Ženy nad 25 let	93,1	114,7	123,3	122,6	127,8	155,9	177,8	181,5
Celkem nad 25 let	196,5	235,5	252,7	254,4	268,1	341,5	395,5	389,6

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

2.6.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání

Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním, primárním a nižším sekundárním vzděláním měla v Maďarsku po celé sledované období rostoucí tendenci. Nejvyšší nárůst byl v roce 2009, kdy na trhu práce projevil vliv ekonomické krize. Zaměstnavateli byli propouštěni nejdříve pracovníci, kteří jsou nejlépe nahraditelní – tedy osoby s nízkou úrovní vzdělání. V roce 2010 dosahovala míra nejvyšší hodnoty a činila 25,3 %. V členění dle pohlaví zaznamenala míra nezaměstnanosti žen se základním vzděláním a nižším středním vzděláním po celé sledované období nižších hodnot.

Tab. 15 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	14,5	15,7	17,5	18,7	20,1	24,9	27,3	25,3
Ženy	10,6	12,9	15,9	16,2	17,7	21,9	23,2	24,6
Celkem	12,5	14,4	16,7	17,5	18,9	23,4	25,3	25,0

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

V tab. 16 jsou zaznamenány údaje o vývoji míry nezaměstnanosti osob s vyšším středním a středním nástavbovým vzděláním. V roce 2004 činila hodnota míry nezaměstnanosti 5,4 %, což bylo nejméně ze všech čtyř zemí Visegrádské skupiny. V dalších dvou letech dosahovala 6,9 %. V roce 2007 byl zaznamenán mírný pokles, ale od roku 2008 měla míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním a postsekundárním terciárním vzděláním rostoucí tendenci. Nejvyšší hodnota byla 10,6 % v letech 2010 a 2011.

Po celé sledované období vykazovaly vyšší míru nezaměstnanosti ženy. Kromě roku 2007, měla míra nezaměstnanosti žen se vzděláním úrovně 3 – 4 rostoucí tendenci. Míra nezaměstnanosti mužů s vyšším středním a středním nástavbovým vzděláním dosahovala svého minima v roce 2004 – 5,1 %. Největší meziroční nárůst byl zaznamenán v roce 2009, kdy se hodnota zvýšila o 2,6 %.

Tab. 16 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	5,1	6,4	6,3	6,1	6,7	9,3	10,5	10,4
Ženy	5,7	7,6	7,7	7,3	7,8	9,4	10,6	10,9
Celkem	5,4	6,9	6,9	6,6	7,2	9,4	10,6	10,6

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Dle tab. 17, měla do roku 2007 míra nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním rostoucí tendenci. V roce 2008 byl meziročně pokles o 0,1 %. Od roku 2009, kdy se nejvíce projevíly důsledky krize, měla míra opět rostoucí trend. Nejvyšších hodnot dosahovala v předposledním roce sledovaného období, tedy v roce 2010. V roce 2011 se situace na trhu práce začala opět zlepšovat

Tab. 17 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	1,5	2,3	2,7	2,4	2,3	3,8	5,0	4,4
Ženy	2,8	3,1	2,8	3,4	3,2	4,2	4,5	4,6
Celkem	2,2	2,7	2,8	2,9	2,8	4,0	4,7	4,5

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Kromě roku 2010 dosahovala po celé sledované období míra nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných žen vyšších hodnot, než míra nezaměstnanosti mužů.

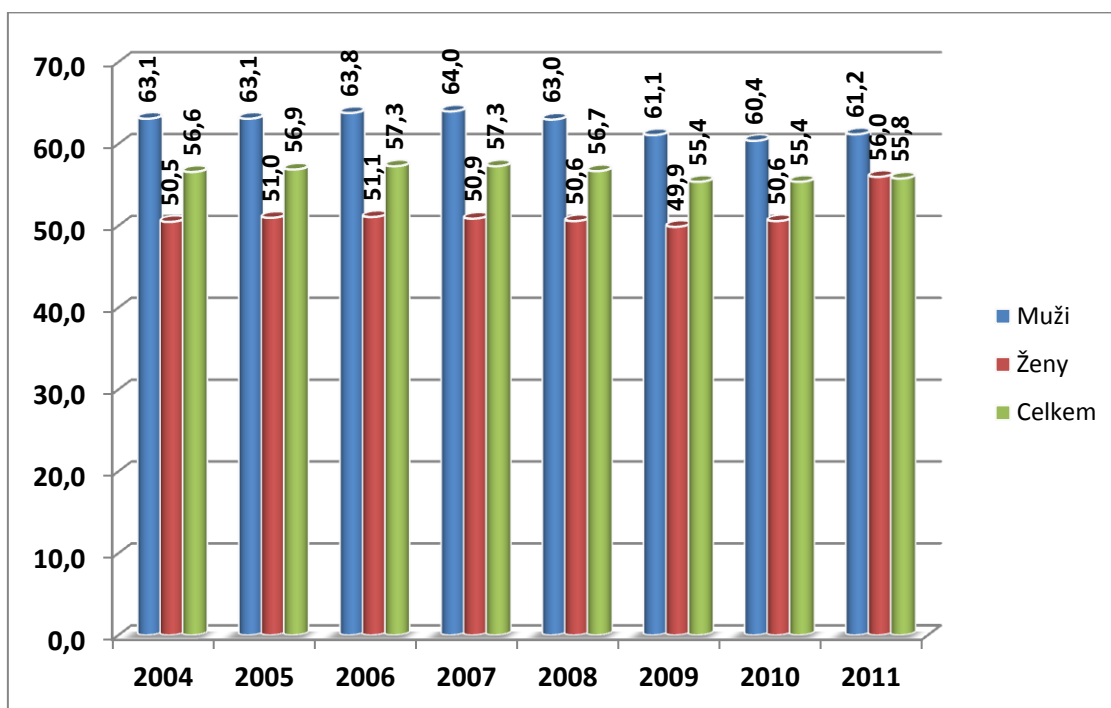
2.6.5 Zaměstnanost

Od začátku sledovaného období do roku 2006 míra zaměstnanosti rostla. I když celé tři roky dosahovala téměř 57 %, stále zaostávala za průměrem Evropské unie. Nízké hodnoty míry zaměstnanosti jsou ovlivněny i špatnými politickými opatřeními z 90. let, kdy

maďarská vláda podporovala odchod starších a méně kvalifikovaných pracovníků do předčasných a invalidních důchodů jako jeden z prostředků v boji proti nezaměstnanosti.⁷⁷

Nízká míra zaměstnanosti znamená pro Maďarsko nízkou konkurenceschopnost.

Pokles počtu zaměstnaných způsobený ekonomickou krizí se zastavil v roce 2010, kdy míra zaměstnanosti dosahovala stejné hodnoty jako o rok dříve – 55,4 %.

Obr. 19 – Vývoj míry zaměstnanosti v Maďarsku [v %]

Zdroj: Employment rates by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_organ&lang=en.

Vlastní úprava.

Nejvíce zaměstnaných osob v Maďarsku bylo v roce 2006 – 3 906 tis.. Od té doby jejich počet postupně klesal. Do roku 2009 se pokles vyznačoval rostoucím tempem. Nejvýraznější úbytek zaměstnaných osob byl v roce 2009, kdy počet zaměstnaných klesl o 98 tis. osob, z nichž přibližně 2/3 tvořili muži. V roce 2011 bylo zaměstnáno 3 779 tis., což

⁷⁷ POTUŽÁKOVÁ, Z. Trhy práce ve státech Visegrádské čtyřky a ekonomická krize. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2012, roč. 48, č. 1, s. 13-24 [vid. 2012-04-03]. ISSN 1804-2112. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=355.pdf.

značí nárůst přibližně 29 tis. osob oproti předešlým dvěma rokům. V posledním roce sledovaného období zaměstnanost žen klesla, zaměstnanost mužů naopak vzrostla.

Míra zaměstnanosti mužů dosahovala po celé sledované období mnohem vyšších hodnot, než míra zaměstnanosti žen. Tento rozdíl je způsoben neaktivitou žen.

Tab. 18 – Počet zaměstnaných osob v Maďarsku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	2 102,4	2 101,2	2 122,1	2 125,5	2 092,9	2 026,4	2 005,4	2 039,0
Ženy	1 766,6	1 777,4	1 783,9	1 771,5	1 756,3	1 724,8	1 744,7	1 740,0
Celkem	3 869,1	3 878,6	3 906,0	3 897,0	3 849,2	3 751,2	3 750,1	3 779,0

Zdroj: Employment by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02].

Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan&lang

=en. Vlastní úprava.

2.6.6 Shrnutí

Na začátku sledovaného období dosahovala míra nezaměstnanosti v Maďarsku nejnižších hodnot. Maďarsko mělo dlouhodobé problémy se zadlužeností občanů i země jako takové. Výkonnost ekonomiky rostla velmi pomalým tempem. Zatímco po vstupu do Evropské unie zaznamenalo příliv zahraničních investic a růst HDP, vývoj míry nezaměstnanosti pozitivní nebyl. Míra nezaměstnanosti měla rostoucí trend.

Celosvětovou ekonomickou krizí bylo Maďarsko zasaženo nejvíce ze všech čtyř zemí Visegrádské skupiny. Vzhledem k tomu, že si Maďaři zvykli žít na dluh, projevil se zde vliv ekonomické krize velice rychle. Na konci roku 2008 bylo dokonce nuceno požádat, vzhledem k hrozícímu státnímu bankrotu, Mezinárodní měnový fond, Evropskou unii a Světovou banku o finanční pomoc.

S příchodem ekonomické krize byl zaznamenán největší nárůst míry nezaměstnanosti u mužů. Vysvětlení je jednoduché. Krizí byl nejvíce zasažen zpracovatelský průmysl, automobilový průmysl a stavebnictví. Ve všech zmíněných odvětvích jsou zaměstnávání především muži. Nárůst byl zaznamenán také u mladých lidí, kteří byli z důvodu nedostatečné kvalifikace a zkušeností propouštěni mezi prvními. Globální hospodářskou krizí byla zasažena především odvětví zaměstnávající muže. Stagnující míra zaměstnanosti

v roku 2010 a stále rostoucí míra nezaměstnanosti znamenají, že se zvyšuje ekonomická aktivita. Mírný pokles nezaměstnanosti byl zaznamenán až v roce 2011.

2.7 Vývoj nezaměstnanosti v Polsku

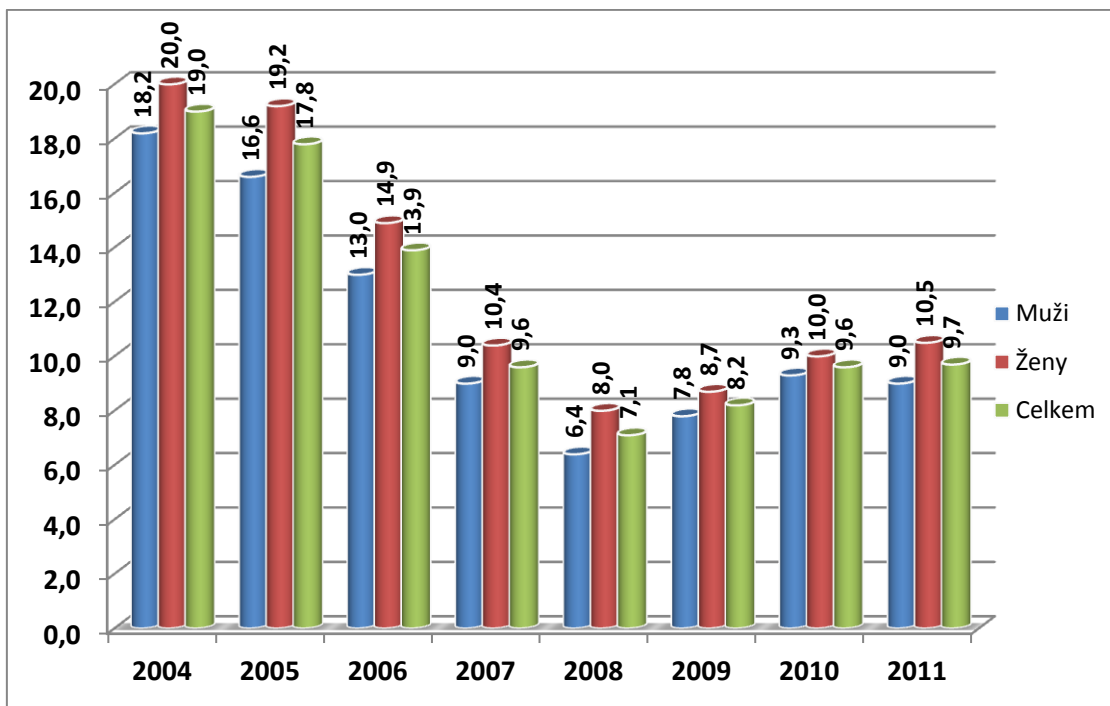
Kapitola je rozdělena na několik podkapitol zabývajících se vývojem nezaměstnanosti a zaměstnanosti v Polsku. Polsko je ze všech čtyř zemí V4 největší co do rozlohy i počtu obyvatel.

2.7.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti v letech 2004 – 2011

Nezaměstnanost je jedním z nejdůležitějších hospodářských a sociálních problémů v Polsku. Charakteristickým rysem je silná diferenciacie – je rozdílná v různých regionech. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je především v oblastech, kde převládá zemědělský, těžební a zpracovatelský průmysl.⁷⁸

Rok 2004 byl pro Polsko, stejně jako pro všechny země V4, významný především vstupem do Evropské unie. Vývoj polské ekonomiky se začal zlepšovat a přibýlo více zahraničních investorů, díky kterým se zvýšil počet pracovních příležitostí. Další možnost uplatnění se uchazečům o zaměstnání naskytla na pracovních trzích v členských zemích EU. Jako první otevřely své trhy Velká Británie, Irsko a Švédsko. Nejvíce obyvatel z Polska získalo zaměstnání právě ve Velké Británii.

⁷⁸ Ekonomia w praktyce.pl. *Unemployment in Poland* [online]. Ekonomia w praktyce, 2011-03-31 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.ekonomiawpraktyce.pl/in-english/unemployment-in-poland/>.

Obr. 20 – Míra nezaměstnanosti v Polsku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>. Vlastní úprava.

V roce 2004 bylo Polsko charakterizováno nejen nejvyšší mírou nezaměstnanosti ze všech členských zemí Evropské unie, ale také nejnižšími hodnotami ekonomické aktivity a zaměstnanosti. Nízká míra ekonomické aktivity je v Polsku způsobena poklesem počtu ekonomicky aktivních osob a přírůstkem obyvatelstva ve věku 15 až 64 let. Nejvyšších hodnot dosahuje u osob ve věku 30 až 44 let. Za rok 2004 přesáhla míra aktivity osob ve věku 30 až 44 let 88 %. Naopak nižších hodnot dosahuje míra aktivity mladých lidí. Důvodem je skutečnost, že stále více mladých pokračuje ve vzdělávání na středních a vysokých školách. U mladých žen jen ekonomická aktivita ovlivněna také výchovou dětí. Další skupinu osob, která dosahuje nízké míry ekonomické aktivity, tvoří starší lidé. U této věkové skupiny je přirozeným jevem odchod do důchodu. Nicméně nízká ekonomická aktivita je patrná již u osob ve věku 50 a více let, což má negativní vliv na trh práce a systém sociálního zabezpečení.⁷⁹

⁷⁹ MPIPS. *Poland 2005 – Report Labour Market* [online]. Warsaw: Ministry of Economic Affairs and Labour, [vid. 2012-04-05]. ISSN 1731-8211. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/poland-2005-report-labour-market/>.

Za rok 2008 opustil Polsko téměř milion mladých lidí ve věku 20 - 29 let, aby si našli zaměstnání v jiných zemích. Do roku 2008, než zasáhla Polsko ekonomická a finanční krize, byla polská ekonomika v expanzi. I když v roce 2009 Polsko jako jediná země z členských zemí Evropské unie nebyla v recesi a polská ekonomika stále malým tempem rostla, vzrostla nezaměstnanost. Ostatní země Evropy byly v recesi a brzdily tak hospodářský růst Polska.⁸⁰

Jak již bylo výše zmíněno, byla v Polsku v roce 2004 nejvyšší míra nezaměstnanosti ze všech členských zemí Evropské unie. Hodnota činila 19 %. Do roku 2008 rostla polská ekonomika vysokým tempem, tento jev se výrazně pozitivně projevil na vývoji nezaměstnanosti. Z maximální hodnoty, která byla v roce 2004 – 19 %, klesla míra nezaměstnanosti v roce 2008 na 7,1 %. Z počtů nezaměstnaných osob, které jsou uvedeny v tab. 19 lze odvodit, že od začátku sledovaného období do roku 2008 se počet uchazečů o zaměstnání snížil o 2 019,6 tis. osob.

Od roku 2009 se začal počet nezaměstnaných osob opět zvyšovat. Tato skutečnost byla způsobena do značné míry vnějšími vlivy, ale hlavně poklesem exportu. Také tím, že ostatní země byly v recesi, omezily své investice, uzavíraly své pobočky a tím se snižoval počet pracovních míst. Klesl také počet emigrantů opouštějících Polsko, aby našli práci v jiných zemích.

Tab. 19 – Počet nezaměstnaných osob v Polsku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	1 680,6	1 552,9	1 202,2	830,5	599,1	733,6	896,3	879,4
Ženy	1 549,6	1 492,5	1 142,1	788,3	611,7	677,5	803,1	843,0
Celkem	3 230,3	3 045,4	2 344,3	1 618,8	1 210,7	1 411,1	1 699,3	1 722,4

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

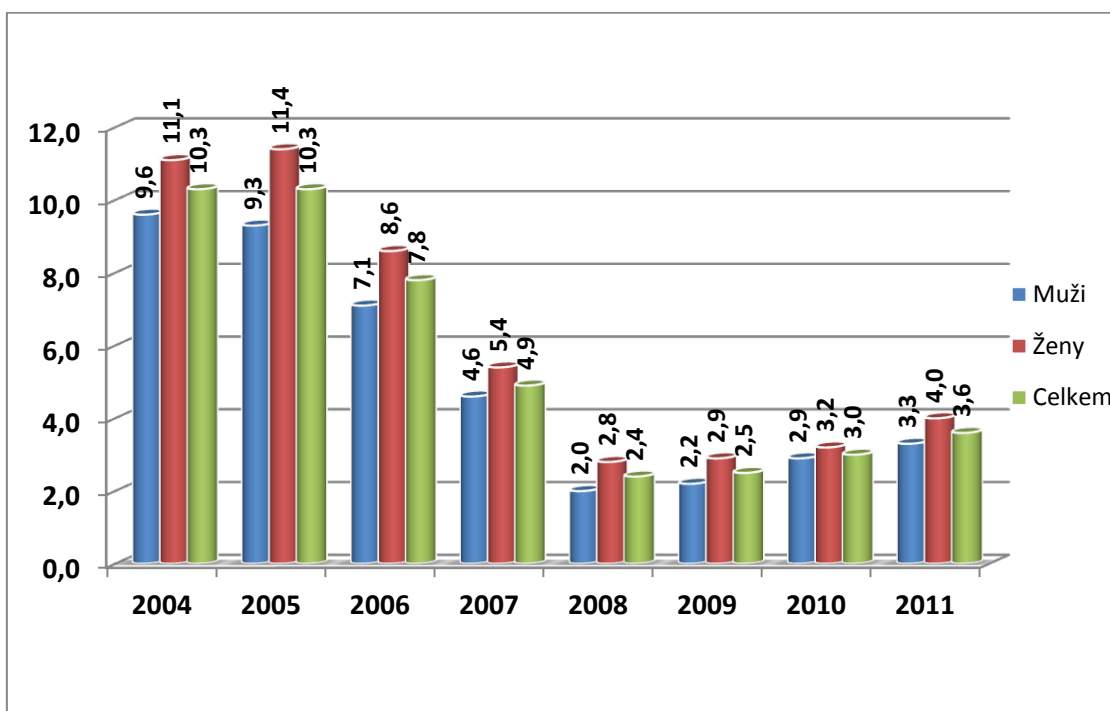
Vlastní úprava.

⁸⁰ MPI. *EU Membership Highlights Poland's Migration Challenges* [online]. Migration Policy Institute, September 2011 [vid. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=800>.

2.7.2 Dlouhodobá nezaměstnanost v letech 2004 - 2011

Nezaměstnanost v Polsku má tendenci být strukturální nebo dlouhodobá. Na začátku sledovaného období mělo Polsko druhou nejvyšší míru dlouhodobé nezaměstnanosti ze všech čtyř zemí Visegrádské skupiny (nejvyšší mělo Slovensko). Mezi dlouhodobě nezaměstnané osoby, které jsou na trhu práce velmi ohroženy, patří osoby s nízkou úrovní vzdělání, které už se nechtějí dále vzdělávat. Lidé, kteří mají vyšší kvalifikaci a chtějí se dále vzdělávat, s nalezením nové práce problém nemají.⁸¹

Z obr. 21 je zřejmé, že dlouhodobá nezaměstnanost postihuje více ženy, než muže. Na začátku sledovaného období dosahovala míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Polsku poměrně vysokých hodnot.

Obr. 21 – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Polsku v letech 2004 - 2011 [v %]

Zdroj: Long-term unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-18 [vid. 2012-04-30]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t_sisc070. Vlastní úprava.

⁸¹ MPIPS. Employment in Poland 2009 [online]. Warsaw: Institute for Structural Research, 2010 [vid. 2012-04-05]. ISBN 978-83-61638-17-9. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/employmentinoland2009/>.

Na konci čtvrtého čtvrtletí roku 2011 bylo v Polsku 685,2 tis. dlouhodobě nezaměstnaných. To představuje 34,6 % z celkového počtu registrovaných nezaměstnaných. Oproti roku 2010 se počet dlouhodobě nezaměstnaných zvýšil o 116,6 tis. osob, tj. o 20,5 %.⁸²

2.7.3 Nezaměstnanost dle věku uchazečů

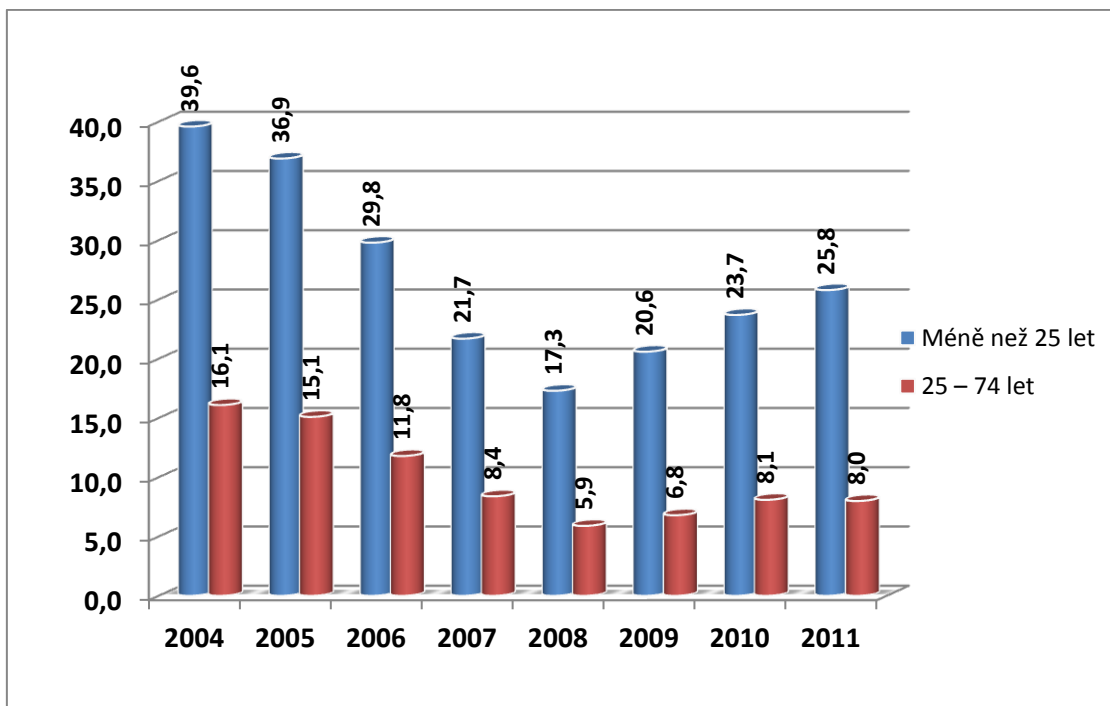
Najít si zaměstnání je v Polsku problém především pro mladé lidi. Ti totiž často nemají žádné zkušenosti na trhu práce, jejich kvalifikace není v souladu s požadavky zaměstnavatelů a nejsou dostatečně flexibilní. Mezi další ohroženou skupinu na trhu práce patří osoby, především ženy, starší 50 let. Tito lidé se špatně přizpůsobují kapitalistickému systému, nejsou ochotni se přizpůsobit a přestěhovat se do míst, kde by měli práci.⁸³

Na obr. 22 je vidět, že v Polsku míra nezaměstnanosti osob do 25 let převládá po celé sledované období nad mírou nezaměstnanosti osob starších 25 let. Mladí lidé jsou také charakterizováni nízkou mírou ekonomické aktivity. Proto je míra nezaměstnanosti osob do 25 let poměrně vysoká, ale představuje relativně malý počet osob.⁸⁴ Nejvyšší hodnota míry nezaměstnanosti uchazečů mladších 25 let byla v roce 2004 a činila 39,6 %. Od roku 2004 měla klesající trend. Výrazný pokles nastal v roce 2007, kdy míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let klesla oproti roku 2006 o 8,1 %. Klesající trend byl přerušen v roce 2009, kdy se projevil důsledek vlivu ekonomické krize. Ekonomika Polska sice rostla, ale velmi malým tempem. Od roku 2009 do konce sledovaného období měla míra nezaměstnanosti osob do 25 let rostoucí tendenci.

⁸² GUS. *Registered unemployment I-IV quarter 2011* [online]. Warszawa: Central Statistical Office, October 2012, 2012-04-18 [vid. 2012-04-20]. ISSN 1897-3671. Dostupné z: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lis_registered_unemployment_1-4q_2011.pdf.

⁸³ *Ekonomia w praktyce.pl. Unemployment in Poland* [online]. Ekonomia w praktyce, 2011-03-31 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.ekonomiawpraktyce.pl/in-english/unemployment-in-poland/>.

⁸⁴ MPIPS. *Poland 2005 – Report Labour Market* [online]. Warsaw: Ministry of Economic Affairs and Labour, 2005 [vid. 2012-04-05]. ISSN 1731-8211. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/poland-2005-report-labour-market/>.

Obr. 22 – Vývoj míry nezaměstnanosti v Polsku dle věku uchazečů [v %]

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Míra nezaměstnanosti osob starších 25 let dosahovala nejvyšší hodnoty také v roce 2004 – 16,1 %. Minimální hodnota byla registrována v roce 2008. V letech 2009 a 2010 vzrostla a v roce 2011 opět mírně klesla. Na nízké míře nezaměstnanosti osob starších 25 let mají podíl i osoby starší 50 let, které se velmi často při ztrátě zaměstnání nestávají nezaměstnanými, ale ekonomicky neaktivními.

Při pohledu na tab. 20 je vidět, že kromě roku 2008 bylo po celé sledované období mezi uchazeči do 25 let více nezaměstnaných mužů. Nejvíce nezaměstnaných osob do 25 let bylo v roce 2004 – 849 600, naopak nejméně v roce 2008 – 309 000.

Mezi uchazeči staršími 25 let převažují mezi nezaměstnanými také muži, pouze v letech 2005 a 2008 bylo nepatrně více nezaměstnaných žen. Z celkového počtu byl nejvyšší pokles registrovaných uchazečů o zaměstnání v roce 2007, kdy uplatnění na trhu práce získalo 535 800 osob.

Tab. 20 – Počet nezaměstnaných osob v Polsku dle věku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži do 25 let	452,6	421,4	313,9	207,7	151,4	202,1	225,6	229,3
Ženy do 25 let	397,1	353,2	278,1	194,6	157,6	161,0	187,9	195,9
Celkem do 25 let	849,6	774,6	592,0	402,3	309,0	363,1	413,5	425,2
Muži nad 25 let	1 228,1	1 131,5	888,3	622,8	447,7	531,5	670,7	650,1
Ženy nad 25 let	1 152,6	1 139,3	864,0	593,7	454,1	516,5	615,2	647,1
Celkem nad 25 let	2 380,6	2 270,8	1 752,3	1 216,5	901,7	1 048,0	1 285,8	1 297,2

Zdroj: Unemployment, annual average, by sex and age groups. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Vlastní úprava.

2.7.4 Míra nezaměstnanosti v členění dle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání

Struktura trhu práce závisí na vzdělanosti, kvalifikaci a dovednostech uchazečů. Stejně jako u všech předcházejících zemí Visegrádské skupiny, i v Polsku dosahuje nejvyšších hodnot míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity.

Úroveň vzdělání je po věku dalším faktorem, který ovlivňuje míru ekonomické aktivity osob. Největší ekonomická aktivita je vidět u osob s vysokoškolským vzděláním.

Tab. 21 – Míra nezaměstnanosti osob s preprimárním vzděláním, primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním (úroveň 0 - 2); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	30,2	28,4	23,1	16,2	12,4	14,7	18,1	18,9
Ženy	30,4	29,7	24,7	17,1	13,4	16,7	18,7	19,7
Celkem	30,3	29,0	23,7	16,5	12,8	15,4	18,4	19,2

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Z tab. 21 je patrné, že míra nezaměstnanosti mužů se vzděláním úrovně 0 – 2, dosahuje podobných hodnot jako míra nezaměstnanosti žen se stejným vzděláním. Celková míra dosahovala maximální hodnoty v roce 2004 – 30,3 %. Od té doby měla klesající tendenci.

Minimální hodnota byla v roce 2008 a činila 12,8 %. Od roku 2009 měla míra nezaměstnanosti rostoucí tendenci. I přes to, že se polská ekonomika nenacházela v roce 2009 v recesi, tak jako ostatní ekonomiky v Evropské unii, na vývoji nezaměstnanosti byl vliv krize znatelný. Míra nezaměstnanosti osob se vzděláním úrovně 0 – 2 vzrostla v roce 2009 o 2,6 %.

V tab. 22 jsou zaznamenány údaje o vývoji míry nezaměstnanosti osob s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním, která dosahovala nejvyšších hodnot na začátku sledovaného období. V roce 2004 byla bez práce 1/5 osob s vyšším středním a nástavbovým středním vzděláním. Od té doby měla míra klesající tendenci, která trvala až do roku 2008, kdy dosáhla svého minima – 7,6 %. V roce 2009 byl i polský trh práce poznamenán celosvětovou ekonomickou krizí a míra nezaměstnanosti meziročně o 1,2 % vzrostla.

Tab. 22 – Míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním (úroveň 3 - 4); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	19,2	17,2	13,4	9,3	6,5	8,0	9,7	9,4
Ženy	21,9	21,8	17,1	11,8	9,1	9,9	11,8	12,3
Celkem	20,4	19,2	15,0	10,3	7,6	8,8	10,6	10,5

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

Více byli krizí zasaženi muži. Míra nezaměstnanosti mužů s vyšším středním a středním nástavbovým vzděláním vzrostla o 1,5 %. Nárůst je způsoben tím, že nejvíce byla krizí zasažena odvětví, která zaměstnávala více mužů než žen. Ještě větší nárůst byl zaznamenán v roce 2010, kdy míra nezaměstnanosti osob s vyšším sekundárním a postsekundárním neterciárním vzděláním činila 10,6 %. V roce 2011 byl zaznamenán mírný pokles.

Vývoj míry nezaměstnanosti osob s vysokoškolským vzděláním v Polsku je zachycen v tab. 23. Nejvyšší hodnoty dosahovala míra nezaměstnanosti osob se vzděláním úrovně 5 – 6 v roce 2004 – 7,3 %. Od roku 2005 měla klesající tendenci. Minimální hodnota byla v roce 2008 a od té doby měla rostoucí tendenci. Po celé sledované období převažovala

míra nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných žen, než vysokoškolsky vzdělaných mužů.

Tab. 23 – Míra nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním (úroveň 5 - 6); [v %]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	6,2	6,1	5,4	3,9	3,3	4,0	4,6	4,5
Ženy	8,2	8,1	6,5	5,2	4,2	4,8	5,4	5,9
Celkem	7,3	7,2	6,0	4,7	3,8	4,4	5,0	5,3

Zdroj: Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en. Vlastní úprava.

2.7.5 Zaměstnanost

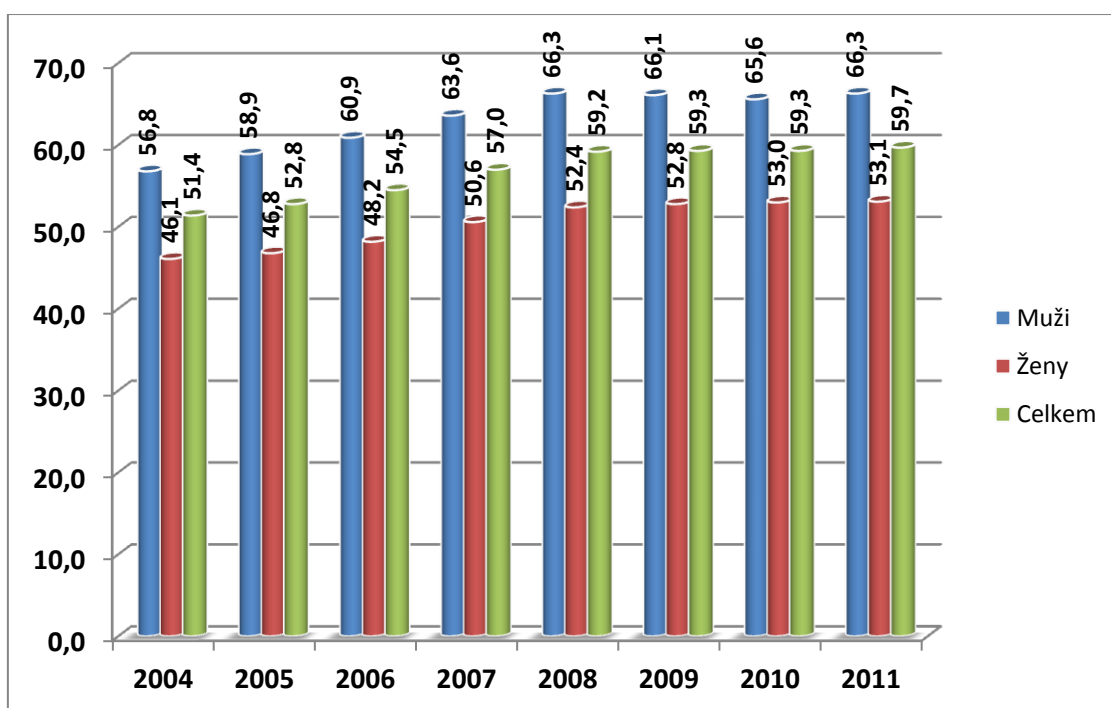
V posledních letech se situace na trhu práce v Polsku zlepšuje. Od začátku sledovaného období měla zaměstnanost rostoucí trend. V roce 2004 činila hodnota míry zaměstnanosti 51,4 %. I přes to, že celou Evropu zasáhla ekonomická krize na konci roku 2008, měla zaměstnanost v Polsku stále rostoucí tendenci. V roce 2009 bylo Polsko nejrychleji se rozvíjející ekonomikou z celé Evropské unie. Jako jediná země z Visegrádské čtyřky mělo v roce 2009 meziroční nárůst míry zaměstnanosti, který byl způsoben kromě rostoucí míry ekonomické aktivity osob, také zvýšením počtu osob zaměstnaných ve službách, kterým se vyrovnal pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu.⁸⁵ Dalšími důvody, které ovlivnily růst zaměstnanosti, byly „i předkrizová opatření polské vlády jako snížení daňové zátěže a příspěvků na sociální politiku, investice do infrastruktury, částečně financované i strukturálními fondy EU a pořádání evropského šampionátu ve fotbale v roce 2012, které „absorbovalo“ nezaměstnané propuštěné v důsledku krize³. Dalším faktorem pro relativně dobrou kondici polské ekonomiky je i flexibilní měnový kurz, umožňující depreciační měny.“⁸⁶ V roce 2010 zůstala míra zaměstnanosti na stejné hodnotě, jako v předcházejícím roce – 59,3 %. V roce 2011 byl opět meziroční nárůst o 0,4 %.

⁸⁵ MPIPS. *Employment in Poland 2009* [online]. Warsaw: Institute for Structural Research, 2010 [vid. 2012-04-05]. ISBN 978-83-61638-17-9. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/employmentinoland2009/>.

⁸⁶ POTUŽÁKOVÁ, Z. Trhy práce ve státech Visegrádské čtyřky a ekonomická krize. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2012, roč. 48, č. 1, s. 13-24 [vid. 2012-04-03]. ISSN 1804-2112. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=355.pdf.

Z obr. 23 je zřejmé, že po celé sledované období převažuje míra zaměstnanosti mužů nad mírou zaměstnanosti žen. Vyšší hodnoty míry zaměstnanosti mužů jsou důsledkem nižší ekonomické aktivity žen. Neaktivita žen je způsobena nejen tím, že se starají o rodinu a vychovávají děti, ale také skutečností, že se ženy více zaměřují na vzdělávání.

Míra zaměstnanosti mužů je od roku 2006 vyšší než 60 %. Nejvyšší hodnoty dosahovala v roce 2008 – 66,3 %. Míra zaměstnanosti žen byla v roce 2004 o 10,7 % nižší, než míra zaměstnanosti mužů. V dalších letech se rozdíl mezi mírami ještě prohluboval. Nejvyšší rozdíl byl v roce 2008 – 13,9 %.

Obr. 23 – Vývoj míry zaměstnanosti v Polsku [v %]

Zdroj: Employment rates by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergan&lang=en.

Vlastní úprava.

Z údajů v tab. 24 je zřejmé, že je v Polsku více zaměstnaných mužů než žen. Zaměstnanost obou pohlaví měla rostoucí tendenci. Největší nárůst zaměstnaných žen byl v roce 2007, kdy bylo zaměstnáno o 327 200 více žen než v roce předcházejícím. Největší nárůst zaměstnaných mužů byl také v roce 2007 – 330 900.

Tab. 24 – Počet zaměstnaných osob v Polsku [v tis. osob]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	7 342,4	7 643,0	7 927,3	8 258,2	8 573,0	8 577,6	8 597,9	8 739,1
Ženy	6 077,6	6 191,1	6 411,1	6 738,3	6 984,4	7 051,9	7 120,9	7 140,5
Celkem	13 420,0	13 834,2	14 338,4	14 996,5	15 557,4	15 629,5	15 718,9	15 879,7

Zdroj: Employment by sex, age groups and nationality. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02].

Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan&lang

=en. Vlastní úprava.

2.7.6 Shrnutí

Na začátku sledovaného období dosahovala v Polsku míra nezaměstnanosti nejvyšších hodnot ze všech zemí Evropské unie a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla druhá nejvyšší. Po vstupu do EU rostla ekonomika v Polsku rychlým tempem a nezaměstnanost se snižovala. Stále více uchazečů o zaměstnání využívalo možnost práce v zahraničí. Nejvíce jich našlo uplatnění ve Velké Británii.

K největšímu poklesu nezaměstnanosti došlo v roce 2007, kdy míra nezaměstnanosti klesla meziročně o více než 4 %. Minimální hodnoty dosáhla míra nezaměstnanosti v roce 2008, kdy se se svou hodnotou 7,1 % rovnala průměru EU.

V roce 2009 zaznamenalo Polsko zpomalení tempa růstu výkonnosti ekonomiky, ale do hospodářské recese se nedostalo. Polsko se jako jediná země z V4 vyznačuje uzavřenou ekonomikou, což mu také pomohlo v překonání krize. Vzhledem k nízké účasti exportu na tvorbě HDP nebylo Polsko ovlivněno poklesem poptávky v ostatních zemích.

Největší problémy s hledáním zaměstnání mají v Polsku ženy, mladí lidé, lidé starší 50 let a dlouhodobě nezaměstnaní. Nezaměstnanost se zde vyznačuje značnými rozdíly v jednotlivých vojvodstvích.

2.8 Komparace míry nezaměstnanosti zemí V4

Na obr. 24 je zachycen vývoj měr nezaměstnanosti zemí Visegrádské čtyřky v letech 2004 – 2011. Od roku 2004, kdy všechny 4 státy V4 vstoupily do Evropské unie, lze u těchto zemí pozorovat rozdílný vývoj nezaměstnanosti.

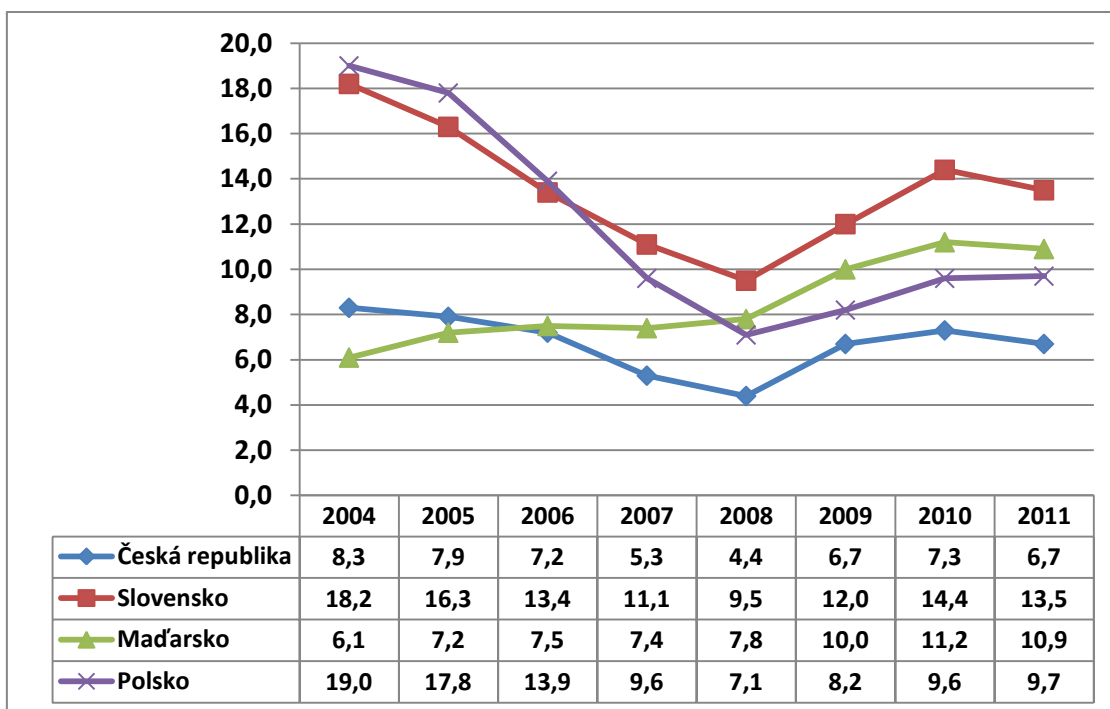
V České republice, na Slovensku a v Polsku bylo zaznamenán zvýšený příliv zahraničních investic a rychlé tempo růstu ekonomiky. Míra nezaměstnanosti těchto států měla klesající tendenci. V Maďarsku byl trend obrácený. Po vstupu do Evropské unie nezaměstnanost stále rostla. Nepatrný pokles nastal v roce 2007, kdy míra nezaměstnanosti meziročně klesla o 0,1%.

Ve druhé polovině 2008 zasáhla Evropu hospodářská krize, která způsobila pokles hospodářské aktivity všech zemí. Vzhledem k uzavření polské ekonomiky se Polsko, jako jediný stát Evropské unie, nedostalo do fáze recese a jeho ekonomika stále pomalu rostla. I přes to, že na polský trh práce měla celosvětová ekonomická krize relativně malý dopad, byl v Polsku v roce 2009 zaznamenán meziroční nárůst nezaměstnanosti o 1,1 %. Tato hodnota byla nejnižší ze všech čtyř sledovaných ekonomik. V České republice se míra nezaměstnanosti meziročně zvýšila v roce 2009 o 2,3 %, na Slovensku o 2,5 % a v Maďarsku o 2,2 %.

Nejvýrazněji byl krizí ovlivněn vývoj nezaměstnanosti na Slovensku. Důvodem byl pokles poptávky slovenského největšího obchodního partnera – Německa, který způsobil snížení ekonomické výkonnosti Slovenska. Vzhledem k omezení počtu zakázek byly nuceny slovenské podniky propouštět nepotřebné zaměstnance. Od roku 2008 dosahovala míra nezaměstnanosti na Slovensku nejvyšších hodnot z zemí V4.

Negativní dopady ekonomické krize se na vývoji ekonomiky nejvýrazněji projevily v Maďarsku, které se vyznačovalo velkou zadlužeností. Aby odvrátilo hrozící státní bankrot, požádalo MMF, EU a Světovou banku o finanční pomoc. Vzhledem k nejisté finanční situaci se pro zahraniční investory stalo Maďarsko méně lukrativní. S poklesem přílivu zahraničních investic a poptávce po zboží a službách, klesl počet potřebných pracovníků a nových pracovních příležitostí.

Z obrázku 24 je zřejmé, že po celé sledované období měla nejprůznivější vývoj nezaměstnanosti Česká republika. V České republice byl krizí nejvíce postižen automobilový průmysl. Postupně se k propouštění přidaly i podniky ze sklářského a zpracovatelského průmyslu.

Obr. 24 – Vývoj míry nezaměstnanosti zemí V4 v letech 2004-2011 [v %]

Zdroj: Unemployment rate by gender. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>. Vlastní úprava.

3 Vliv ekonomické krize na nezaměstnanost a zaměstnanost v podnikové sféře

Koncem druhé poloviny roku 2008 zasáhla všechny státy V4 ekonomická krize. Vzhledem k nedostatečným zakázkám, které souvisely s poklesem poptávky, se podnikatelským subjektům snížily zisky. Úbytek příjmů donutil podniky omezit výdaje. Mezi náklady, na které se podniky při redukování zaměřily, patřily bez pochyby i mzdové.

3.1 Česká republika

V roce 2008 bylo v České republice 2 552 149 registrovaných ekonomických subjektů. O dva roky déle jich bylo o 85 402 více. Mezi ekonomické subjekty se zařazují právnické osoby, organizační složky státu a fyzické osoby, které mají postavení podnikatele. Ve vybraných právních formách byl nárůst zaznamenán mezi soukromými podnikateli podnikajícími dle živnostenského zákona (o 95 945), obchodními společnostmi (o 36 444) a družstvy (o 352). Pokles byl mezi soukromými podnikateli podnikajícími dle jiného než živnostenského zákona (zemědělství podnikatelé – fyz. osoby o 63 963, ostatní o 19 894) a státními podniky (o 168).⁸⁷

Hospodářskou krizí byl v České republice nejvíce zasažen automobilový průmysl a jeho subdodavatelé. Zaměstnavatelé z tohoto odvětví v důsledku nedostatků zakázek začali propouštět jako první. Poté se přidali i zaměstnavatelé ze sklářského průmyslu a ze zpracovatelského průmyslu. K dalším odvětvím, která přispěla k růstu počtu nezaměstnaných, patřilo odvětví obchodu a odvětví činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu.⁸⁸ Ve zpracovatelském průmyslu vzrostl meziročně počet nezaměstnaných osob o více než 67 tisíc. Ve 4. čtvrtletí roku 2009 dosáhl téměř 127 tisíc osob. Z celkového počtu nezaměstnaných pracovalo před ekonomickou krizí mnoho lidí i ve stavebnictví a

⁸⁷ ČSÚ. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. Český statistický úřad, 2011-11-23 [vid. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/0001-11-2010>.

ČSÚ. *Statistická ročenka České republiky 2009* [online]. Český statistický úřad, 2009-11-25 [vid. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/0001-09-2009>.

⁸⁸ MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf.

obchodu. Ve službách byla situace o něco lepší, ale i tak vzrostl počet nezaměstnaných v ubytování a stravování, v administrativních a podpůrných činnostech, v dopravě a veřejné správě.⁸⁹

Oproti roku 2008, byl v České republice v roce 2010 pozorován růst počtu zaměstnaných osob v následujících odvětvích:

- zdravotní a sociální péče – 20,4 tis. osob,
- ostatní činnosti – 5,3 tis. osob,
- veřejná správa a ochrana; povinné sociální zabezpečení – 1 tis. osob.

Na druhé straně největší pokles počtu zaměstnaných vykazovala odvětví:

- zpracovatelský průmysl – 179,4 tis. osob,
- doprava a skladování – 20,2 tis. osob,
- velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba vozidel – 18,1 tis. osob,
- stavebnictví – 13 tis. osob.⁹⁰

3.2 Slovensko

V roce 2010 bylo na Slovensku v podnicích zapsaných v obchodním rejstříku, rozpočtových organizacích, příspěvkových organizacích a jiných neziskových organizacích bez ohledu na počet zaměstnanců a hlavní činnost spadajících do statistického souboru resortního statistického výkazu Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny zaměstnaných ke konci roku 1 347,1 tisíc zaměstnanců. Z tohoto počtu tvořily ženy 48,9 % – 658,4 tisíc. Podle jednotlivých tříd klasifikace zaměstnání (KZAM) byl nejvyšší podíl z celkového počtu zaměstnanců ve třídě 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci

⁸⁹ ČSÚ. *Trh práce v ČR - shrnující brožurka o trhu práce pro veřejnost* [online]. Český statistický úřad, 2012-02-10 [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: [http://czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(trh%20AND%20pr%C3%A1ce\)\)&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1](http://czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((trh%20AND%20pr%C3%A1ce))&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1).

⁹⁰ ČSÚ. *Zaměstnanci a průměrné mzdy podle odvětví* [online]. Český statistický úřad – Veřejná databáze, [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparamzdr.jsp?voa=graf&cislotab=PRA0010UU&vo=graf&kapitola_id=15.

v příbuzných oborech – 264 544 osob, ve třídě 8 – Obsluha strojů a zařízení – 203 294 osob a v třídě 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci – 201 140 osob.⁹¹

Největší úbytek pracovních příležitostí v souvislosti s hospodářskou recesí v rámci jednotlivých odvětví zaznamenal na Slovensku průmysl. Oproti předkrizovému období pracovalo v posledním čtvrtletí roku 2010 v průmyslu téměř o 100 tis. pracovníků méně.

Mezi další sektory s výrazným úbytkem pracovních míst za poslední dva roky patří:

- zemědělství, lesnictví a rybářství – pokles o 21,4 tis. osob,
- doprava a skladování – pokles o 13 tis. osob,
- zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi – pokles o 12,5 tis. osob.

Nejvyšší přírůstek zaměstnanosti zaznamenaly odvětví:

- veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení – 26,3 tis. osob,
- informační a komunikační činnost – 13,5 tis. osob,
- vzdělávání – 8 tis. osob,
- zdravotní a sociální péče – 8 tis. osob.⁹²

3.3 Maďarsko

Jak již bylo v kapitole 2.6 zmíněno, Maďarsko mělo dlouhodobé problémy se zadlužením. Není proto divu, že bylo ekonomickou krizí zasaženo jako první ze zemí V4.

V roce 2008 bylo v Maďarsku celkem 1 654 299 ekonomických subjektů. I přes vliv ekonomické krize byl v roce 2010 registrován jejich nárůst o 87 363. Pokles byl zaznamenán např. u komanditních společností (o 21 073), u zemědělských družstev (o 122)

⁹¹ ŠÚSR. *Zamestnanci podľa KZAM za rok 2010* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2011-07-27 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=37960>.

⁹² SSDS. *Pohl'ady na ekonomiku Slovenska 2011* [online]. Bratislava: Slovenská štatistická a demografická spoločnosť, 2012-04-12 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-88946-586-4. Dostupné z: <http://www.ssd.sk/publikacie/pes/pes2011.pdf>.

a u státních podniků (o 16). K zvýšení počtu registrovaných podniků přispěly například společnosti s ručením omezeným (o 58 080) a neziskové organizace (o 2 552).⁹³

Odvětví s úbytkem zaměstnanců v roce 2010 oproti roku 2008 byla v Maďarsku:

- zpracovatelský průmysl – pokles o 66,4 tis. osob,
- velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba vozidel – pokles o 36,6 tis. osob,
- stavebnictví – pokles o 34,4 tis. osob.

Odvětví s nejvyšším přírůstkem zaměstnaných osob byla:

- veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení – 29,4 tis. osob,
- zdravotní a sociální péče – 14,2 tis. osob,
- vzdělávání – 10,7 tis. osob.⁹⁴

Zvýšil se počet zaměstnanců, kteří se soustředili na odvětví, která byla charakteristická financováním z rozpočtu. Především se jednalo o veřejné práce.⁹⁵

3.4 Polsko

V posledních letech zažívalo Polsko dynamický rozvoj. Před příchodem celosvětové ekonomické krize bylo sedmou nejsilnější ekonomikou Evropské unie. Díky restrukturalizaci hospodářství a přílivu zahraničních investic se stalo významnou částí evropského hospodářství. Úspěšné byly také polské firmy na zahraničních trzích. Před tím než vypukla krize, vykazovalo Polsko jeden z největších růstů HDP v rámci Evropské unie.⁹⁶

⁹³ KSH. *Number of registered economic corporations and unincorporated enterprises* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-03-29 [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadv/xstadv_annual/i_qvd001c.html.

⁹⁴ KSH. *Employed persons by industry and sex* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-06-09. [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadv/xstadv_long/mpal9807_02_01_02a.html.

⁹⁵ KSH. *Labour market situation, 2010* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-04-13 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/munkerohelyz/emunkerohelyz10.pdf>.

⁹⁶ Ihned.cz. *Polsko: Světová krize nejvíc zabolí v zřejmě v roce 2010* [online]. Ihned.cz, 2009-01-07 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-32362600-polsko-svetova-krize-nejvice-zaboli-zrejme-v-roce-2010>.

S výjimkou roku 2009, byl v letech 2006 – 2010 pozorován v Polsku růst počtu zaměstnaných v národním hospodářství. Na konci roku 2010, byl ve srovnání s rokem 2008, zaznamenán nárůst počtu zaměstnaných v soukromém sektoru, zatímco ve veřejném sektoru byl registrován pokles.

Nejvyšší nárůst počtu zaměstnaných byl v následujících odvětvích:

- zemědělství, lesnictví a rybářství – 247,8 tis. osob,
- veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení – 51,1 tis. osob,
- administrativní a podpůrné činnosti – 37,2 tis. osob,
- zdravotní a sociální péči – 35,5 tis. osob.

Na druhé straně největší pokles počtu zaměstnaných vykazovala odvětví:

- zpracovatelský průmysl – 155 tis. osob,
- velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba vozidel – 98,1 tis. osob,
- ubytování, stravování a pohostinství – 37,3 tis. osob,
- doprava a skladování – 31,8 tis. osob,
- stavebnictví – 12,3 tis. osob.⁹⁷

⁹⁷ GUS. *Employment in national economy in 2010* [online]. Warszawa: Central Statistical Office, October 2011, [vid. 2012-05-01]. ISSN 1506-7904. Dostupné z: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_ls_empl_in_nat_economy_2010.pdf.

4 Verifikace tezí, formulace závěrů a hospodářsko-politická doporučení

V této kapitole budou verifikovány teze, které byly stanoveny v úvodu práce.

4.1 Verifikace tezí

První tezí, stanovenou v úvodu práce, bylo předpokládáno, že vstup do Evropské unie měl pozitivní dopad na vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny. Předpoklad byl potvrzen ve 2. kapitole, kde byl analyzován vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny. Předpoklad však neplatí pro všechny čtyři zkoumané ekonomiky. Vývoj nezaměstnanosti byl pozitivně ovlivněn pouze v České republice, na Slovensku a v Polsku. Ve všech třech ekonomikách míra nezaměstnanosti i počet nezaměstnaných osob klesl.

Po vstupu do Evropské unie se otevřely trhy práce ostatních členských zemí, takže nezaměstnaní měli větší šanci najít své zaměstnání v zahraničí. Nejvýraznější odliv pracovních sil do zahraničí zaznamenalo Polsko. Obyvatelé Polska našli uplatnění především ve Velké Británii. A naopak, na pracovní trhy zemí Visegrádské skupiny měly možnost vstupovat uchazeči o zaměstnání z ostatních členských zemí. Ale pokles nezaměstnanosti nebyl způsoben jen otevřením trhů práce členských zemí. Dalšími důvody byly zvýšení přílivu přímých i nepřímých zahraničních investic a růst výkonu ekonomik.

V Maďarsku vstup do Evropské unie nezaměstnanost pozitivně neovlivnil. I přes to, že vzrostl příliv zahraničních investic, zvýšila se produktivita průmyslu a vzrostl HDP, míra nezaměstnanosti měla rostoucí tendenci. Ta byla způsobena nejen zpomalením tempa růstu ekonomiky, ale také zvýšením počtu ekonomicky neaktivních osob, které se jako nezaměstnaní stávaly ekonomicky aktivními.

Druhým předpokladem byla stanovena teze, že ekonomická krize ovlivnila vývoje nezaměstnanosti v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny. Předpoklad byl potvrzen ve 2. kapitole. Důsledky ekonomické krize se bezpochyby projevíly ve vývoji nezaměstnanosti všech zemí Visegrádské skupiny. Každá země na ekonomickou krizi reagovala jinak.

V roce 2009 byl negativním vlivem ekonomické krize nejvíce ovlivněn vývoj nezaměstnanosti na Slovensku, kde míra nezaměstnanosti zaznamenala meziročně nejvyšší nárůst ze všech čtyř porovnávaných ekonomik. Oproti předchozímu roku vzrostla o 2,5 %. V roce 2010 zaznamenala míra nezaměstnanosti na Slovensku nárůst o další 2,4 % a na koci roku její hodnota činila 14,4 %. Až do konce sledovaného období dosahovala míra nezaměstnanosti na Slovensku nejvyšších hodnot ze zemí Visegrádské čtyřky. Vývoj nezaměstnanosti ovlivnilo snížení dynamiky ekonomického vývoje v souvislosti s poklesem zahraniční poptávky.

Naopak nejméně se projevíly důsledky ekonomické krize na vývoji nezaměstnanosti v Polsku. Nárůst míry nezaměstnanosti o 1,1 % byl nejnižší ze všech zemí Visegrádské skupiny a mírný dopad ekonomické krize na polský trh práce snížil rozdíly mezi mírou nezaměstnanosti Polska a EU.

Posledním tezí, stanovenou v úvodu práce, byl rozdílný dopad ekonomické krize na země V4 – zda ekonomická krize zasáhla velké ekonomiky méně než malé. Předpoklad byl částečně potvrzen ve druhé kapitole. Ekonomická krize zasáhla bezpochyby všechny sledované ekonomiky a způsobila mezi nimi větší rozdíly. Ze všech čtyř zkoumaných zemí je největší ekonomikou Polsko, které bylo zasaženo krizí nejméně. Důvodem však nebyla velikost ekonomiky, ale její uzavřenost. Polsko se jako jediné ze zemí V4 vyznačuje relativně uzavřenou ekonomikou. I přes zpomalený vývoj ekonomiky zaznamenalo Polsko, jako jediná země z Evropské unie, její růst i v roce 2009. Pokles byl vyvolán především vnějšími vlivy – převážně poklesem exportu.

Nejvíce byla krizí zasažena druhá největší sledovaná ekonomika – Maďarsko, které zaznamenalo pokles ekonomiky po nejdelší období ze všech sledovaných ekonomik. Vzhledem k velkému zadlužení mu hrozil státní bankrot. Maďarská ekonomika byla závislá na úvěrech. Domácnosti se zadlužovaly v cizích měnách a při oslabení forintu nebyly schopné své závazky splácet. Maďarsko tak bylo tak nuceno požádat Mezinárodní měnový fond, Evropskou unii a Světovou banku o finanční pomoc.

Vzhledem k velikosti Maďarska nelze říci, že by byly nejvíce zasaženy právě malé ekonomiky.

4.2 Hospodářsko-politická doporučení

Snížení nezaměstnanosti souvisí se zvýšenou podporou aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) a podporou podnikání ze stran států. Doporučení jsou zaměřena tak, aby se dala uplatnit ve všech zemích V4.

Prvním doporučením v boji s rostoucí nezaměstnaností je podpora celoživotního vzdělávání. Vzhledem k neustálému zvyšování věkové hranice pro odchod do starobního důchodu a technologickým pokrokům, které vedou ke zlepšení a usnadnění výrobních procesů, je potřeba, aby pracovní síla byla dostatečně kvalifikovaná. Pokud se občané nadále nevzdělávají a neseznamují s novými technologiemi a inovacemi, stávají se v dnešní rychle se rozvíjející době takřka nezaměstnatelnými. Zaměstnavatelé žádají kvalifikovanou pracovní sílu, která bude např. umět pracovat s počítači a používat cizí jazyky. Celoživotní vzdělávání je dobrý způsob pro zvýšení konkurenceschopnosti těchto osob.

Důležitým prostředkem APZ v podpoře celoživotního vzdělávání je rekvalifikace. Jednotlivé úřady práce by měly uchazečům o zaměstnání nabízet rekvalifikační kurzy, které by nezaměstnaným zajistily uplatnění na trhu práce. Jedná se především o strukturálně nezaměstnané, kteří chtějí pracovat, ale nevyhovují požadavkům zaměstnavatelů.

Dalším doporučením je podpora zaměstnanosti uchazečů mladších 25 let a starších 50 let. Mladí lidé vstupují na trh práce jako čerství absolventi, bez jakýchkoli pracovních návyků a zkušeností. Svou nedostatečnou praxí nesplňují požadavky kladené zaměstnavateli.

Starší lidé jsou znevýhodněni na trhu práce vzhledem ke svému věku, kvůli kterému je už zaměstnavatelé nechtějí najímat. S přibývajícím věkem klesá produktivita práce. Jelikož se stále prodlužuje věková hranice, při které mají nárok na odchod do důchodu, stávají se dlouhodobě nezaměstnanými. V souvislosti s demografickým vývojem a stárnutím

obyvatelstva se skupina těchto lidí stále rozrůstá. Pro zvýšení zaměstnanosti osob starších 50 let je důležité zvyšovat odbornou kvalifikaci těchto lidí a z důvodu fyzických dispozic přizpůsobit pracovní podmínky.

Další doporučení je spojeno se snížením regionálních rozdílů nezaměstnanosti v zemích V4. Regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti přetrvávají ve všech sledovaných ekonomikách. U uchazečů o zaměstnání převládá neochota mobility za prací. Lidé nejsou ochotni za prací dojíždět nebo se kvůli práci stěhovat. K podpoře zaměstnanosti by přispělo zlepšení situace na trhu s byty a zlepšení dopravní dostupnosti. Kdyby byty v oblasti s vyšší zaměstnaností byly cenově přístupnější, zvážili by nezaměstnaní, zda pro ně nebude výhodnější opustit dosavadní místo a odstěhovat se za prací.

Dále je důležitá podpora zaměstnavatelů k tvorbě nových pracovních míst v regionech s největší mírou nezaměstnanosti. Úřady práce, potažmo státy, by měly zaměstnavatelům přispívat finanční prostředky při tvorbě nových pracovních míst nebo poskytovat daňové úlevy tak, aby se zaměstnavatelům zaměstnání dalších pracovníků vyplatilo. Pokud by pro zaměstnavatele byly náklady na zaměstnávání dalších pracovníků nižší, určitě by byli ochotni zaměstnávat více zaměstnanců.

Posledním doporučením je snížení dlouhodobé nezaměstnanosti pomocí veřejně prospěšných či pomocných prací a zaměstnáváním dlouhodobě nezaměstnaných osob na státní zakázky. Například v Polsku, byla nová pracovní místa vytvořena při budování zázemí pro mistrovství světa ve fotbale, které se bude konat letos. Dlouhodobá nezaměstnanost není problémem jen nezaměstnaných osob, ale také jejich rodiny a okolí. Dlouhodobě nezaměstnaní se mohou dostat do finančních tísní, vzhledem k tomu, že finanční podpora v nezaměstnanosti je jen po určitou podpůrnou dobu.

Závěr

Cílem diplomové práce byla analýza faktorů determinujících vývoj nezaměstnanosti zemí Visegrádské čtyřky v letech 2004 až 2011. Dále měla práce prokázat, zda vstup do Evropské unie v roce 2004 a ekonomická krize z roku 2008 výrazně ovlivnily vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny.

Při analyzování bylo zjištěno, že po vstupu do Evropské unie se začala situace na trhu práce zlepšovat pouze ve třech ze čtyř vybraných ekonomik. Pokles míry nezaměstnanosti byl v České republice, na Slovensku a v Polsku. Mezi nejdůležitější faktory, které pozitivně ovlivnily vývoj nezaměstnanosti, lze považovat příliv zahraničních investic a rostoucí výkonnost ekonomik. Dalším faktorem, který se projevil především v Polsku a na Slovensku, byl odliv pracovních sil do zahraničí. Poláci našli uplatnění převážně na trhu práce ve Velké Británii a Slováci v České republice. V Maďarsku byl zaznamenán také příliv zahraničních investic, ale výkonnost ekonomiky klesla a nezaměstnanost vzrostla. Na zvýšení nezaměstnanosti měla také podíl rostoucí ekonomická aktivita – ekonomicky neaktivní Maďaři se stávali ekonomicky aktivními – nezaměstnanými.

Dále bylo analyzováním prokázáno, že ekonomická krize měla zásadní vliv na vývoj nezaměstnanosti ve všech zemích Visegrádské čtyřky. Vliv krize se začal v Evropě projevovat ve druhé polovině roku 2008. Jako první bylo krizí zasaženo Maďarsko, které vzhledem k dlouhodobým problémům s vysokou zadlužeností pocítilo dopady krize nejrychleji. Na konci roku 2008 bylo nuceno požádat Mezinárodní měnový fond, Evropskou unii a Světovou banku o finanční pomoc, která by odvrátila hrozící státní bankrot. Mezi odvětví, která byla v Maďarsku důsledky ekonomické krize nejvíce zasažena a kde byl zaznamenán nejvyšší pokles zaměstnanosti, patří zpracovatelský průmysl, opravy a údržba motorových vozidel a stavebnictví.

Nejvíce byl vývoj nezaměstnanosti ovlivněn na Slovensku, které zaznamenalo nejvyšší nárůst míry nezaměstnanosti ze všech zemí V4. Až do konce sledovaného období dosahovala slovenská míra nezaměstnanosti nejvyšších hodnot. Vývoj nezaměstnanosti byl ovlivněn poklesem ekonomické výkonnosti v souvislosti s poklesem zahraniční poptávky.

V České republice se ekonomická krize projevila nejvíce propouštěním v automobilovém, zpracovatelském a sklářském průmyslu. V roce 2009 vzrostl počet nezaměstnaných osob téměř o 100 tis., i tak dosahovala míra nezaměstnanosti nejnižších hodnot ze zemí V4.

Nejméně byl vývoj nezaměstnanosti ovlivněn hospodářskou krizí v Polsku. Polsko je největší ze všech čtyř sledovaných ekonomik a vyznačuje se relativní uzavřeností. Jako jediné z členských zemí Evropské unie, zaznamenalo Polsko růst HDP i v roce 2009.

V důsledku ekonomické krize lze pozorovat jisté změny ve struktuře uchazečů o zaměstnání. Zatímco před příchodem krize bylo více nezaměstnaných žen, v letech 2009 – 2010 byl zaznamenán ve všech zemích V4 výraznější nárůst nezaměstnaných mužů. Nejpatrnější byla změna v Maďarsku, kde míra nezaměstnanosti mužů převýšila míru nezaměstnanosti žen. Dále vzrostl počet tzv. ohrožených uchazečů. V důsledku propouštění nezkušených a nekvalifikovaných pracovníků byl zaregistrován nárůst nezaměstnanosti mladých lidí a osob s nízkou úrovní vzdělání.

V roce 2011 zaregistrovaly všechny země V4 nárůst zaměstnanosti a kromě Polska, kde byl nárůst o 0,1 %, byl zaznamenán pokles nezaměstnanosti. Dalo by se tedy předpokládat, že se situace na trhu práce vyvíjí příznivěji a v roce 2012 bude pokračovat růstující tendence zaměstnanosti a klesající trend nezaměstnanosti.

Seznam použité literatury

Citace

BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

DORNBUSCH, R. a S. FISCHER. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. ISBN 80-04-25556-6.

FRANK, R. H. a B. S. BERNANKE. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0471-4.

KENNEDY, P., *Macroeconomic Essentials: Understanding Economics in the News*. 2nd ed., Massachusetts: The MIT Press, 2000. ISBN 978-0-262-61150-3.

LIŠKA, V. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Professinoal Publishing, 2004. ISBN 80-86419-54-1.

SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

SEKERKA, B. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 80-7259-050-2.

SCHILLER, R. *Makroekonomie dnes*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0169-X.

Businessinfo.cz. *Maďarsko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/madarsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000690/>.

Businessinfo.cz. *Polsko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/polsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000792/>.

Businessinfo.cz. *Slovensko: základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo.cz, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000797/#sec2>.

ČSÚ. *Databáze Eurostatu v češtině – Míra dlouhodobé nezaměstnanosti* [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsisc070>.

ČSÚ. *Databáze Eurostatu v češtině – Míra nezaměstnanosti v členění dle pohlaví* [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsiem110>.

ČSÚ. *Databáze Eurostatu v češtině – Míra zaměstnanosti* [online]. Český statistický úřad, [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsiem010>.

ČSÚ. *Předběžné výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 Česká republika*. Praha: Český statistický úřad, únor 2012 [vid. 2012-03-15]. ISBN 978-80-250-2145-3. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9500339D6B/\\$File/pvcr011.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9500339D6B/$File/pvcr011.pdf).

ČSÚ. *Statistická ročenka České republiky 2009* [online]. Český statistický úřad, 2009-11-25 [vid. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/0001-09-2009>.

ČSÚ. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. Český statistický úřad, 2011-11-23 [vid. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/0001-11-2010>.

ČSÚ. *Tendence a faktory makroekonomického vývoje ČR v roce 2008* [online]. Český statistický úřad, 2009-04-30 [vid 2012-04-02]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/A6002D6C5B/\\$File/08_1101-09_kap.2.3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/A6002D6C5B/$File/08_1101-09_kap.2.3.pdf).

ČSÚ. *Trh práce v ČR - shrnující brožurka o trhu práce pro veřejnost* [online]. Český statistický úřad, 2012-02-10 [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: [http://czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=\(\(trh%20AND%20pr%C3%A1ce\)\)&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1](http://czso.cz/csu/katalog.nsf/hledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=((trh%20AND%20pr%C3%A1ce))&database=all&kraje=all&skupiny=all&start=1).

ČSÚ. *Zaměstnanci a průměrné mzdy podle odvětví* [online]. Český statistický úřad – Veřejná databáze, [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparamzdr.jsp?voa=graf&cislotab=PRA0010UU&vo=graf&kapitola_id=15.

ČSÚ. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad. [vid. 2011-11-23]. Metodické popisy ukazatelů VŠPS. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsp.

Ekonomia w praktyce.pl. *Unemployment in Poland* [online]. Ekonomia w praktyce, 2011-03-31 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.ekonomiawpraktyce.pl/in-english/unemployment-in-poland/>.

Europa.eu. *Česká republika* [online]. Europa.eu, [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm.

Eurostat. *Employment by sex, age groups and nationality* [online]. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan&lang=en.

Eurostat. *Employment rates by sex, age groups and nationality* [online]. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergan&lang=en.

Eurostat. *Long-term unemployment rate by gender* [online]. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t_sisc070.

Eurostat. *Unemployment, annual average, by sex and age groups* [online]. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_nb_a&lang=en.

Eurostat. *Unemployment rate by gender* [online]. Eurostat, 2012-04-02 [vid. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>.

Eurostat. *Unemployment rates by sex, age groups and highest level of education attained* [online]. Eurostat, 2012-03-23 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urged&lang=en.

Finance.cz. *Maďarský problém - dluhy* [online]. Finance.cz, 2009-04-07 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/215691-madarsky-problem-dluhy/>.

Finance.cz. *Veřejné dluhy ve světě - Česko si zatím stojí dobře* [online]. Finance.cz, 2009-04-27 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/217869-verejne-dluhy-ve-svete-cesko-si-zatim-stoji-dobre/>.

GUS. *Employment in national economy in 2010* [online]. Warszawa: Central Statistical Office, October 2011, [vid. 2012-05-01]. ISSN 1506-7904. Dostupné z: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_ls_empl_in_nat_economy_2010.pdf.

GUS. *Registered unemployment I-IV quarter 2011* [online]. Warszawa: Central Statistical Office, October 2012, 2012-04-18 [vid. 2012-04-20]. ISSN 1897-3671. Dostupné z: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/ls_registered_unemployment_1-4q_2011.pdf.

HAS. *The Hungarian Labour Market review and analysis, 2006* [online]. Budapest: Institute of Economics, IE HAS & National Employment Foundation, 2006 [vid. 2012-04-05]. ISSN 1785-8062. Dostupné z: http://econ.core.hu/doc/mt/2006/en/lm_trends_2006.pdf.

Ihned.cz. *Polsko: Světová krize nejvíc zabolí zřejmě v roce 2010* [online]. Ihned.cz, 2009-01-07 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-32362600-polsko-svetova-krize-nejvice-zaboli-zrejme-v-roce-2010>.

KSH. *Employed persons by industry and sex* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-06-09. [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadt/xstadt_long/mpal9807_02_01_02a.html.

KSH. Number of registered economic corporations and unincorporated enterprises [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-03-29 [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadt/xstadt_annual/i_qvd001c.html.

KSH. *Labour market situation, 2010* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2011-04-13 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/munkerohelyz/emunkerohelyz10.pdf>.

KSH. *Labour market situation, 2011* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2012-03-08 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/munkerohelyz/emunkerohelyz11.pdf>.

KSH. *Main changes in the labour market, 1st – 3rd quarters, 2009* [online]. Hungarian Central Statistical Office, 2010-02-01 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/stattukor/fmf/efmf20909.pdf>.

Migration.sk. *Labour Market in Slovakia* [online]. Pracovná banka pre migrantov na Slovensku, 2009-01-22 [vid. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.migration.sk/data/files/211.pdf>.

MPI. *EU Membership Highlights Poland's Migration Challenges* [online]. Migration Policy Institute, September 2011 [vid. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=800>.

MPIPS. *Employment in Poland 2009* [online]. Warsaw: Institute for Structural Research, 2010 [vid. 2012-04-05]. ISBN 978-83-61638-17-9. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/mploymentinoland2009/>.

MPIPS. *Poland 2005 – Report Labour Market* [online]. Warsaw: Ministry of Economic Affairs and Labour, [vid. 2012-04-05]. ISSN 1731-8211. Dostupné z: <http://www.mpips.gov.pl/en/analyses-forecasts/poland-2005-report-labour-market/>.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2005 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politika_zamest/trh_prace/rok2004/analyza_zam_nezam_rok_2004.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005* [online]. Integrovaný portál MPSV, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2005/analyza_zam_nezam_2005.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2007 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2006/Analyza0612.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v roce 2007* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2008 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2007/Anal2007.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2009 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2008/Anal2008.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v roce 2009* [online]. Integrovaný portál MPSV, duben 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politika/zamest/trh_prace/rok2009/Anal2009.pdf.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanost v 1. pololetí 2011* [online]. Integrovaný portál MPSV, říjen 2011 [vid. 2012-04-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2011p1/analyza1p2011.pdf.

MPSV. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, březen 2010 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf.

MPSV. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, únor 2011 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf.

MZV. *Slovensko: Ekonomická charakteristika země* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

PAUKOVIČ, V. a L. HOLOVČÁKOVÁ. Nezamestnanosť ako sociálny jav, štruktúra nezamestnanosti, príčiny, dôsledky a riešenia problému v Slovenskej republike. *Sociálne a politické analýzy* [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozef Šafárika v Košiciach, 2008, roč. 2, č. 1, s. 166-194 [vid. 2012-04-03]. ISSN 1337-5555. Dostupné z: http://sapa.ff.upjs.sk/casopis/3_prve_cislo_2008/22_Paukovic-Holovcakova.pdf.

POTUŽÁKOVÁ, Z. Trhy práce ve státech Visegrádské čtyřky a ekonomická krize. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2012, roč. 48, č. 1, s. 13-24 [vid. 2012-04-03]. ISSN 1804-2112. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=355.pdf.

RADVANSKÝ, M., et al. Makroekonomická prognóza vývoja slovenskej ekonomiky so zameraním na vývoj dopytu po práci. *Expertízne štúdie* [online]. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2010 [vid. 2012-04-20]. ISSN 1337-0812. Dostupné z: <http://expak.at/ecpak/img/uploads/expak1231.pdf>.

Staffing industry analysts. *Slovakia – Unemployment at eight-year high*. [online]. Staffing industry analysts, 2012-01-23 [vid. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.staffingindustry.com/eng/Research-Publications/Daily-News/Slovakia-Unemployment-at-eight-year-high>.

SSDS. *Pohľady na ekonomiku Slovenska 2011* [online]. Bratislava: Slovenská štatistická a demografická spoločnosť, 2012-04-12 [vid. 2012-04-02]. ISBN 978-80-88946-586-4. Dostupné z: <http://www.ssds.sk/publikacie/pes/pes2011.pdf>.

ŠÚSR. *Výsledky výberového zisťovania pracovných síl za 4. Štvrťrok 2010* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, apríl 2011 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/vzps104_publicacia.pdf.

ŠÚSR. *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, marec 2009 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Odbory/odb_410/el_publicacie/Vladna-sprava/Statisticka_sprava_2008.pdf.

ŠÚSR. *Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2009* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, marec 2010 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Odbory/odb_410/el_publicacie/Vladna-sprava/statisticka-sprava_2009.pdf.

ŠÚSR. *Zamestnanci podľa KZAM za rok 2010* [online]. Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2011-07-27 [vid. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=37960>.

The Visegrad group. *About the Visegrad Group* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about>.

The Visegrad group. *Aims and structure* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>.

The Visegrad group. *History of the Visegrad Group* [online]. International Visegrad Fund, [vid. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie>.

Welt online. *Ungarn holt sich Milliarden-Kredit zum Überleben* [online]. Welt online, 2008-10-29 [vid. 2012-04-05]. Dostupný z: <http://www.welt.de/wirtschaft/article2642633/Ungarn-holt-sich-Milliarden-Kredit-zum-Ueberleben.html>.

Bibliografie

BLANCHARD, O. *Macroeconomics*. 5th ed. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall, 2009. ISBN 978-0-13-207963-1.

BURDA, M.; WYPLOSZ, CH.; *Macroeconomics: a European text*. 5th ed. Oxford: Oxford University press, 2009. ISBN 978-0-19-923682-4.

JANÁČEK, K. a E. ZAMRAZILOVÁ. Česká republika: rok po vstupu do EU. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005, roč. 53, č. 5, s. 569-600. ISSN 0032-3233.